SÖZ

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Güney Afrika'da Mandela yönetiminin bir yılı

▼ Seçimlere katılan bütün siyasal güçleri içine alan "ulusal birlik hükümeti"nin bir yıllık icraatı siyahların umutlarını karşılamaktan uzak kaldı. Komünistlerin etkin olduğu, ülkenin en büyük sendikası COSATU, hükümetin politikalarından rahatsız olduğunu her fırsatta dile getiriyor. Sendika ve Güney Afrika Komünist Partisi içerisinde, ANC'den ayrılıp bundan böyle seçimlere Komünist Parti olarak katılmayı savunanların sayısı artıyor.

■ Haberi 10 ve 11. sayfalarda

14 Mayıs anneler günü... Yine birileri yılın annesini seçiyor...

O'nun günü yok!

▼ Emine Ocak.. O, 60 yaşında bir anne. Hasan Ocak'ın annesi. Hani şu 21 Mart'tan beri kayıp olan Hasan Ocak.. Oğlunun polis tarafından gözaltına alındığına dair tanıkları var. Sormadık kapı bırakmamış. Ama bütün kapılar yüzüne kapanmış. O'na, "bizde yok" demişler. Bu da yetmemiş, tuzak kurup tutuklamışlar.

▼ Emine hanımın gözlerine gelip yerleşen acıya dikkat edin. O acılı bakış, bu ülkenin yaşadığı ızdırabın özeti gibidir. O gözlerde rejimi bütün çıplaklığıyla görmenin dehşeti vardır. O gözlere bakın! Bir daha bakın.. O acıyı içinizde hissedemezseniz, ne onu ne de bu rejimi aşmak mümkün olmayacaktır.

■ Haberi 12 ve 13. sayfalarda

Üniformalı! Yol yakınken itirafçı ol!

▼ Gazete çalışanları masanın başında toplanmış... Bir yandan espriler yapılıyor, diğer yandan da bayramda hazırlanacak sayı hakkında konuşuluyor. Derken, söz Arjantin'den açılıyor. Arjantin'de "generaller itirafçı olmuş" diye, bildik esprilerden biri daha patlıyor. Birden salona Hasan Ocak'ın annesi giriyor. Arkasından da babası.. Gazete çalışanları dalgalanıyor..

■ Yazısı 12 ve 13. sayfalarda

'Birleşik, çoğulcu, sosyalist bir kitle partisi için...'

▼ Farklı geleneklerden sosyalist çevre ve bireylerin "sınıf karakterli, birleşik, çoğulcu, sosyalist bir kitle partisi" yaratmak üzere kurdukları Birleşik Sosyalist Parti yeni bir deneyimi ve politik kültürü ifade ediyor. Geçen hafta yer verdiğimiz, 'Kitlesel sol parti girişimcileri'nden sonra bu hafta da 'BSP Başkanlık Kurulu üyeleri **Saim Koç**, **Sıtkı Coşkun**, **Sait Üner** ve **Masis Kürkçügil**'le görüştük.

■ 6, 7 ve 8. sayfalarda

Bir bayram gecesi kabusu

■ YAZISI 24. SAYFADA

Türkiye'nin ilk bilim-kurgu yazarı Zühtü Bayar

■ SÖYLEŞİ 17. SAYFADA

94'te 145 gazeteci tutuklandı

Türkiye'nin yeni dünya rekoru

■ HABERİ 2. SAYFADA

Sosyalistler zor durumda
Yavuz Alogan
5. sayfada

Profesyonel iktisatçılar
Ahmet Çakmak
15. sayfada

Hayat'ın yazarı
Evren Erem
9. sayfada

Panel konusu: Ertem Eğilmez
Met-Üst
19. sayfada

Taner Akçam'dan La Fontaine masalları
Veysi Sarısözen
20. sayfada

İşte bu da bir 'hassasiyet'
Metin Çulhaoğlu
21. sayfada

● TARİH: 13 MAYIS 1995 ● SAYI: 13 ● FİYATI: 40.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

1994'te 145 gazeteci tutuklandı. Avrupa'da gazeteci tutuklayan tek ülkeyiz

Türkiye'nin yeni dünya rekoru

İrfan TAŞTEMUR

Londra-BBC'nin Kabil muhabiri 25 yaşındaki Mirwais Jalil'in cesedi başkentin yakınlarında bir tarlada bulundu. İki gün önce Gülbettin Hikmetyar'la (Afganistan'ın İslamcı lideri) yaptığı görüşmenin ardından İtalyan meslektaşının gözleri önünde kaçırılmıştı. İki yıldır Kabil'de çalışan Jalil bir süredir Hizbul İslami'nin tehditlerine maruz kalmış, çalıştığı ofis roketlerle tahrip edilmişti. Jalil'in ölümünden muhtemelen Hizbul İslami sorumluydu.

Cezayir'de Afrika Devrimi dergisinin editörü Ziane Fariah 19 Ekim gecesi evine girerken öldürüldü. APS muhabiri Muhammed Bin Salah, Fransız gazeteci Oliver ve 32 gazeteci daha Cezayir'de suikastlere kurban gittiler.

O Jornal do Estado gazetesinin sahibi Alberto Souto Brezilya'da bazı politikacıları eleştirmesinin bedelini hayatıyla ödedi.

Ruanda'daki soykırımdan 48 gazeteci nasibini aldı. Bu soykırım aynı zamanda insanlık tarihinin en büyük gazeteci soykırımıydı. Hani Abed, El İstiklal gazetesinde çalışan Filistinli bir gazeteciydi ve arabasına konulan bombanın patlaması sonucu öldürüldü. Dimitri Kholodov, Rusya ordusunun eski Doğu Almanya'dan çekilmesi sırasında meydana gelen yolsuzlukları yazdığı için öldürüldü. Kalabalık cenaze töreninde başkan Boris Yeltsin'in yer alması ve suikastin ardından Savunma Bakanı yardımcısını görevden alması sonucu değiştirmedi. Ve basın için kara yıl ilan edilen 1994'ün bilançosu Uluslararası Basın Özgürlüğü Günü nedeniyle Sınır Tanımayan Gazeteciler Derneği'nin Londra'da düzenlediği bir toplantıda açıklandı: 1994'de 103 gazeteci öldürüldü, 98 gazeteci hala hapiste. Onlarcası kayıp. Yüzlercesi işkence gördü. Binlercesi baskı altında çalışıyor.

Merkezi Paris'te bulunan Sınır Tanımayan Gazeteciler Derneği'nin 1995 raporuna göre, Ruanda ve Cezayir gazeteci ölümlerinin sıradan bir vaka haline geldiği iki ülke oldular. Cezayir'de Mayıs 1993'te başlatılan entelektüel avı geçen yıl 35 gazetecinin hayatına mal oldu. Nisan ve temmuz aylarında yaşanan jenosit sırasında Ruanda'da 48 gazeteci kim vurduya gitti. Bosna Hersek'te ise, geçen yıl katledilen gazeteci sayısı 8'i buldu.

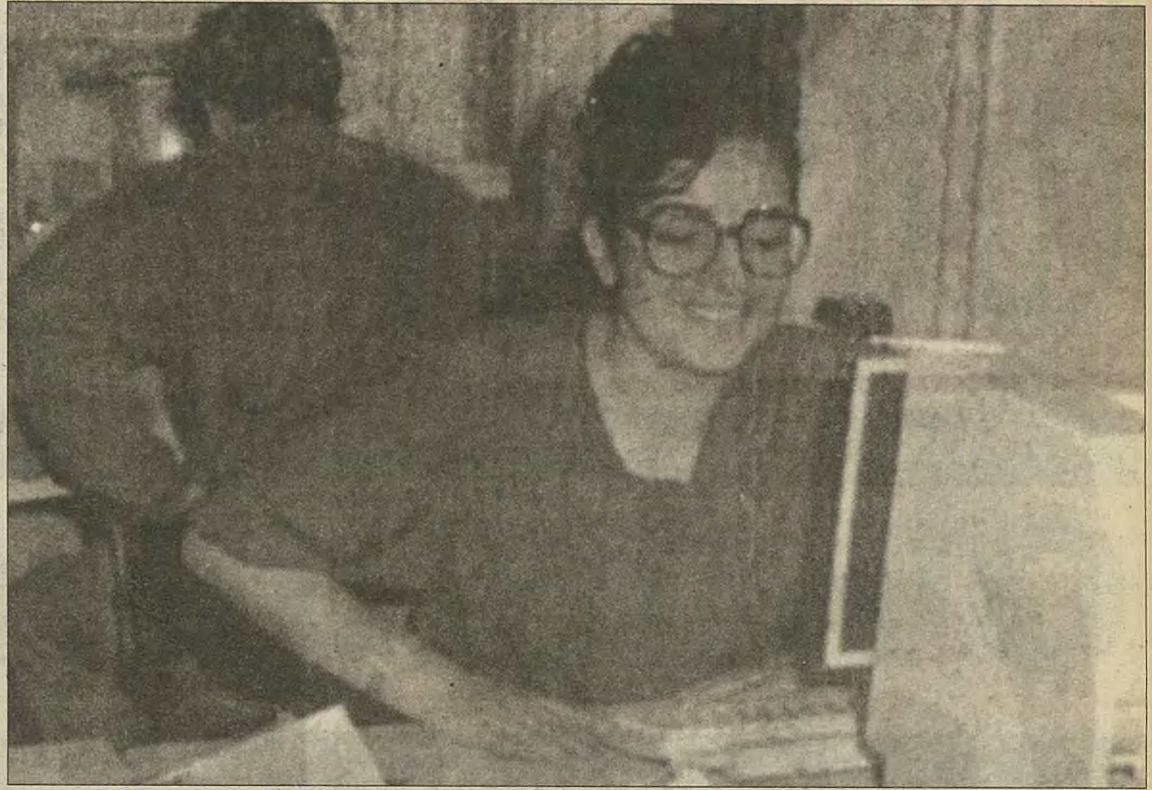
Gazetecilerin yazdıklarına tahammül edemeyen ülkeler listesinin başında gelen Çin, 19 gazeteciyi demir parmaklıklar ardında tutuyor. Küba'da tarım politikalarını eleştiren yazılar yazdığı için 10 yıllık hapis cezasını çekmeye devam eden Restano Diaz için gerekçe ilginç: Devlet güvenliğini tehlikeye atmak, isyana teşvik. Abdullah Ali ise Kaddafi'nin hışmına uğrayan ve 1973'ten beri hiçbir suçlama yapılmadan ve yargılanmadan hapiste yatarak ilginç bir rekorun da sahibi.

152 ülkeyi kapsayan çalışmaya göre, bazı ülkelerde bizatihi basının varlığı hükümetlerin istikrarını bozucu bir faktör olarak algılanıyor. Ve gazeteciler sistemli bir biçimde katlediliyorlar. Cezayir ve eski Yugoslavya'da olduğu gibi. Avrupa'da tutuklanan 20 gazetecinin tamamı Türkiye'de. Yine Türkiye 1994'te 145 gazeteciyi tutuklayıp yeni bir dünya rekorunu daha elde etmiş bulunuyor. Rapor PKK'nin de iki gazeteciyi üç aydır gözaltında tuttuğuna işaret ediyor. Öte yandan Özgür Gündem'den Aysel Malkaç ve Nazım Babaoğlu'nun adları kayıplar listesinde anılıyor.

Risk altındaki gazeteciler konulu bir seminerde konuşan The Guardian ve The Observer gazetelerinin yayın yönetmeni Peter Preston şöyle dedi:

"Onlara hiç görmediğimiz ve işitmediğimiz yerlerin insanları gibi bakmayalım. Onlar bizim işimizi yapan meslektaşlarımız. Muhasara altındaki demokrasilerde insanlara haber ulaştırıyorlar. Onların cesetleri bizleri yüreklendiriyor. Onları hatırlamalı ve ölenlerimiz için dua etmeliyiz."

Cezayir'deki bir radikal islamcının şu sözleri ise hatırlatıldığında tüyleri diken diken ediyor: "Biz, bize karşı kalemle savaşanlara kılıçlarımızla karşılık veriyoruz!"

Özgür Gündem muhabiri Aysel Malkaç '93 yılından beri kayıp

Madagaskar'da bile basın daha özgür

Merkezi Washington'da bulunan Freedom House (Özgürlük Evi) tarafından hazırlanan basın özgürlüğü raporuna göre, Uganda, Madagaskar, B. Faso gibi ülkelerde basın Türkiye'den daha özgür. Freedom House'un her yıl yayınladığı araştırmaya göre, Türkiye basın özgürlüğü konusunda geçen yılki durumundan daha da geriye düştü.

Araştırma, çeşitli kategorilerde ülkelere not verilmesi şeklinde yapılıyor. Örneğin, basın üzerindeki yasal kısıtlamalar 0'dan 10'a kadar derecelendiriyor ve en kötü puan 10. Rapor, 61 ve üstü puanları "özgür değil" kategorisine sokuyor.

Hangi basın daha özgür?

Irak	100	Kuveyt	70	Uganda	38
Burma	99	Azerbaycan	69	B. Faso	37
Küba	90	Umman	69	Arjantin	29
Brundi	88	Zimbabve	59	Guyana	28
Libya	85	Ermenistan	57	Yunanistan	26
Çin	83	Hırvatistan	56	Bolivya	17
İran	83	Haiti	51	ABD	12
Mısır	81	Madagaskar	44	Norveç	8
Türkiye	73	Malavi	43	Avustralya	7
Çad	72	Bulgaristan	39	Belçika	7

Bilim ve Ütopya

18. yüzyıl aydınlanmacılarından ve ütopik komünistlerinden papaz Jean Meslier'nin, dinleri ve Allah'ı reddiyesi

FRANSA'NIN TURAN DURSUN'U

Atatürk'ün emriyle yayımlanan kitap

● 1664-1729 yılları arasında yaşayan Fransız papaz Jean Meslier'nin "Sağduyu" adlı kitabı, dönemin aydınlanmacıları tarafından "Tanrısızlığın İlmihali" olarak adlandırıldı. ● Meslier'nin kitabı, 1928 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından "Aklıselim" başlığıyla yayımlanmıştı. ● Kitaptan bazı başlıklar: "Bir Allah'a inanmak gereksizdir, en doğrusu onu hiç düşünmemektir", "Her din tahakküm isteğinden doğmuştur", "Din ahlakı felce uğratır", "İnsanın varlığı ve evrenin düzeni Allah'ı kanıtlamaz". ● Doğu Perinçek, Fransız Aydınlanmasının ve Materyalizminin Kemalistler üzerindeki etkilerini yazdı.

Doç. Dr. Gürbüz Erginer Kutsal kitaplarda kurban konusu
Albert Einstein Neden sosyalizm?
Dr. İrfan Erdoğan Süpermen kim ve yaptığı iş ne?
Peter Jarret Amansız düşmanımız: Virüsler
Prof. Dr. Eren Omay İlk atomcular: Leukippos ve Demokritos
R. Levins / R.C. Lewontin Lisenko sorunu
Prof. Dr. A. Nihat Bozcuk Lisenko tartışması üzerine
Prof. Dr. Cemal Yıldırım Bilim ve eğitim
Prof. Dr. Ahmet İnam Bilim, sanat ve felsefe
Prof. Dr. Şenel Ergin Aile kurumuna yeni bir bakış
Dr. Şükrü Günbulut Devletler düşünceden korkar
Prof. Dr. Ali Nesin Matematik sohbetleri ve bulmacalar
Prof. Dr. Şafak Alpay Rönesans ve matematik
Doç. Dr. Yücel Çağlar Hey gidi koca çınarlar hey!

Mayıs sayısı bayilerde

Abone koşulları: 6 aylık 200.000 TL., yıllık 400.000 TL, YD yıllık 60 DM
Abone bedeli için: Ender Helvacıoğlu Türkiye İş Bankası İstanbul-Kızıltoprak Şubesi Hesap No: 1071 343539 Posta Çeki No: 673654
Yazışma Adresi: Yol sokak, Polat Celil Ağa İşhanı, Kat:5 Mecidiyeköy/İstanbul" **Tel:** (0212) 212 10 66 **Fax:** (0212) 288 48 05

Çölaşan 'Tık'layacak mı?

İnsan Hakları Derneği (İHD) İstanbul Şube Başkanı Ercan Kanar imzasıyla Cennet Mahallesi olaylarıyla ilgili olarak bir bildiri yayımlandı. Bu bildiride Kanar, özetle şöyle diyordu:

"Küçükçekmece'de üç kişinin ölümüne yol açan molotof kokteyli eylemini, kim tarafından yapılmış olursa olsun, yaşama hakkını, can güvenliğini tehdit eden, tasvip edilmesi asla mümkün olmayan bir eylem olarak değerlendiriyoruz. Bu tür eylemlerin halklara, halkların dostluğuna yapacağı olumlu hiçbir katkı yoktur. Devletin zulmünün faturası, halklara, sivillere çıkartılmamalıdır."

Bildiriye Hürriyet yazarı Emin Çölaşan'ın tepkisi çok ilginç. Çölaşan'ın Hürriyet gazetesindeki 6 Mayıs Cumartesi günkü yazısına göre, Kanar güya şöyle diyesiymiş: "Yavrularım, böyle işleri fazla yapmayın. Büyük tepki oluşuyor, sonra başımıza iş açarsınız."

Vay, vay, vay!

Ey okuyucu! Şu cümleyi bir de tersinden okumayı deneyiver: "Yavrularım, böyle işleri daha fazla YAPIN, büyük tepki oluyor, iyi de oluyor. Siz böyle yapın ki, BİZ de insan hakları savunucularının başına iş açalım!.."

Basından öğrendiğimize göre ERNK, Cennet Mahallesi olayıyla ilgimiz yok diye açıklama yapmış.

Kimin ilgisi var peki? Mağaza terörizmi kime yarıyorsa, bu gibi işler kime fırsat veriyorsa onun ilgisi var dersek Çölaşan buna ne der?

Bir soru daha... "Yavrularım böyle işleri fazla yapmayın" diyenler (güya böyle diyenler), böyle işleri bir nebze olsun önlerlerse Çölaşan buna memnun mu olur, yoksa üzülür mü?

Çölaşan herkese soru soruyor. İki gün sonra "Tık diyemediler" diye böbürleniyor.

Gelecek sayımıza kadar Çölaşan, bakalım 'Tık' diyecek mi?

RP'yi 'demokrat' mı sanmıştınız?

▼ Sadece laiklikle ilgili maddelerin değiştirilmesini isteyen RP, memurlara sendika hakkı başta olmak üzere, diğer demokratik hak ve özgürlüklerin önündeki engellerin kaldırılmasına DYP ve ANAP ile birlikte karşı çıkıyor. RP'nin düzen partisi kimliği tescil ediliyor. İslamcılarla 'demokratik bir işbirliği" arayanların hayalleri suya düşüyor.

Ankara, Söz– Siyasiler ve toplumun çeşitli kesimleri tarafından her zaman demokratikleşmenin önündeki "engel", "ayıp" ve "12 Eylül kalıntısı" olarak nitelendirilen 1982 Anayasası'nın değiştirilmesi üzerinde varılan son mutabakat da bozulmuş görünüyor. Refah Partisi'nin ikiyüzlü tutumu giderek açığa çıkıyor. İslamcılar sadece laiklikle ilgili maddelerin değişmesini, Anayasa'nın diğer hükümlerinin olduğu gibi kalmasını savunuyor.

Hiç kimseyi tatmin etmeyen, antidemokratik anayasanın kıyısından köşesinden dolaşılarak sağlanan bu mutabakatta ilk çatlak Anayasa Komisyonu tarafından kurulan alt komisyonda başladı. Üçü DYP'li, ikisi ANAP'lı ve birer CHP ve RP'li üyeden oluşan alt komisyon raporunda iki DYP milletvekili hariç, diğer bütün üyelerin muhalefet şerhleri bulunuyor. Bu görüş ayrılıkları, memura sendika hakkını getiren maddede odaklanıyor. DYP ve ANAP'lılar, bu değişiklik teklifi uzlaşma ile gündeme getirilmesine rağmen, memura sendika hakkı tanınmasına geçit vermiyor. İkinci olarak RP ve ANAP ile CHP arasında Anayasa'nın din ve vicdan hürriyetini düzenleyen 24. maddesi ile ilgili anlaşmazlık sürüyor. Ortak metinde getirilen siyasi katılım da alt komisyonda sınırlanmış durumda.

Alt komisyon raporunun geneli üzerindeki görüşmeleri tamamlayan Anayasa Komisyonu, 23 Mayıs'ta yeniden toplanarak maddeleri görüşmeye başlayacak. Ancak, özellikle CHP'nin memura sendika hakkı tanınması ve ANAP ile RP'nin de din ve vicdan hürriyetiyle ilgili 24'üncü maddenin kaldırılarak, Anayasa'nın başlangıç kısmına laiklikle ilgili bir ifadenin yerleştirilmesi konusundaki ısrarları nedeniyle uzlaşma metninin komisyondan kolay kolay geçmeyeceği söyleniyor. Anayasa değişikliği için gereken 300 oyu sağlamak için DYP ve ANAP'ın RP'yi gözden çıkarmak istemeyişinin de bu uzlaşmayı zorlaştıracağı belirtiliyor.

ANAP-RP ittifakı

Anayasa Komisyonu üyelerinden oluşan alt komisyonda, ANAP'lı Mehmet Keçeciler ve Vehbi Dinçerler, CHP'nin karşı çıkması nedeniyle uzlaşma metninde yer almayan 24'üncü maddenin kaldırılmasıyla ilgili önerilerinin teklifte yer almasını istiyorlar. ANAP, TCK'nın eski 163'üncü maddesini kapsadığını öne sürerek Anayasa'nın 24'üncü maddesinin son fıkrasının çıkarılmasını istiyor.

ANAP, memura sendika hakkı getiren 54'üncü maddedeki değişiklik teklifine de çekimser yaklaşıyor. ANAP, milletvekili sayısının altıyüze çıkarılmasına da karşı çıkıyor ve yüz üyenin Türkiye genelinden seçilmesi görüşünü savunuyor.

ANAP, kamu kurumu niteliğindeki kurumların siyasi yasaktan arındırılması düzenlemesine karşı çıkmamakla birlikte, bu kuruluşların siyasi partilerle doğrudan veya dolaylı bir işbirliği, eylem birliği, işbölümü ve dayanışma içinde olmaları görüşünü de kabul etmiyor. Eğer, siyasi katılım olacaksa, kanuni dayanak teminat ve korumanın kaldırılması gereğini savunuyorlar.

Anayasa Komisyonu'nun RP'li üyesi Erzurum Milletvekili Lütfü Esengün, Alt Komisyon raporuna koyduğu muhalefet şerhinde, gerçek demokratikleşmeyi sağlamak için Anayasa'nın özellikle de 14, 15 ve 24. maddelerinin değiştirilmesi gerektiğini vurguluyor. Üç partinin ortak önerisi olarak komisyona gelen anayasa değişikliğinin ise, demokratikleşme, insan hak ve özgürlüklerini güvence altına alma gibi bir amaç gütmediğini sadece demokratik katılımın çerçevesini genişleten, parti ve milletvekili çıkarlarını ön plana geteren bir değişiklik teklifi olduğu görüşünü taşıyor. Esengün, Anayasa'nın 68. maddesine, siyasi partilerin "eylemlerinin" Cumhuriyet ilkelerine aykırı olamayacağı yolundaki düzenlemenin yanlış ve sakıncalı olduğu görüşünü de savunuyor.

Esengün, memura sendika hakkı getiren teklifin metinden çıkarılmasına da muhalif.

Milletvekillerinin özlük ve sosyal haklarının Anayasa hükmü olarak düzenlenmesi ve bazı özel imkanlar sağlanmasının da Anayasa'nın eşitlik ilkesine akırı olduğunu savunuyor. RP, Anayasa'nın geçici 15. maddesinin de bütünüyle yürürlükten kaldırılmasını istiyor.

CHP, memura sendikada ısrarlı

CHP Anayasa Komisyonu üyesi Kırşehir Milletvekili Coşkun Gökalp komisyonun memurlar ve kamu görevlilerinin toplu iş sözleşmesi yapma hakkını engellemeye yönelik düzenlemesine katılmıyor.

Gökalp, Anayasa'nın 68. maddesinde yapılan değişiklikle, üniversite öğretim elemanlarına, siyasi partilere üye olma hakkı verilmemesi, kamu görevlilerinin tümünün siyaset yapma hakkından mahrum bırakılmalarını da kabul etmiyor.

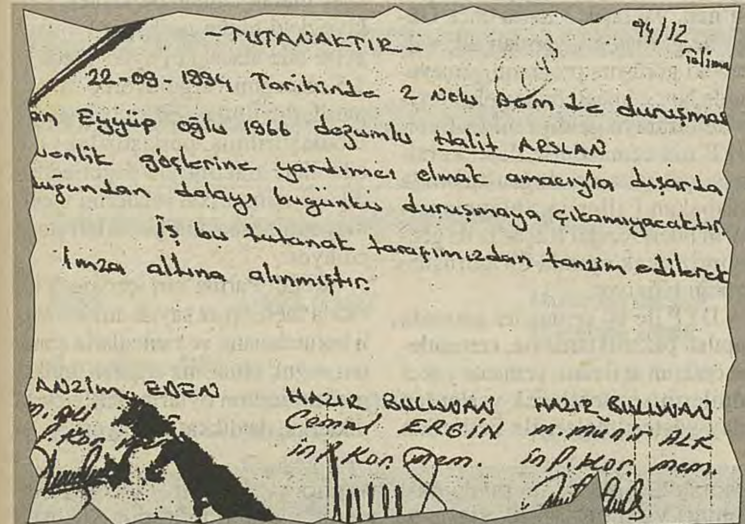
CHP, 12 Eylül darbecilerinin yargılanmasını engelleyen geçici 15. maddenin de tümüyle kaldırılmasını istiyor.

Kürt basını zor dönemeçte

Yoğunlaşan baskılar karşısında yaşam mücadelesi veren Kürt yayın organları, yeni ataklar yapma hazırlığı içerisinde. Bilindiği gibi 23 Nisan günü çıkardığı 58. sayısıyla bir süre yayınına ara verdiğini duyuran Newroz gazetesi yeniden çıkışın hazırlıklarını hızla sürdürürken, geçen hafta verilen mahkeme kararlarıyla yayınları durdurulan Medya Güneşi ve Jîyana Nû gazetelerinin de ortak bir gazete için hazırlık yaptığı öğrenildi. Kapatma davaları, dağıtımda el koyma ve toplatma gibi türlü engellerin son aylarda yoğunlaşması sonucunda ara vermek durumunda kalan Newroz'un dışında, geçen hafta da Medya Güneşi'ne bir ay kapatma cezası verilmiş, Jîyana Nû gazetesinin de yayını durdurulmuştu. Medya Güneşi'nin üçüncü, Jîyana Nû'nun da ikinci kez aynı uygulamaya maruz bırakıldığı vurgulanan, kapatma cezalarıyla ilgili basın açıklamasının ortak imzayla yapılması ise dikkat çekti.

Validen hakaret yağmuru

Sinop Valisi İrfan Kurucu, Çevre Kurultayı düzenleyen Sinop Çevre Dostları Derneği ve Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Cengiz Demirel'e 'kelaynak', 'sahtekar', 'yalancı', 'borazan' ve 'geri kafalı' dedi. 29-30 Nisan günlerindeki 'Karadeniz Çevrecileri Kurultayı'na izin vermeyen Vali Kurucu, Cumhuriyet gazetesi muhabiri Cengiz Demirel'in 'Kurultay için izin alınamadı' haberine kızınca, bir basın toplantısı düzenleyerek, Sinoplu çevrecileri hakaret yağmuruna tuttu. Kurucu, Sinoplu çevreciler için de, "Bunlar kelaynak kalmış. Kendilerini tatmin için çıkmışlar" dedi. Vali, konuyla ilgili olarak yasal işlem başlatılacağı tehdidinde bulundu. Gazeteci Demirel ise, hakarete uğradığı gerekçesiyle Kurucu hakkında 5 milyon liralık manevi tazminat davası açmış durumda.

-TUTANAKTIR- 94/12

22-09-1994 Tarihinde 2 Nolu DGM de duruşma ... Eyyüp oğlu 1966 doğumlu Halit ARSLAN ... venlik güçlerine yardımcı olmak amacıyla dışarda ... duğundan dolayı bugünkü duruşmaya çıkamıyacaktır.

İş bu tutanak tarafımızdan tanzim edilerek İmza altına alınmıştır.

TANZİM EDEN ... İnf. Kor. Mem.

HAZIR BULUNAN Cemal ERGİN İnf. Kor. Mem.

HAZIR BULUNAN M. Münir ALK İnf. Kor. Mem.

Devlet itirafçısını yakaladı!

Ankara, Söz– Olağanüstü Hal Bölgesi'nde itirafçıların siyasal cinaeytlerde kullanıldıkları yolundaki iddialar tartışılırken, Diyarbakır E Tipi cezaevinde tutuklu olması gereken itirafçı bir mahkumun cezaevi dışında görevlendirildiği ortaya çıktı.

Söz'ün ele geçirdiği tutanak da itirafçı mahkum Halit Arslan'ın 22.09.1994 tarihinde Diyarbakır 2 Nolu DGM'de bulunması gerekirken, "güvenlik güçlerine yardımcı olmak amacıyla dışarıda olduğundan bugünkü duruşmaya çıkamayacaktır" gerekçesi ile mahkemeye gelmediği belirtildi.

DEP davasının görüşüldüğü dönemde DEP hakkında dosya hazırlamak üzere bölgeye giden savcıların bazı itirafçı mahkumlarla görüşüp bilgi toplamak istemeleri üzerine düzenlenen belgenin, Ankara DGM savcılarına verildiği öğrenildi.

DEP'in 16 bin sayfalık dava dosyasına iliştirilen tutanak, bilgi alınmak istenen sanığın duruşma tarihinde cezaevinde olmadığını ortaya çıkarıyor.

BSP Genel Kongresi Haziran'da

▼ Daha önce birçok kez çeşitli nedenlerle ertelenen BSP Genel Kongresi'nin haziran ayı ortalarında yapılacağı açıklandı.

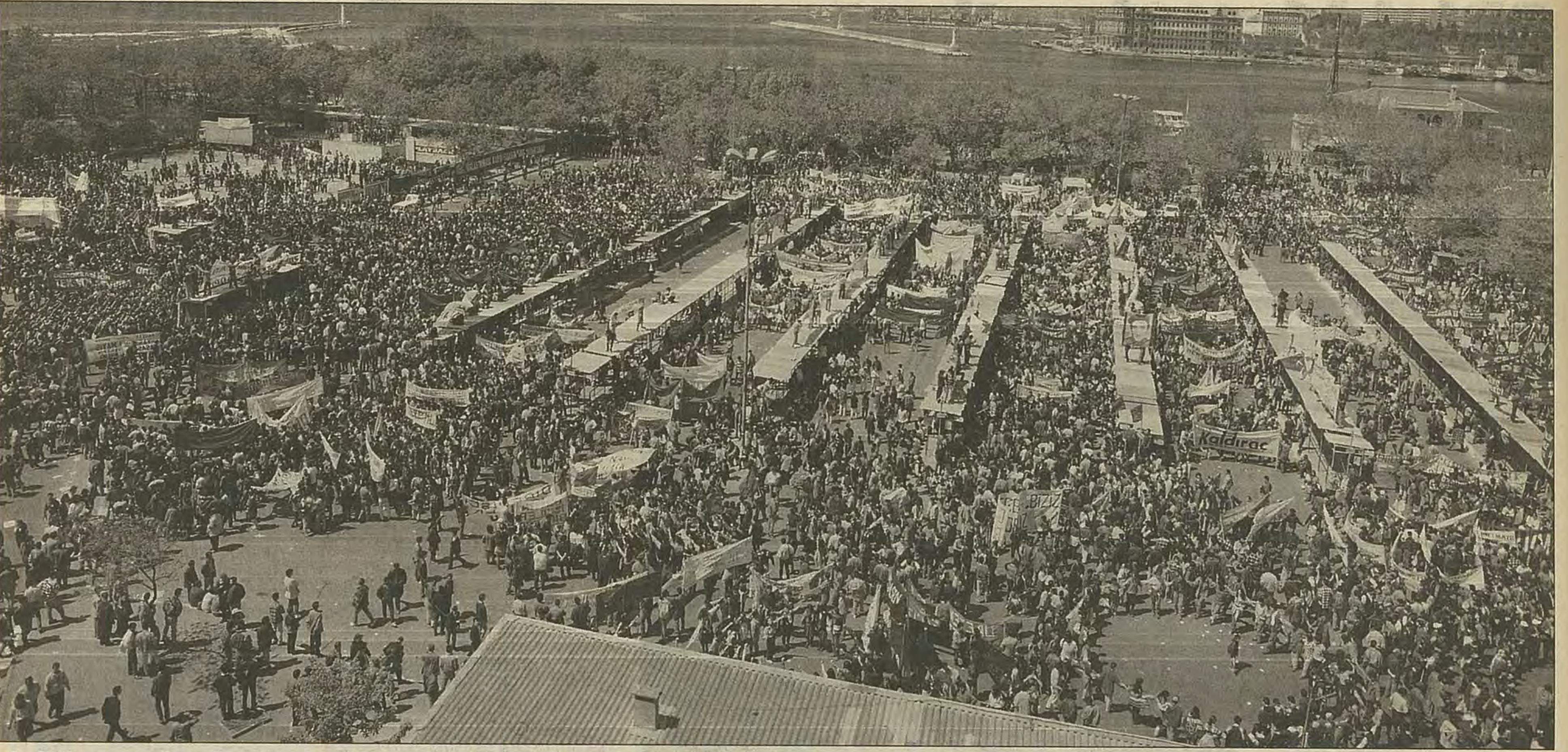
Haber Merkezi- Geçen yılın haziran ayında kurulan Birleşik Sosyalist Parti'nin (BSP) Genel Kongresi'nin, kuruluştan tam bir yıl sonra, haziran ayında gerçekleştirileceği açıklandı. Kuruluş günlerinde 1994 sonu olarak saptanan, ancak önce Şubat '95'e, daha sonra ise çeşitli uzatmalarla mayıs ayına ertelenen kongrenin üç günlük bir programla 16-17-18 Haziran1995'te Ankara'da yapılacağı bildirildi. İl ve ilçe örgütlerinin kongrelerinin tamamlanmaması; program, tüzük, örgütlenme vb. raporlarının hazırlanmasında çıkan aksaklıklar gibi nedenlerle, sürekli ertelemelere gidildiğini belirten parti yetkilileri, kongrenin partiyi sıçratacak bir adım niteliği taşıması gerektiğinden hareketle erteleme kararlarının alındığını kaydettiler.

Bütün il ve ilçe örgütlerinin kongrelerini 7 Mayıs Pazar günü tamamlayan ve yaklaşık 3500 civarında üyesi bulunan BSP, toplam 41 ilde örgütlenmiş durumda. Halen yüzü aşkın üyesi bulunan Genel Yönetim Kurulu'nun üye sayısının da kongrede azaltılması bekleniyor. Kongreye kadar yeni katılımların beklenmediğini söyleyen BSP yetkilileri, ertelemelerde bu faktörün etkili olmadığını ifade ediyorlar. 'Kitlesel sol parti girişimi'yle BSP arasındaki görüşmeler konusunda ise, kongreden ne tür sonuçların çıkacağı sol kamuoyunda merak konusu.

Dünyanın birçok ülkesinden yaklaşık 40 partinin de konuk olarak davet edildiği kongrenin uluslararası dayanışma ve iletişim platformu olması hedefleniyor. Parti yetkilileri, BSP'nin çok sayıda sosyalist çevreyi kapsaması açısından uluslararası sosyalist hareket için de bir örnek oluşturduğunu vurgularken, diğer ülkelerden konukların katılımının ne düzeyde olacağı merakla bekleniyor. Üç günlük programın bir günü yurtiçinden ve yurtdışından konukların konuşmalarına ayrılırken, diğer günler kongre seçimleri ve konferansla geçecek.

'Gruplar arasındaki mutabakat' döneminin bitirilip, 'üyelerin mutabakatı'na ve nisbi temsil sistemine geçileceği belirtilen kongredeki seçimlerde, bağımsızların ve bazı grupların yönetime girememeleri tehlikesine karşı, parti zenginliğinin yönetime yansımasında duyarlı ve ısrarlı olunacağı belirtiliyor.

'Kadınların zaferi' şeklinde kadın dergilerine haber konusu olan kota uygulamasıyla ilgili tartışmalar ise, kongrede bir netliğe kavuşacak. Kotaya karşı çıkanların yanısıra, yüzde 30'luk kontenjan ayrılması ve genel üye toplamı içerisindeki kadın üye sayısıyla orantılı olarak, kadınların yönetim organlarına girmesi şeklindeki formüller de gündemde.

1 Mayıs'a iş bırakarak katılan PTT işçilerine işten atma tehdidi

Coşkulu 1 Mayıs kutlamalarına işverenlerin öfkeleri yeni yeni görülmeye başladı. İstanbul'daki 1 Mayıs mitingine iş bırakarak katılan PTT çalışanları işten atılma tehditleriyle yüzyüze bulunuyorlar. 1 Mayıs kutlamasının hemen ardından bölüm amirleri, saptadıkları bazı işçilerle ilgili üstlerine yazılar yazmaya başladılar. Adı bizde saklı bir işçi adına yazılan dilekçe aynen şöyle: "... işçi 1 Mayıs günü sabah mesaiye gelmiş, fakat izinsiz ve mazeretsiz görevini terketmiştir. Adı geçenin servisinin değiştirilmesini, kefaleten çıkarılmasını arzederim.."

Bu yazı üzerine İstanbul Yakası Telefon Başmüdür Yardımcısı Ahmet Akıncı da kendi üstüne bir yazı yazdı. Bu yazıda 'Adı geçen işçinin son zamanlarda çalışmalarının memnuniyet verici olmadığından' söz edildi ve işten çıkarılması talep edildi.

Haber-İş ve Haber-Sen üyesi çalışanlar sürgün ve işten atma tehditleri ile sendikalaşma mücadelesinin başından bu yana karşı karşıyalar. Buna rağmen, 1 Mayıs'a güçlü bir şekilde katılan işçiler, bu baskıların da üstesinden geleceklerini söylüyorlar.

Çiller'in 'raportörü' Diker'den seçim taktiği

'Seçimden önce koalisyonu bozalım'

Ankara, Söz – Çiller'in 'özel' raportörü gibi çalışan DYP Manisa milletvekili ve Genel İdare Kurulu (GİK) üyesi Tevfik Diker'in, 'Seçime doğru' başlığıyla hazırladığı son raporunda ilginç itiraflar yer alıyor. Daha önce de Çiller'e Meclis kulislerini ve parti içi çekişmeleri içeren bir rapor hazırlayan Diker, bu seferki raporunda milletvekillerinin psikolojik durumlarından, bürokrasinin kilitlenmesine, tartışmalı hale gelen Meclis'ten, siyasi kadroların ülke gerçeğinden uzaklaşmalarına kadar birçok konuda görüş ve öneriler sunuyor.

'Koalisyonu bozalım, oyları kapalım'

Asker kökenli milletvekili Diker'in hazırladığı raporun en ilgi çekici bölümünü, seçimde daha çok oy alması için Çiller'e verilen "akıllar" oluşturuyor. Raporda, mevcut koalisyon hükümetinin seçimlerden kısa bir süre önce, uygun bir konuda uyumsuzluk yaratılarak bırakılmasının her iki partinin de seçim propagandalarında önemli bir araç olarak kullanılabileceği vurgulanıyor. Geçmiş seçim dönemlerinde, seçmene verilen bazı vaadlerin hayata geçirilmemesine koalisyon ortağının neden olduğu ileri sürülerek, tek başına iktidar için destek istenebileceğine işaret edilen raporda şöyle deniyor:

"Parti tabanının belli konulardaki tepkisi de aynı nedenlerle frenlenebilecektir. Koalisyonun bitmesi, azınlık hükümetinin kurulması ile bakanlık beklentisindeki birçok DYP'li milletvekili tatmin edilerek, seçim öncesi parti içi dengeler yeniden yerine oturtulabilecektir. Bürokrasi yeniden şekillendirilerek seçime yönelik yatırımlar hızlandırılabilecektir."

DYP tarikatlardan medet umuyor

Dini cemaatler abartılan güçlerini politik hedefleri için ustalıkla kullanıyor.

Aylan UNCU

Ankara- Erken seçim tartışmaları yaşanırken, yapılan kamuoyu araştırmalarında oyları oldukça düşük görünen DYP'nin dini cemaatlerden ve tarikatlardan medet umduğu belirtiliyor. Ancak tarikatların ve özellikle Fethullah Gülen'in gücünün abartıldığı, Başbakan Çiller'in tarikatlarla yaptığı pazarlıktan pek karlı çıkmayacağı ileri sürülüyor. Tarikat üyelerinin büyük bölümünün seçimlerde oy kullanmadıkları, kullananların da RP'ye oy verdikleri belirtilirken, bu pazarlıkların sonucunun tarikatlardan aday gösterilenlerin DYP'ye verilen oylarla kazanmasından ileri gidemeyeceği belirtiliyor.

Geçtiğimiz aylarda, Başbakan Tansu Çiller'in ve ardından eşi Özer Çiller'in Fethullah Hoca ile yaptıkları görüşmeler basında büyük yer almış ve Fethullah Gülen'in olası seçimlerde DYP'yi destekleyeceği şeklinde değerlendirilmişti. DYP'nin seçimlere cemaatlerin desteğini alarak girmek istediği belirtilirken, Özer Çiller'in koordine ettiği çalışmaların, DYP Genel Başkan Yardımcısı İsmail Karakuyu tarafından sürdürüldüğü öğrenildi. Eski bir "Yeniden Milli Mücadeleci" ve Fethullah Gülen'in öğrencisi olarak bilinen Karakuyu'nun, yaklaşık 3 hafta önce Gülen ile görüştüğü, yapılan diğer illerdeki görüşme programı çerçevesinde Nur cemaati önde gelenleriyle de biraraya geldiği bildiriliyor. DYP'nin cemaatlerle ilişki kurulması çalışmaları doğrultusunda Başbakan Çiller'in Süleymancılar'ın lideri Kemal Kaçar'la da geçtiğimiz ocak ayında bir görüşme yaptığı biliniyor.

DYP ile bu cemaatler arasında yapılan pazarlıklarda ise, cemaatlerin önünün açılması, cemaate yakın isimlerin seçilebilecek yerlerden aday gösterilmeleri ile Fethullah Gülen'in Türkiye'deki okullarının yanısıra Orta Asya, Malezya ve ABD'deki okullarının desteklenmesi konusunda anlaşmaya varıldığı belirtiliyor.

Bazı İslami çevreler ise, tarikat ve cemaatlerin seçimlerde fazla etkisi olmayacağını ileri sürüyorlar. Kendilerini İslami gelişmenin öncüsü olarak tanıtan bu kişiler, Türkiye'deki bütün tarikatlar biraraya gelse bile alacakları oyun yüzde 1-1.5 olacağını vurguluyorlar. Siyasi partilerin, dini gruplara bakışlarını tabulaştırılmış, putlaştırılmış din adamları aracılığıyla değerlendirdikleri için tarikat reislerini memnun etme çabasına girdikleri ifade ediliyor.

Refah Partisi'nin içerisinde tarikata mensup az sayıda milletvekili bulunmasına ve tarikatlarla arasının soğuk olmasına rağmen, tarikat mensuplarının oylarını RP'ye verdiklerine de dikkat çekiliyor.

Namık Erdoğan'a

"Herkesin biraz 'faili' olduğu 'meçhul' bir cinayetim şimdi" (*)

Mustafa Celil ERDOĞAN

Erivan radyosu hala Kürtçe şarkılar söylüyor biliyor musun? Kısık, cızırtılı ancak daha bir ağlamaklı...

Gaz lambasının solgun ışığında gözler uykuya hazırlanırken ve de Bağdat radyosu henüz haberlerini bitirmişken, inceden, derin ve hüzünlü bir sesle Krapet, "lê lê Dayikê"yi söylüyor. Işık hareketleri kerpiç duvarların kıvrımlarında resim resim gölgeler oluşturuyor. Her gölgeden bir anlam, her anlamdan bir suret çıkarıyoruz. Tavanda, köşede, karanlık bir yerlere takılıp kalıyoruz uzun uzun. Bize boşluk ve kaybolmuşluk duygusu veriyor... İşte şimdi, tam da şu anda ve gittiğinden beri hep o karanlık noktaya bakıyoruz. Orada ne bir resim var ne de Krapet'in sesi duyuluyor.

Doğa tomurcukları biriktirir bahara...

Gittiğinde rêvas (**) zamanıydı. Dağlarımız yeşermiş, doğa tüm görkemiyle, o insanı çıldırtan, o sadece bizim oralara özgü, kendince kokan ve kendince güzelleşen görkemiyle yeşermiş. Şimdi yine rêvas zamanı.... Dostlar söyledi; bu yıl daha çok yeşillermiş. Yine sarp kayalardan, derin yarlardan, Zap vadisinden, Çungur'dan, Sümbül'den gelmişler... Öbek öbek, deste deste satılmaktalarmış Hakkari çarşısında... Bilmem ki yokluğuna nasıl alışmalı?.. Ankara'nın puslu akşamları ve memur bakışları, o devlet devlet kokan, grinin tüm tonlarıyla bakan, kısacası duhul olduğun ve safça tek, dürüst, iyi bildiğin ne varsa çok çabuk alıştılar. Bir tek Hasköy'de gecekondu çocukları alışamadılar. Bir de Merzan'da resim dersinde çayırlara çıkardığın çocuklar... Vurulduğunda gazeteler büyük puntolarla verdiler haberi. Kafana iki kurşun sıkmışlardı... Kafana... tıpkı Behçet, Mecit ve Savaş gibi. Nicedir kafamıza sıkıyorlar kurşunları... Nicedir beynimizle uğraşıyorlar. Kafamız bizim en tehlikeli yerimizdir. Ondan herhalde..

Ülkücü mafyaya yıktılar işi... Hesaplaşmaymış... Ortada bir hesap olduğu doğrudur. Ülkücü olmadıkları, düpedüz faşist oldukları da doğrudur. Mafya ise kocaman bir yalan, arkasına sığındıkları... Oysa herşey ne kadar da açık. Gittiğinde rêvas zamanıydı...

Şimdi yine rêvas zamanı...

Tomurcuklar biriktiriyor bahar...

(*) A.Hicri İzgören'in "Çığlık" adlı şiirinden.

(**) Rêvas: Işkın. Baharda dağlarda yeşeren bir bitki.

(Namık Erdoğan: Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanı'ydı. Geçen yıl kaçırılarak öldürüldü. Katilleri hala bulunamadı.)

Türkiye'de 110 atom bombası var

Hatice CAN

Ankara– Nükleer Silahların Sınırlandırılması Antlaşması'nın (NPT) uzatılıp uzatılmayacağı üzerine görüşmeler New York'ta devam ederken, taraf olan ülkeler başta olmak üzere, birçok devletin antlaşmayı çiğnediği ortaya çıkıyor. Nükleer tehlikenin sınır ve kural tanımadığı, antlaşma tarafı olmayan ülkelerin nükleer bomba sahibi olduğu söylentileri yayılırken, antlaşma tarafı ülkelerin de aralarında imzaladıkları gizli anlaşmalarla yaptıkları silah aktarımları

Greenpeace'in araştırmasıyla ortaya çıktı.

Araştırma sonucunda, NPT'ye taraf oldukları halde, NATO ülkelerinin Avrupa'da bir kısım nükleer bombaların korunmasına, bunların Türkiye'nin de dahil olduğu altı Avrupa ülkesine aktarılmasına karar verdikleri ortaya çıktı. Sonuçta 1970 yılında imzalanan antlaşma doğrultusunda, 1980'li yıllarda uzun menzilli füzeler azaltıldı. 1991–92 döneminden sonra ise, taktik nükleer silahların konuşlandırılma süreci yeniden başladı. NPT'nin 6'ncı maddesi, nükleer silah sahiplerinin ellerindeki silahları ortadan kaldırmasını öngörüyor; antlaşmanın tarafı olsun olmasın, üretici olup olmamasına ve müttefik olup olmamasına bakılmaksızın, ülkeler arasında nükleer silahların transferini yasaklıyor. Oysa Roma toplantısında, Avrupa'da kalan Amerikan nükleer güçlerinin bölgenin güvenliği için hayati önem taşıdığı, Ortadoğu'dan gelebilecek bir tehlikeye karşı buradaki nükleer ve konvansiyonel silahların uygun bir karışımının gelecek için elde tutulmasının iyi olacağı, ilerde gerekli olursa da artırılabilceği görüşüne varıyorlar.

Bu çerçevede, nükleer silah üreticisi olmayan Almanya, Belçika, Hollanda, Türkiye, Yunanistan ve İtalya "İşbirliği" adı verilen gizli bir programa dahil ediliyor. Ortak nükleer savunma planı içinde yer alan bu ülkeler, savaş zamanı nükleer depoların modernizasyonu ve konuşlandırılmasını onaylıyorlar. Program dahilinde bu ülkelere Amerikan B61, İngiliz WE177 A/B tipi nükleer bombalar konuşlandırılıyor.

Güçleri 1 ile 175 kiloton arasında değişen Amerikan B61'lerinin 90 adedi Türkiye'de İncirlik hava üssünde Amerikan F16'larına, 20'si de Balıkesir ve Mürted'deki Türk F16'larına monte edildi. B61 bombalarının 10'u Belçika, 110'u Almanya, 10'u Yunanistan, 120'si İtalya, 10'u Hollanda ve 110'unun da İngiltere'deki hava üslerinde konuşlandırıldığı tahmin ediliyor. Kendi nükleer silahlarını üretebilen İngiltere'nin WE177A/B tipi 24–36 adet arasında olduğu sanılan bombaları Almanya'nın RAF Brüggen hava üssünde konuşlandırıldı. İngiltere'nin WE177A/B tipi bombalarının gücü 200 ile 400 kiloton arasında değişiyor. Böylece 98 megatonluk bir patlama gücüne sahip tahminen 520 bomba gözden kaçırılarak nükleer silahların sınırlandırılması antlaşması fiilen ortadan kaldırılıyor.

Bu patlama gücü, Hiroşima'ya atılan atom bombasının 7500, ikinci dünya savaşında patlatılan bütün bombaların 16 katı bir gücü ifade ediyor. Almanya'nın elindeki bombaların patlama gücü 26.5 megaton, Türkiye ve İtalya'nın 21'er megaton, Belçika, Hollanda ve Yunanistan'ın topraklarında ise 1'er megaton patlayıcı güç var.

Varşova Paktı ve Sovyetler Birliği dağılmadan önce Avrupa'da nükleer silahları muhafaza etmenin mantığı, soğuk savaş ve NATO savunmasına dayandırılıyordu. Bu zeminin ortadan kalkması, NATO ve nükleer silah ihracatçılarını yeni gerekçeler bulmaya zorluyor. ABD şimdi "savaşı önlemek ve nihai bir güvenlik için" gibi muğlak ifadelerle en azından 2003'e kadar bu gücü elinde tutmayı planladığını ilan ediyor. ABD'nin İtalya, Türkiye ve Yunanistan gibi ülkelerde nükleer silah konuşlandırması, Ortadoğu'da nükleer silahlar için bir serbest bölgeyi teşvik etmesi anlamına geldiği şeklinde yorumlanıyor.

Batı Avrupa'daki nükleer hava üsleri

Yıl	Üs sayısı	Bomba sayısı
1985	23	1840
1990	18	1070
1995	14	510

Denizaşırı konuşlandırılmış ABD ve İngiliz nükleer bombaları

Ülke	Hava üssü	Nükleer başlık takılmış uçak	Tahmini savaş başlığı
Amerikan B61'leri			
Belçika	Kleine Brogel	Belçika F 16	10 veya daha az
Almanya	Buechel	Alman Tornado	10
	Ramstein	Amerikan F16	50
	Spangdahlem	Amerikan F 16	50
Yunanistan	Araxos	Yunan A-7	10 veya daha az
İtalya	Aviano	Amerikan F 16	100
	Ghedi-Torre	İtalyan Tornado	10
	Rimini	İtalyan Tornado	10
Hollanda	Volkel	Dutch F 16	10 veya daha az
Türkiye	Balıkesir	Türk F 16	10
	İncirlik	Amerikan F 16	90
	Mürted	Türk F 16	10
İngiltere	Raf Lakenheath	Amerikan F15E	110
Toplam	13 Üs		Yaklaşık 480 bomba
Almanya	Raf Brüggen	İngiliz Tornado	24-36
Genel Toplam	**14 Üs**		**Yaklaşık 520 bomba**

Sosyalistler zor durumda

Yavuz ALOGAN

Sosyalistler, yeniden örgütlenme çabalarının başladığı 1986'dan itibaren kayda değer bir başarı kazanmadılar. Sosyalist solun tamamını kapsayan bir birleşik örgütlenme oluşturamadıkları gibi, başta işçi sınıfı olmak üzere, toplumun çeşitli kesimlerine, kendi siyasetlerini, programlarını ve analizlerini de benimsetemediler, hatta tanıtamadılar. Ne Kürt sorununda, ne de özelleştirme ve işten çıkarmalar karşısında tutarlı ve etkin bir programatik mücadele yürütebildiler. Önemli bir seçim başarısı kazanamadılar; kitlesel denebilecek bir miting örgütleyemediler; çok okunan bir yayın organı çıkaramadılar. Bununla birlikte, çeşitli partiler ve partiiçi grupçuklar, tarihten ve kendi geçmişlerinden devraldıkları mirası sürdürme, iletme ve geliştirme mücadelesinden geri durmadılar. Dünyadaki ideolojik iklimin değiştiği, mikro milliyetçiliğin ve sağcılığın geliştiği koşullarda, üstelik marksist geleneğin tarihsel olarak güçlü ve köklü olmadığı bir ülkede, iki askeri darbenin ve yıllarca sürmüş sıkıyönetimlerin hışmına uğramış bir sol için varolmak bile bir başarıdır.

Tarihte siyasallaşan işçi sınıfı ile, bu siyasallaşmaya önderlik edebilecek kadar güçlü ve örgütlü bir devrimci akımın çakıştığı süreçler çok azdır. Peki, krizin kitleleri mücadele alanlarına çıkardığı, ama devrimci örgütlerin bu mücadeleye önderlik edemediği, onu kapitalist düzene karşı mücadeleye dönüştüremediği bir durumda, ne yapmak, aradaki mesafeyi nasıl kapamak gerekir? Sosyalistlerin bugün yanıtlamaya çalıştıkları soru özünde bundan ibarettir. Bütün bu partilerin, bileşenlerin, grupçukların bütün tartışmalarının ve yaptıkları bütün işlerin özünde bu soru yatmaktadır.

> Yeni bir sosyalist toplum projesi oluşturmak ister istemez uzun zaman alacaktır. Öte yandan, kısa vadeli kısmi başarılar uğruna uzun vadeli hedefleri sulandırarak, ehlileşmiş bir sol profil oluşturmak da mümkündür. Ancak böyle bir profil, uzun vadede devrimci marksizmin tasfiyesi anlamına gelir.

Bu soruya yanıt aranırken, bazı sosyalistler, bütün grupların kendilerini dağıtmalarını, kendi ideoolojik/propaganda faaliyetlerine son vermelerini ve tek bir örgüt çatısı altında birleşmelerini; bazıları da, grupların örgütlenme çabalarından vazgeçerek siyasallaşan işçilerin örgütlenme çabaları içinde erimelerini, önermektedirler.

Birinci görüş, solun bütün kültürüyle birlikte kendisini tasfiye etmesi anlamına gelir. Grupçuklar, bileşenler vb. faaliyetlerine son verdiklerinde, üzerinde birleşilebilecek, tanımlanabilecek bir sosyalizm bulmak mümkün olmayacaktır. Çünkü sosyalizm, kendi tarihiyle, argümanlarıyla, teorisiyle vb. bu grupların varlığında ifadesini bulmaktadır. Bu nedenle grupların dağılmalarını değil, tam aksine kendi aralarında açık ideolojik tartışma yapmalarını –kuralları birlikte belirlemek şartıyla– istemek gerekir. Gruplar arasındaki farklılıklar ancak böyle bir tartışma /eleştirme/ ideolojik mücadele ortamında azalabilir. Temel argümanlarından vazgeçtiklerini ilan edip biraraya gelen grupların sosyalizm adına yapabilecekleri bir şey yoktur. Biraraya gelmiş küçük iflaslar, büyük bir iflastan başka bir şey oluşturamazlar. Açık tartışma ve eleştirme yaklaşımı "gruplar diplomasisi"nin yol açtığı ataleti de ortadan kaldırabilir. Kısa vadeli başarı arayışlarının yerini, uzun vadeli bir örgütlenme faaliyetinin alması, ancak bu şekilde mümkün olabilir.

İkinci görüşe gelince, sendika bağlantılı, programsız ama sınıflı sosyalistler şöyle diyorlar: "Siz sınıfsız sosyalistler bugüne kadar büyük bir özveriyle yalnızca bölünmeyi ve güzel programlar üretmeyi başardınız, bari siyasallaşan sınıfa katılın da hayrınız dokunsun." Bu görüş, herşeyden önce işçi sınıfı ve çalışanların siyasallaşmasını yanlış değerlendirmektedir. Çalışanlar, sendikaların sınırlarını zorlayarak, devletin ve burjuvazinin karşılayamayacağı ekonomik talepler için mücadele ediyor ve ilk kez bir sınıf olduklarını hissediyorlar. Çalışanlar, gelecekte ya radikalleşerek o çok korkulan "sosyal patlamalar" içinde kapitalizmi sorgulamaya başlayacaklar ve kendi sosyalist önderliklerini bulacaklar, ya kendilerine önderlik edecek, solun dışında ve düzen karşıtı bir siyasal hareketi izleyecekler ya da sistemin içindeki sendikaların kuracakları bir partiyle düzenin sınırları içinde tutulacak ve kısmen atomize edileceklerdir. Şovenizmin hızla tırmandığı, RP'nin birinci parti durumuna geldiği bir ortamda, sınıfın soldan koparak (kibar bir ifadeyle "anti–kapitalist bir programı" benimsemeyerek) siyasallaşması, beraberinde bazı tehlikeleri de getirmektedir. Dolayısıyla, "işçi sınıfı ne eylerse güzel eyler, işçiler kendileri için mücadele ederlerken insanlık için de mücadele etmektedirler" şeklindeki düşüncenin kendisi siyasallaşmaya muhtaçtır. Bu kritik durumdan, askeri darbelere karşı topluca direnme olanağını yaratamayan ve anti–kapitalist olamayan sendikacıları değil de, bu darbelerin amansızca ezdiği sosyalistleri sorumlu tutmak bir belleksizlik örneğidir.

Sosyalistler zor durumdadır. Yeni bir sosyalist toplum projesi oluşturmak ve bunun gerektirdiği yeni örgütlenme biçimlerini gerçekleştirmek ister istemez uzun zaman alacaktır.

Öte yandan, kısa vadeli kısmi başarılar uğruna uzun vadeli hedefleri sulandırarak, fincancı katırlarını ürkütmekten kaçınarak, ehlileşmiş bir sol profil oluşturmak da mümkündür. Ancak böyle bir profil, uzun vadede devrimci marksizmin tasfiyesi anlamına gelir.

'Birleşik, çoğulcu, sosyalist bir

Birleşik Sosyalist Parti, Türkiye sosyalist hareketinde yeni bir deneyimi ifade ediyor. Artık birleşik bir parti tartışması sözkonusu olduğunda BSP deneyimi dikkatle incelenmek ve tartışılmak durumundadır. Geçen haftaki "kitlesel sol parti girişimcileri"nden sonra bu hafta da Seyfi Öngider ve Merdan Yanardağ'ın BSP Başkanlık Kurulu üyelerinden Saim Koç, Sıtkı Coşkun, Sait Üner ve Masis Kürkçügil'le yaptıkları söyleşiyi yayınlıyoruz.

BSP Başanlık Kurulu üyeleriyle dergimizin merkez bürosunda görüştük. Soldan-sağa: Sait Üner, Masis Kürkçügil, Sıtkı Coşkun ve Saim Koç.

- Birleşik Sosyalist Parti'ye biraz uzaktan bakanların genel bir yargıları var, belki buna önyargı demek de mümkün. Şöyle deniyor; BSP çeşitli gruplardan, çevrelerden, tek tek kişilerden meydana gelen bir parti olmakla birlikte, esas olarak kendi başlarına siyasal olarak varolmayı beceremeyen, bu konuda gelecek için umutlarını kaybetmiş siyasal grupların birbirine yaslanarak varolmaya çalıştığı, grupların koalisyonu olarak ortaya çıkan bir partidir. Ve hatta bunun yanısıra esas olarak da eski tarz sosyalizmi savunan bir partidir. Oysa biz biliyoruz ki, BSP programında "birleşik etkinlik içinde sosyalist hareketin yeniden yapılanmasından" söz ediliyor. Bunu önüne koyuyor. Dolayısıyla şöyle bir noktadan başlayalım. BSP nasıl bir parti, nasıl bir birleşik parti?

Dışardan bakanların böyle bir değerlendirmesi nereden kaynaklanıyor?

-Saim Koç: Gerçekten de BSP bugüne kadar kendisini yeterince tanıtamadı. Kuruluş süreci içinde kendi iç sorunlarını çözmeye ağırlık verdi. Dolayısıyla dışardan bir gruplar partisi olarak görülmesi şon derece doğal. Çünkü başlangıçta birkaç grubun bir araya gelerek oluşturduğu bir birleşimdi. Dolayısıyla da bir gruplar koalisyonu gibi algılandı. Oysa aslında programında da ifade edildiği gibi, esas amaç sosyalist hareketin yeniden yapılanma ihtiyacına yanıt vermekti. Türkiye'de gruplar hala sosyalist hareketin önemli bir dinamiğini oluşturuyorlar. Onları dikkate almadan sosyalist hareketin yeniden yapılanmasını düşünmek pek mümkün görünmüyor. BSP bir şeyi ilk kez denedi: Öncelikle eylem birlikteliği içerisinde biraraya gelmiş grupların o güne kadar ortaya çıkmış ortak görüşleri üzerinden bir adım atmakla işe başlamanın, sosyalist hareketin yeniden yapılanma amacına dönük olarak, doğru bir adım olacağını düşündü. Yani hep birlikte böyle düşündük. Ve bugüne kadar alınan mesafeye, kazanımlarımıza baktığımızda da bunun gerçekten mümkün olabileceğini artık görüyoruz. Çünkü belki de grupların bu zemine taşıdığı insan kadar "gruplararası zeminden" de arkadaşlar gelmiştir. Özellikle taşrada ciddi bir genişliğe ulaşmıştır BSP.

Gruplar 12 Eylül gibi ağır koşullar altında ayakta kalmayı başarabildiler. Ama sorun bu değil. Sorun sosyalist solu yeniden politika alanına etkin bir güç olarak sokmak, sosyalizmin krizini aşmaktır. Bu ise, bugüne kadar sosyalist solun ortaya çıkarmış olduğu birikimi biraraya toparlamaktan geçer. Azımsanmayacak bir teorik, pratik ve örgütsel birikim vardır. BSP işte bu birikimi harekete geçirmek üzere kurulmuştur ve bir miktar da menşafe aldığımız söylenebilir. Ama bu BSP'nin sosyalist solun birlik sorununu çözdüğü anlamına gelmiyor tabii. BSP biliyor ki, parti dışında hala daha buluşabileceği oldukça önemli güçler vardır ve bunlarla buluşmanın imkanlarını araştırmaya devam edecektir.

- Bu grupların varlığı dışardan bir problem gibi görünüyor belki ama, gerçekten şu anda birleşik bir parti içerisinde yarattığı problemler var mı? Bunun yanısıra grupların olumlu olarak ortaya koydukları şeyler de var mı?

- Saim: Tabii olumlu ve olumsuz yanları birlikte görmek gerekir. Örneğin başlangıçta azınlık çoğunluk ilişkisi üzerinden bir işleyişi hayata geçirmek mümkün değildi. Bu nedenle bir "mutabakat ilkesi" benimsendi. Dolayısıyla da bunun ortaya çıkardığı problemler olduğu gibi, bazı avantajları da oldu. BSP'nin bölünmeden, paçalanmadan, yeni kazanımlarla güçlenerek bugünlere gelmesini sağladı. Herkes bu mutabakata sadık kalmaya çalıştı. Zorlukları ise özellikle dışa dönük siyasal bir faaliyetin yürütülmesinde birtakım sıkıntılar yaratması idi. Partiyi biraz atıl, hareketsiz kıldı. Çabuk ve hızlı karar üretilemedi. Öngörülen iş ve eylem takvimleri genellikle sarktı.

Grupların biraraya gelişi aslında yeniden yapılanma ihtiyacından kaynaklandığı için zaten kalıcı bir şey de değildi. Bunu baştan ilan ederek girildi bu sürece. Yani gruplar da dahil olmak üzere, artık hep birlikte giderek yeni bir kültürü inşa ederek, grupları aşan ve gerçekten artık grupları sadece parti içerisinde farklı görüşlerin platformları ya da ilgilileri haline getiren süreci baştan deklare ettik. Dolayısıyla başlangıçta gruplar koalisyonu gibi görünse de, bizim öngörmediğimiz bir hızla gruplar kendilerini partiyle uyumlu hale getirmeye yöneldiler. Kongreyle birlikte önümüze şöyle bir hedefi koyduğumuzu söyleyebiliriz; artık mutabakat ilkesini aşıp, esas olarak bireylerin, daha doğrusu üyelerin hukukuna bir geçiş olacaktır. Bu durum mutabakat anlayışını tümden ortadan kaldırmayacaktır ama, bütün bireyleri, bütün parti üyelerini bir şekilde gözeten bir mutabakat anlayışını gündeme getirecektir.

- Masis Kürkçügil: Tabii ki kendi gücüyle devrim yapma imkanları varken BSP'ye katılan olduğunu zannetmiyorum. Yani kendisini böyle görüp de hala birlik peşinde olanlar varsa onlar doktora gitsinler! Sosyalist hareket inandırıcılığını yitirmiş durumdadır. Mesele sadece Sovyetler Birliği'ndeki çöküş, sadece Avrupa'daki bazı sosyal demokrat partilerin liberalleşmesi veya komünist partilerin sosyal demokratlaşması da değildir. Bütün devrimci hareketler dünya çapında büyük bir sarsıntı geçirdiler. Bu sarsıntının sonucunda, yeniden bir güç toparlanması ihtiyaç haline geldi. Bu ulusal bir ihtiyaçtan da ibaret değildir, uluslararası hareketin ihtiyacı durumundadır. Şu andaki haliyle

BSP güzergahı doğru olan ama henüz kendini kanıtlaması açısından yetersiz olan bir proje. Bunun dünya çapında bir dizi örneği var. Bu örneklerin önemli bir kısmı da1980 öncesindeki gibi gruplardan meydana gelen birleşik parti, cephe vs. gibi oluşumlardır. Seçimlerde yüzde 30 ve daha da fazla oy alanlar bulunmaktadır.

Öte yandan, bugün yeniden yapılanma girişimlerinde ister istemez çok büyük farklılıklar vardır. Bir odaya kapanıp veya bir masanın etrafında toplanıp çok harika teoriler üretebilirsiniz ama neye yarar? Hangi ihtiyaca yanıt verir?

Sıtkı COŞKUN

Gruplar konusunda açık ve samimi bir tutuma ihtiyaç var. Diplomasiyi yeniden sosyalist hareketin içine sokmamak gerekir. "BSP grupların koalisyonudur" demek eşyayı adıyla çağırmaktır. Ama sorun şudur; koalisyon yapmayanlar birlik yapabilir mi? Koalisyon ilişkisine girmeyenlerin birlik yapması mümkün müdür? Grupların bir koalisyon ilişkisinden geçmeden birliğe geçmeleri mümkün müdür? Bu nedenle BSP gerçekten birlik yapmaktan önce gruplar arasında koalisyon yaptı. Bu, çok doğal, akli ve mantıki olandır. Ve bugün BSP'yi gruplar federasyonu olmakla eleştiren bazı arkadaşlarımıza baktığımız zaman onlar bir grubun alt grupları olarak ortaya çıkıyorlar. Örneğin Dev–Yol'cu arkadaşlarımız bir Dev–Yolcu gruplar federasyonudurlar. Başkaları da var tabii. Ve grupların dışındaki sosyalistlerin hepsi de şu veya bu biçimde belli bir grup aidiyetinden geçmiş, belli bir grup kimliği taşımış kişilerdir. Dolayısıyla Türkiye sosyalist hareketinin birliği hem bağımsız bireylerin, hem de grupların başlangıçtaki koalisyonunu içermeden, bunu tanımadan gerçekleştirilemez. Tersi samimi olmayan bir yaklaşım olur ve kendi durumumuzu birbirimize karşı "hırpalayıcı" bir unsur gibi kullanmak olur.

Ama burada BSP'nin belirgin bir farkı var. BSP'nin kuruluşu sosyalist hareketi oluşturan gruplara "taammüden cinayete tam teşebbüstür." Bilinçli bir şekilde gruplar realitesini ortadan kaldırmak, ortak bir senteze ulaşmak üzere grupların kendi arasında kurduğu, yani o yeniden yapılanma dediğimiz işi elde etmek üzere, gruplar arasında yapılan bir koalisyondur. Bundan hayırlı koalisyon olduğuna da inanmıyorum. Dolayısıyla aslında gruplar federasyonu eleştirisi bir yerde doğrudur, ama başlangıçla yetiniyor, daha sonraki süreci görmüyor.

Sorunlar yok mu? Tabii ki var, ama esas sorun sosyalist hareketin sınıftan ve yığınlardan kopuşundan, dünya çapında aldığı yenilgiden ve bugün kendi aramızdaki problemlerden kaynaklanıyor. Dolayısıyla ister grup, ister birey olsun, bunlar herkesin sorunudur. Bu sorunlar karşısında bireylerin gruplardan daha avantajlı olduğunu söylemek mümkün değildir.

Öte yandan, eski biçimi kullanmak, örgütsel bir teknikte kaçınılmazdır. Bu biçim, parçalanmanın sonucu ortaya çıkan bir şey. Ama bu biçim kendini değiştirmek üzere dinamik bir sürece giriyor, birlik sürecine giriyor. Dolayısıyla biçim olarak partimizde grupların varlığını eski sosyalizmin kalıntısı olarak ele almak gerçekten doğru olmaz. Ayrıca BSP'de biraraya gelen bileşenler farklı vurgularla, tonlarla da olsa yenilikçi marksist hareketlerdir. Yapılan işin kendisi yeni ve dinamik bir şey olduğu için eski biçimden yararlanmak yeniyi inşa etmek için hiç de kötü bir şey değildir. Birlik eyleminin kendisi gruplar statükosunu değiştirmedir, ki BSP de bunu yapıyor. İkincisi ise, biz kendimizi dinamik bir şekilde sürekli birlik girişimlerine açık tutuyorsak, yenilenmeye de açık bir süreç olarak kendimizi inşa ediyoruz demektir. Eğer "tamam artık birlik sorunu çözüldü, bitti" deseydik grupları yeniden üretme açısından niyetimizden belki kuşku duyulabilirdi, ama bu durumda kuşkulanmak büyük haksızlık olur.

Ayrıca partide grupçuluğun da önemli ölçüde aşıldığını söyleyebilirim. Öyle olmasaydı bugün gerçekten partimize bu kadar insan gelmezdi.

kitle partisi için...'

Bana sorarsanız BSP gibi bir örgütlenmeye herhalde 80 öncesinde ve arifesinde büyük ihtiyaç vardı. O dönemde aslında birbirine çok daha yakın olan kesimler, garip bir sekterizmle birbirlerinden uzak durdular. Sonra da12 Eylül'le karşı karşıya kaldılar. 85'te başka girişimler oldu ve sonuçta bu proje biraz geç oluştu. BSP'nin şu kısa geçmişine bakarak ahkam kesmek aslında pek anlamlı değil. Bu projenin ve her türlü projenin geçerliliğini tabii ki sınıf hareketinin, kitle hareketinin yükselişine ne kadar hizmet edecek veya ayak uyduracak olması ortaya koyacaktır. Dolayısıyla bir arkadaşımızın kullandığı güzel bir tabirle, başka projelerle bu projeyi tokuşturmak niyetinde değiliz. Bu tokuşturmalar, rekabetler bugüne kadar sosyalist harekete bir yarar sağlamadı. Örgütsel düzeydeki bu tokuşturmalar sürekli zarar verdi.

BSP içinde fikri düzeyde yaptığımız tartışma sanıyorum ki bir dizi grubun ayrı ayrı veya kendi içinde yaptığı tartışmadan çok daha derin. En azından hiçbirimiz lafımızı sakınmıyoruz, ayrıca ortak düzeyde işgördüğü için laf etmek, fikri tartışma yürütmek daha zengin. Bu açıdan bakıldığı takdirde güzergah doğrudur, mutlaka çok büyük eksiklikler vardır, çok büyük sorunlar vardır, sorunların olması bir yandan da canlılığın işaretidir. Hemen şunu da eklemek gerekir ki, BSP kurucuları kendi güçlerinin, yani yetersizliklerinin bilincindedir. Bu parti birkaç kişinin partisi olarak değil, en azından 10 bin kişilik bir parti olarak tasarlanmıştır. Ve öyle bir noktaya gelindiğinde bu grupların ne olacağını hep birlikte göreceğiz. O onbin kişilik partinin eyleminde ortaya çıkacaktır. Şu kavranmalıdır ki, ne kadar emek, o kadar proje! Bizim emeğimiz henüz daha yeterli değil, ama dünya sosyalist hareketinin bütününe baktığımız takdirde diyebiliriz ki, BSP Türkiye sosyalist hareketini ilk defa enternasyonalize etmiştir. Filipinler'deki maoist gerillalardan Uruguay'daki Tupamaro'lara, Salvador'daki komünist partisine kadar, biz ortak sorunları tartışıyoruz. Aynı cevapları veremiyoruz, ama BSP'nin şu anda tartıştığı sorunlar uluslararası sorunlardır. Bu çok önemli bir noktadır. Sanırım bizim dışımızdaki sosyalist gruplara da bunun önemli bir katkısı olacaktır. Biz bu kanalı açtıkça bu kanaldan onlar da kendi gerçekliklerini daha rahat görme imkanına sahip olacaklardır.

Bir şey daha eklemek istiyorum. BSP'nin oluşumunda geçmişteki eylem birlikteliklerinin ve çeşitli platformlardaki tartışmalarımızın bir alt zemin oluşturmasının yanısıra uluslararası gelişmelerin de mutlak rolü oldu. Yani sosyalist ülkelerdeki çözülüşün BSP'nin oluşumunda bir rolü vardı. Bunu bütünüyle yok saymak mümkün değil, çünkü bizim ülkemizde de, dünyanın değişik ülkelerinde de sosyalistlerarası farklılıklar biraz da sosyalist ülkelere bakışa ya da sistem karşısındaki konumlanışa göre de şekilleniyordu. Bu durum karşımıza çözümlenmesi gereken birtakım yeni tanımlamalar çıkarmakla birlikte, örgütsel olarak yan-yana gelişimizi engelleyen birtakım barajları da ortadan kaldırdı.

1 Mayıs'ta BSP korteji

- Masis'in biraz önce sözünü ettiği ilk deklarasyonda yüzünü sosyalistlere ve topluma dönerek ilan ettiği ilkeleri var BSP'nin ve herhalde bu kapıdan giriliyor BSP'ye. BSP bu ilkelerinde ne kadar ısrarlı oacaktır, yani bu birlik bir süre sonra bir fetiş haline gelebilir mi? Bunu şununla ilgili olarak söylüyorum. BSP'ye yönelik eleştirilerden birisi de BSP'nin genel olarak sosyalistlerin gündeminden hareket ettiği, sosyalistlerin gündeminden yola çıkarak politika yaptığı biçimindedir. Yani tersinden alırsak, toplumun ve ülkenin sorunlarından ve gündeminden hareketle, dünyanın gündeminden hareketle politika yapmadığını, dolayısıyla içe yönelik politika yapma alışkanlığını sürdürdüğünü söyleyenler var. Bunu siz nasıl görüyorsunuz? BSP'ye yönelik kuşkuların kaynağında da yine bu yatıyor. Sosyalistler birbirlerine karşı politika yapma alışkanlığıyla yetiştiler. Bunun sosyalistler üzerindeki izleri devam ediyor, bunun yanısıra ulusal ölçekte politika yapma alışkanlığı pek fazla yoktur, lokal politika yapma alışkanlığı alabildiğine yaygındır. Mesela son BSP kongreleri değerlendirilebilirse bazı sorunlar buralardan kaynaklanabilir mi?

- Sıtkı Coşkun: Kimlik esas olarak etikette değil, eylemin içeriğindedir. İkincisi eyleme geçtiğin takdirde, gerçekten eylem biraz önce tanımladığımız gibiyse kimseye yutturamazsınız. Öte yandan, şu anda dünya çapında temel ayrımlardan biri şudur; sosyal demokrasinin solunda sınıfçı pozisyonlarda bir sosyalist hareketin yeniden toparlanması mı, yoksa sosyal demokrasinin sol kanadının da içinde yer aldığı daha farklı bir bileşim mi? İkincisini savunanlar 'içinde bulunduğumuz konjönktür bizi fazla devletle zıtlaşmaya sürüklememeli, daha yumuşak bir demokratik talepler manzumesi takip etmeliyiz' diyorlar. Bu ayrı bir projedir, bizim dediğimiz ayrı bir projedir. Bize göre o proje kısa vadede bazı sonuçlar alsa bile, uzun vadede emekçi sınıfların kendi kurtuluşları için katkıda bulunmayacaktır. Solu en azından 1990 öncesi kavramlarla tartışsaydık, belki bugün daha farklı projeler mümkün olabilirdi. Dolayısıyla bizim tartıştığımız gerçekten sosyalist bir sol partidir. Sosyalizmi amaçlayan, işçi- emekçi sınıflara dayanan, toplumun devrimci bir şekilde dönüştürülmesi amacını yitirmeyen ve koruyan bir parti. Dolayısıyla biz sosyal demokratların solunu da içine alan bir proje tartışması yapmıyoruz, açıkça sosyalist solun sosyalizmi amaçlayan, işçi emekçi sınıflarla bağlanmayı ve sınıf mücadelesi temelinde mücadeleyi esas alan bir kitlesel parti tartışması yapıyoruz.

- "Kitlesel sol parti girişimi'nden arkadaşlar politik eksenlerini "emek egemen bir demokrasi" kavramı üzerinden tanımlamaya çalışıyorlar.

- Sıtkı: 1990'larda bu tartışmanın farklı bir boyutunu biz TKP'de yaşadık. Açıkçası ikinci bir versiyonunu keyifsiz karşılıyorum kendi adıma. Sosyalizmin üzerinde konuşmuyor, zayıflığı buradadır. Uzun süre illegal çalışmış sosyalist akımlardaki politik konspirasyonu politikaya yansıtan mantığın izleri var hala. O nedenle yenilikçi değildir bu yaklaşım. Emek egemen demokrasi, emeğin, emekçi sınıfın ve bütün ezilenlerin politik çıkarlarının ve varoluş hakkının parti bazında ifadelendirilmesi sorunudur. Bu şekilde ifadelendirildiği zaman, "emek" sözü ya da "emek ağırlıklı" sözü artık hafif kalır. Oysa bugün dünya çapındaki mesele en ağır, en kapsamlı saldırılar karşısında emekçi halkın çıkarlarını bir başka şeyin içinde egemen veya motive edici unsur olarak değil, esastan, temelden savunmaktır. Ve özellikle de sosyal demokrasinin günümüzde, hele de 90'dan sonraki dünyada, net ve açık bir şekilde düzeniçi ve doğrudan doğruya kapitalizmin çıkarlarını savunan bir akım halinde iyice ortaya çıkmasıyla birlikte sosyal demokrasiden marksizme, sosyalizme kazanılacak insan vardır. Ama onlarla birlikte yapılacak pek bir iş yoktur. Sınıf mücadelesi zemininde ve Marx'a dönerek, sosyalist alana dönerek, bir birlik arayışı içinde olmak gerekir. Bunun adı da emeğin ağırlıklı veya egemen olduğu bir demokrasi mücadelesi değil, açık ve net bir şekilde sınıf mücadelesi zemininde sosyalizmi amaçlayan, kapitalizmi ortadan kaldırmayı hedefleyen bir mücadele için bir partileşme sorunudur.

- Yani BSP'nin duruşunu şöyle özetleyebilir miyiz? Sosyalizmde ısrar eden bir parti olacaktır. Sosyalist kimliğini eyleminin içeriği ile ortaya koyacak bir parti...

- Sıtkı: Aslında kitlesel sol parti girişiminden arkadaşlar da temel sorunun kapitalizmiçi kalmamak anlamında bir kimlik sorunu olduğunun farkındadırlar.

☛

Masis KÜRKÇÜGİL

Şu ana kadar BSP'nin eylemleri oldukça sınırlıdır. En önemli eylem yoğunluğu BSA döneminde yürütülen seçim kampanyası oldu. Bu kampanyaya baktığınız takdirde temel sorun neyse, yani Kürt sorununda siyasal bir çözüm için televizyonu değerlendirmeye çalıştık, afişlerimizi ağırlıklı olarak bu yönde yaptık. Yine "Şimdi sosyalizm zamanıdır" diye bir afişimiz vardı ki, bu da genel bir tutum ve çağrı idi. Özel olarak kendimizi öne çıkaran veya birbirimize karşı bir politikayı ifade etmiyordu. BSP bugüne kadar yürüttüğü bütün faaliyetlerde sorunun kendisini ortaya koymuş ve o sorunu çözecek kesimlere seslenmiştir. Tabii ki imkanlarımız oranında bir şeyler yapmaya çalıştık.

Kongrelere gelince, İstanbul kongresinde sorun olduğunu Söz yazdı, iyi de yaptı. Gerçek devrimcidir, gerçek ne ise onu yazmak lazım. Yalnız şunu da söylemek lazım ki, sadece İstanbul kongresi yok. İlçeler de var. İlçelere gittiğiniz zaman durum daha farklıdır. Orada BSP'yi daha iyi yakalıyorsunuz. Çünkü günlük yaşam çok daha yoğun, insanlar birlikte iş yapıyorlar, birlikte tartışıyorlar. Parti içi yaşamda çok önemli olan güven ilişkisi bu zeminde oluşuyor. Dolayısıyla sadece bir kongreye bakarak BSP hakkında değerlendirme yapmak eksik ve yanlış olur.

Öte yandan, sadece birleşmek anlamlı değildir, ne için birleşildiği de önemlidir. Çünkü mücadele araçlarınızı ve ne için mücadele edeceğinizi de biçimlendirmek durumundasınız. Yani aynı talepleri dile getiren başkaları da olabilir. Nitekim bugün Yeni Demokrasi Hareketi (YDH) de benzer bazı şeylerden söz ediyor. Hatta vakti zamanında Demirel de, Özal da benzer şeyler söyledi. Dolayısıyla bunların hangi bağlamda söylendiği ve nasıl, hangi mücadele biçimleri ve araçlarıyla elde edilmesinin öngörüldüğü de son derece önemlidir. Kitle mücadelesinin rolü ve işlevi çok önemlidir. Yani bu talepleri üretirken mutlaka emekçi kitlenin bilincinde ve örgütlülüğünde bir ilerlemeyi, gelişmeyi sağlayacak bir mücadele aracı da üretmek lazım.

İkincisi, herhangi bir yanılsamaya kapılmadan şu anda karşı karşıya bulunduğumuz demokratik taleplerin içeriğini doğru kavramak gerekir. Nihayetinde bunlar bizim kabaca anti kapitalist mücadele dediğimiz geçiş taleplerine gelir ki, bunları gizlediğiniz veya örtük bir şekilde ifade ettiğiniz takdirde emekçi kitlelerin bilincine yansımaz. Açık ve net olmak gerekir. Bu açıdan birlik konusu çok önemlidir de, bir de somut talepler çerçevesi içinde şeytanla bile pazarlık yapılabilir, başka siyasi hareketlerle de ittifak yapılabilir. Ama içeriği, eylemi itibariyle bir sosyalist parti inşa ediyorsak ve kimliğinden düzen kuşku duymayacak ama kitleler kuşku duyacaksa, bu sahici bir şey olmaz.

'Yollarımızı ortaklaştırabiliriz'

Ama Türkiye'de sosyalist akımları devrimci kılan yanları Marksist teoriyle ilişkileri ve sınıf mücadelesine olan yaklaşımlarıdır. Sosyalizm amacını ve sosyalizmi bir kenara koyduğunuz zaman, bizim devrimciliğimizin Kemalist devrimcilikten farkının ne olduğunu anlatmak biraz zor olur. Dolayısıyla sosyalist amaçtan kurtarılmış, sosyalizmi açıkça ifade etmeyen bir devrimcinin kendisini yeni bir kimlikle ifade etmesi bir yana, mevcut durumunu koruması bile imkansız olur.

Aslında ben kitlesel sol parti girişimi içinde olan arkadaşların da temelde böyle bir şey düşünmediklerini biliyorum. Ama seçilen araç sosyalizmi politik olarak illegalize etmeye yönelince ister istemez buna yol açar. Oysa şimdi tam anlamıyla sosyalist amacın açık bir şekilde ifadesine ve toplumda devrimci bir dönüşüm için mücadeleye ihtiyaç var. Ve bu noktada da bence, klasik marksizme, her zaman yeni olan eski fikirlere diyelim isterseniz, bu anlamda marksist kaynağa dönmek yenilikçi bir zemin için gereklidir. Bunun ötesinde bazı sorulara yanıt vermeden yeni sözcüğünün hiçbir kıymet-i harbiyesi yoktur.

Aslında ben yasal sol parti arayışını sürdüren arkadaşların, Dev-Yol hareketinden gelen arkadaşların, ne sosyalist inanç konusunda, ne de sosyalizmin Türkiye'nin ve dünyanın ihtiyacı olduğu konusunda bizden farklı fikirleri olduğunu düşünmüyorum.

-Sait Üner: Kimliği ve nihai hedefi bulanıklaştırılmış bir siyasal yapının handikap olduğunu düşünüyorum. Bugün ülkemizde demokrasi sorununun kendisini dayatan acil bir sorun olması bir sosyalizm hedefini, bu sistemi aşma hedefini bir kenara koymamızı gerektirmiyor. Sosyalizmi hedeflemeyen, sistemi aşma hedefine bağlanmayan ve onunla ilişkilendirilmeyen bir demokratikleşme mücadelesinde başarılı olunacağı kanatinde değilim. Bu bakımdan BSP'nin kimlik ve hedef sorunu yoktur. Bunlar çok açık ve net.

Öte yandan, BSP'deki çoğulculuk sınıfiçi bir çoğulculuktur, emekle sınırlı bir çoğulculuktur. Yeni biçimde bir çoğulculuktur. O bakımdan BSP, kimliği, hedefi net ve açık bir siyasal yapı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir ve doğru olan da budur. Tabii bunun ne kadar doğru olduğunu ve bunda ne kadar başarılı olacağımızı hep birlikte göreceğiz.

- Haziran ayı içinde genel kongre olacak. İlk büyük kongrenin yapılacağını dikkate alarak soruyorum, sonuçta kongreden ne bekleniyor, ne olacak? Birleşik sosyalist parti projesinin önümüzdeki süreçte başka hangi aşamaları olacak?

- Masis: Bu kongrenin biraz da biçimsel olduğunu söyleyebiliriz. Yani bu bir partileşme sürecidir. Bu partileşme sürecinde bir kongre gereklidir. Şu anda Birleşik Sosyalist Parti'nin en canlı unsurları ilçelerdir. Henüz daha ilçe teşkilatları yaygınlaşmaktadır. Yeni başladık, onun için gerçek tartışmaları ve hareketi önümüzdeki dönemde göreceğiz. Kongrede seçilecek yeni yönetim daha meşru olacaktır, sadece kurucular tarafından değil, parti organları, üyeler tarafından seçilmiş olacaktır. Bunun yanısıra bugünkü koşulların bir değerlendirmesi yapılacaktır. Onun dışında büyük beklentiler söz konusu olmamalı. Bu açıdan mütevazı bir kongre olacaktır. Asıl olarak kongreden sonraki dönem çok daha önemlidir. Bundan sonraki bir yıl BSP için geçtiğimiz bir yıldan çok daha önemli, çok daha belirleyici olacaktır herhalde.

- Sıtkı: Kongrelerin şöyle bir değişikliğe yol açacağını düşünüyorum. Bir kere grupların mutabakatından çıkılacak,üyelerin mutabakatına geçilecek.Bu, partide bir dönüşümdür. Böylece bugüne kadar daha çok grupların üzerinden, yürüyen faaliyet dolayısıyla ikinci plana itilen parti organları önplana çıkacak, doğrudan doğruya parti organları tarafından yürütülen bir faaliyete geçilecektir. Bunun partimizin dışa dönük faaliyetleri açısından olumlu bir gelişme olacağını düşünüyorum. Ama bu durum partileşme sürecinde bir sıçrama olsa da artık kapılarımızı kapatan, birlik sorununu çözdük diyen bir noktada olmayacağız tabii. Kitlesel sol parti girişimi ile iyi bir diyalog içindeyiz ve bunu geliştirmek istiyoruz doğrusu. Partinin böyle ortaklaşa bir amacı da var. Her ne kadar projelerimiz arasında bir açı farkı olsa da, bu açıyı tartışmalarla ortadan kaldırmaya çalışacağız. Sorun sadece onlarla da sınırlı değil. Sosyalist hareketin birikimlerini bu kongreler sürecinden sonra da kazanmaya çalışacağız, belki de daha fazla çaba harcayacağız. Çünkü bugüne kadar kaçınılmaz olarak biraz kendi sorunlarımızla uğraştık. Dışa dönük bir faaliyeti istediğimiz düzeyde yürütemediğimiz gibi, sosyalist harekete de kendimizi yeterince tanıtamadık, ne yapmak istediğimizi iyi anlatamadık. Partimize gelen arkadaşların tamamı projenin kendisinin çekiciliği nedeniyle geldiler aramıza.Parti organlarının daha işlevli hale gelmesiyle, işçi ve emekçi yığınlar içinde, toplumsal muhalefetin dinamikleri içindegelişme hızlanacaktır. Diğer yanıyla da özellikle kitlesel sol parti girişiminden olan arkadaşlarla aramızdaki açı farklarını kapatmaya çalışacağız.

- Saim: Özellikle buradaki konuşmalarda iki proje arasındaki çok temel farklılıklar ifade edildi. Dışardan bakıldığında bu iki proje hiç de birbirine yakın gözükmüyor doğrusu. Ama buna rağmen, şu gerçeği unutmamak gerekir. BSP, ellerinde farklı projeleri olan grupların bir masaya oturmasıyla ortaya çıktı. Bunların projeleri de başlangıçta birbirlerine çok kolay yaklaşabilir gözükmüyordu. Bir yanda işçi emekçi partisi projesi, bir tarafta marksist bir parti projesi, diğer tarafta ise seçim partisi ya da blok partisi diye tarif ettiğimiz bir proje. Bu projelerle masaya oturmuştuk, ama BSP diye bu projelerin tümünden başka bir proje ortaya çıktı. Buraya katılan her unsur, ister istemez buraya bir şeyler de kattı. Dolayısıyla bir yerde bütün bunların bir bileşkesi ortaya çıktı. Bu arkadaşlarımızla da böyle esnek bir yaklaşımla diyaloglarımızı geliştirebilirsek, geniş sosyalist kadrolar önünde ya da toplumsal muhalefet dinamikleri içinde birlikte birtakım tartışmalar örgütleyebilirsek, sanıyorum biraraya gelme imkanını da yakalarız. Çünkü hiç kimse kendi projesini dogmatik bir biçimde en doğru benimkidir diye dayatmıyor. Zaten bazı arkadaşlar da bir tartışma süreci yaşıyorlar. Bizim projemize yakın duran arkadaşlar da var o tartışmalar içinde. Dolayısıyla birlikte yürüteceğimiz tartışmaların sonunda biz yollarımızı ortaklaştırabiliriz. Dolayısıyla bu parti bir yandan geniş kitleler içerisinde üzerine düşen görevleri yerine getirmeye çalışırken, diğer yandan da henüz buluşamadığı sosyalist güçlerle biraraya gelmenin yollarını aramaya devam edecektir.

Saim KOÇ

Parti bir araçtır ve araçlar kullanılırken amaçlar da gözden kaçmamalıdır. Bu açıdan baktığımızda BSP'nin amacı bulanıklaştıran bir birlik anlayışı yoktur. Yeter ki birarada olalım, önemli olan daha çok, daha kalabalık olmaktır diyemeyiz. Bu, birliği fetişleştirmek olur. Amaç tartışması yapmamız gerekir, ama ben bu arkadaşlarla birçok kez

yüzyüze konuşma imkanı bulduğum için örneğin güncel bir mücadele programı çerçevesinde hemen anlaşılabilecek bir yerde durduklarını söyleyebilirim. Çünkü onların da böyle bir mücadeleden anladıkları sistemi iyileştirme değil. Yani sistemi reforme eden birtakım talepler değil, onu aşan talepler. Örneğin, düzenli orduya karşı çıkabiliriz deniyor. Bu talep sistem içinde gerçekleştirilebilir bir şey değildir, onu aşar. Bizim gerçeğimize baktığımızda da şunu görüyoruz. Aslında bizim hemen hemen bütün üyelerimizin ve dolayısıyla partimizin bir sosyalizm amacı vardır. Ama "nasıl bir sosyalizm" sorununu yeterince tartışmış ve tüketmiş değiliz. Dolayısıyla bu arkadaşlarla daha sağduyulu bir tartışmayı yapmak ve sosyalizm lafını bir ölçüde gizler gibi görünen taleplerinin arkasında bir anlaşma zemini sağlamak mümkün gibi geliyor bana. Çünkü nihayetinde her iki tarafın da amacı bu sistemi aşmak, kapitalizmi aşmak ve üzerinde anlaşmamızın mümkün olduğunu belirttiğim güncel politik taleplerle partinin kitleselleşmesi... Biz hedeflediğimiz toplumun adını koyuyoruz, bu bir sosyalist toplum olacaktır diyoruz. Reel sosyalist anlayıştan da uzağız. İlan ettiğimiz çeşitli ilkeler, özellikle de çoğulcu bir toplum tasarlamamız ve parti içinde de buna uygun bir ilişki ve işleyiş oluşturmamız bizi reel sosyalizmden hemen ayırıyor. Bu arkadaşlar ise, henüz reel sosyalizmin yeterince tartışılmadığını, dolayısıyla ortaya konacak toplumsal projeye ilişkin somut şeyler söylemenin zor olacağını düşünüyorlar belki. Bundan da önemlisi, bugünden yarına bir iktidar görünmüyorsa, bu sistemden rahatsızlık duyan bütün unsurları biraraya getirerek niye işe başlamıyoruz, kitleselleşmemiz açısından çok daha anlamlıdır diyorlar. Ama burada bir sahicilik yok gibi geliyor bana. Çünkü sistemden rahatsız olan güçlerle ya da muhalif güçlerle sistemi aşma hedefi olan bir parti içinde buluşmak pek o kadar kolay değil. Bir feminist hareketin, barış hareketinin ya da çevre hareketinin kapitalizmi aşma perspektifinden söz edilebilir mi? Ya da bunların toplumsal tasarımlarıyla ne ölçüde bağlantı kurulabilir. Ayrıca böylesi hareketlerin pek toplumsal bir güçleri olmadığını da görüyor, biliyoruz. Bir diğer sorun ise şudur; arkadaşların sözünü ettiği parti içinde de bir hegemonya mücadelesi sürecek ve sosyalistler de kendi hegemonyalarını kabul ettirmeye çalışacaklar, ama azınlıkta kalmayı da kabullenmelidirler diyorlar. Ancak sosyalist hareketin yeniden yapılanması sağlanmadan bu hegemonya mücadelesinden başarılı çıkması nasıl mümkün olacak? Yani diğer muhalif hareketlerle sağlıklı diyaloglar kurabilmek açısından da sosyalizmin yeniden örgütlenmesi ve ayakları üzerine dikilmesi şarttır. Aslında diğer hareketlerle ilişki konusunda BSA'nın yerel seçim kampanyasında yaşadığımız deneyim var. O seçimlerde Yeşiller Partisi'yle ittifak yaptık. Biz BSA olarak ortak görüşlerimiz üzerinden bir propaganda yürütürken, Yeşiller Partisi'nin adayları da bu çerçevede bir propagandanın içinde yer aldılar, onları da rahatsız etmedi, bizi de rahatsız etmedi. Yani diğer muhalif güçlerle

biraraya gelmenin çeşitli biçimleri olabilir, hatta parti etrafında bu tür etkinlikler yürütmek mümkün olabilir. Ama onları bir bütün olarak ortak bir çatı altına çekmek kanımca mümkün olan bir şey değil.

Bence arkadaşlarla güncel mücadele hedefleri üzerinde yoğunlaşan bir tartışma yaparsak pek çok ortak nokta elde edebiliriz. Öte yandan, arkadaşların sözünü ettiği toplumsal dinamikler arasında sınıf mücadelesi içersinde etkin olarak önplana çıkmış kamu çalışanları hareketi yer alıyor ve bu kitlesel sol parti projesine sıcak bakanların neredeyse tümü eski veya hala sosyalist olan kişilerdir. Yani sosyalizmden uzaklaşmamış, belki yeni arayışlar içine giren, geçmişi sorgulayan sosyalist kadrolardır. Kamu çalışanlarının önemle ele alınması, onlarla buluşulmaya çalışılması bizim de sorunumuzdur. Biz de işçi ve emekçiler içinde kitleselleşmeyi hedefliyoruz, bunlarla sağlıklı bir ilişki kurmaya çalışıyoruz.

Sait ÜNER

İşçi ve emekçi sınıfların ihtiyaçlarını karşılayacak, onların politik arenada kendi sorunları için kullanabilecekleri yeterli bir araç üretmek; böyle bir ihtiyaca yanıt vermek üzere yola çıktık. Ama bu kavrayış sadece BSP'yi oluşturan gruplar açısından geçerli olmasa gerek. BSP'yi oluşturan güçler bu ihtiyacı belki biraz daha önce farketmiş olabilirler, ama diğer sosyalist güçler böylesi bir görevden azade değildirler elbette.

BSP birdenbire ortaya çıkmış değildir, bir geçmişin üzerine kuruludur. Son yılların birikimlerinin üzerine inşa edilen bir yapı olduğu için temeli olan, sağlam bir yapıdır.

- Bu noktada bir şey soracağım; BSP'nin oluşumu, ortaya çıkışı açısından önemli ve kritik bir noktaydı zannediyorum. BSP'ye öngelen Birleşik Sosyalist Alternatif (BSA) sürecinde, seçim kampanyası sırasında Emek grubu bir noktada seçimlere katılmama kararı aldı ama BSA'dan ayrılmadı. Verdiği mesaj açısından bu tutum önemliydi. Çünkü BSA'yı izleyen insanlar, ha şimdi bakalım ne olacak diye bir baktılar, parçalanma, dağılma gibi bir şeyler beklediler, ama Emek grubu seçimlere katılmamakla birlikte BSA içerisinde varlığını sürdürdü, daha sonra da BSP kuruldu. O sırada Emek grubu nasıl bir tartışma yaşadı, nasıl aştı bu sorunu? Çünkü beklenen şey sadece seçimlere katılmamak değil BSA'dan da çekilmek, projeden çekilmekti.

- Sait: Evet, geçmişte böylesi olaylar genellikle ayrılmalarla ve karşılıklı suçlamalarla sonuçlanırdı. Ama BSP'nin farklılığı da burada ortaya çıkıyor. BSP yeni bir anlayışı, yeni bir politik kültürü ifade ediyor ve Emek'in bu tavrı da bunun ilk işaretleriydi. O bakımdan seçimlerdeki tutumu BSP projesine zarar vermeyecek türde ve ölçüde tutmak için özel bir özen gösterdik. Çünkü konjonktürel ya da dönemsel bir tutum olan seçim tavrı ile BSP projesinin daralmaması ve BSP projesinin gelişip güçlenmesinin engellenmemesi çok önem taşıyordu. O yüzden de seçimlerdeki farklı tutuma rağmen BSP, o zamanki adıyla BSA oluşumunun dışında kalmamaya çaba gösterdik. Tabii bu sadece bizim çabamız da değildi, BSA'yı oluşturan diğer bileşenlerin de ortak çabasıyla bu süreç kesintiye uğramadan yürüdü, bugüne geldi.

BSP'nin farklı bir parti oluşu, BSP'nin çoğulcu yapısı sadece BSP bileşenlerinden oluşturulduğu için, var olan realiteye hukuk oluşturmak için bir çoğulculuk değildir. BSP'nin kurucu bileşenleri yarın çözülüp başka biçimlere ulaştığında da BSP içindeki çoğulculuk devam edecektir. Yeni düşünce temelinde, yeni bir çoğulcu yapıyı devam ettirmenin anlayışı ile biraraya geldiğimiz için, bu hukukun iyi anlaşılması gerekiyor.

BSP'nin gruplardan oluşması çok doğal. Bunu BSP'nin oluşumu açısından bir avantaj olarak görüyorum. BSP'nin kendi kurumları işleyen kurumlar haline dünüşünceye kadar doğan boşluğu, BSP'yi oluşturan grupların iç disiplinleri belli oranda çözmüş, BSP'nin daha ilk gününden politika yapabilen bir araç olmasını sağlamıştır. Geçmişten beri sosyalist hareketin parçalanmışlığından şikayet eden, bunların dışında duran çevreler için grupların BSP içinde biraraya gelmiş olması özel bir mesaj da veriyordu. Ve bu mesaj gerekli yerlere ulaşmış, BSP bugün gruplar kadar, bir de gruplararası ya da gruplardışı alanda da güç kazanmıştır. BSP'nin bugün yapması gereken, bu yapısıyla daha geniş kitlelerle kucaklaşmadır, ama bu, BSP'nin sosyalistlerden alabileceğinin tümünü aldığı anlamına gelmiyor. Kademeli bir geçiş sözkonusudur ve bu arada yeni gelecekleri beklemek değil, yürümek zorundadır, yürürken de buluşmak durumundadır.

İşçi Partisi: Her şey iktidar için

▼ İngiliz İşçi Partisi Tony Blair'in parti liderliğine seçilmesinin ardından hızla soldan merkeze doğru kayıyor. 29 Nisan'da toplanan tüzük değişikliği konferansı, kamu mülkiyetini öngören 4. maddenin kaldırılmasını delegelerin yüzde 65'inin oyuyla kabul etti.

Mehmet TAŞ

Özellikle maden işçilerin mücadele geleneğinin bulunduğu İngiltere'de, İşçi Partisi John Smith'in *(solda)* parti liderliği döneminde sendikaların parti üzerindeki etkinliğini kırdı.

Londra– Tony Blair'in geçen Haziran'da parti liderliğine seçilmesinden hemen sonra İngiliz İşçi Partisi'ne kamuoyunda büyük ilgi başladı. Birçok yayın organı bu gelişmenin bir balayı olduğu ve kısa süreceği tahmininde bulundu, fakat tümü boş çıktı. İngiliz seçmenin partiye sempatisi artarken, 210 bin olan eski üye kitlesine, daha bir yıl tamamlanmadan, tam 100 bin kişi daha eklendi.

Partinin yeni yönetimini meşrulaştıran, iktidardaki Muhafazakâr Parti'nin oylarını yüzde 20'lerin altına indiren, politik gündemi altüst eden bu değişim rüzgarı ülkenin ve partinin sınırlarını aşarak Avrupa Birliği'ni ve uluslararası sosyal demokrat hareketi etkileyebileceğini şimdiden söylemek erken olmasa gerek.

Sendikalar devredışı

Neil Kinnock, partinin dördüncü seçim yenilgisine dayanamayarak başkanlıktan istifa edince espriileriyle çevresinde sevgi çemberi kuran John Smith partinin başına geldi ve "bir üye, bir oy" sloganıyla sendikaların parti üzerindeki mutlak etkisini kıran reform hareketine girişti. Simith'in "bir üye, bir oy" politikasının hedefine ulaşmasını, en başta dünyanın borsa ve iş merkezi olan "City" heyecanla karşıladı. Bazı tekeller, "Sosyalistlerle iş yapar mısınız?" sorusunu olumlu cevaplamaya başlarken, parti ilk defa City'de kendine kapı araladı. Ani bir kalp krizi geçiren Smith partinin seçim başarılarını göremeden hayata veda etti.

Smith'in başlattığı değişim ancak yolun başıydı, daha yürünmesi gereken uzun bir yol vardı. İskoçya'da ve Galler'de seçimleri sürekli olarak büyük bir farkla kazanan İşçi Partisi, Güney İngiltere'de yaşayan orta sınıf İngilizler'den bir türlü oy alamıyor ve bu nedenle seçim kaybediyordu. Bu durumu tersine çevirmenin ancak bu sınıfı kazanmaktan geçtiği biliniyordu, fakat bunu başaracak bir program veya bir hareket henüz yoktu.

Blair'in programı

Tony Blair, geniş bir halk hareketi yaratmayı amaçlayan bir değişim programıyla adaylığını koydu ve açıkça orta sınıfın desteğini kazanabilme yolunun partinin soldan merkeze çekilmesiyle olanaklı olduğunu ilan etti. Hazırlanan programdaki hedeflerin başlıcaları şunlardı: Halkın yeniden politikaya ve parlamentoya güvenini oluşturacak tedbirler, seçim sisteminde değişiklikler, adaletli vergi, İskoçya parlamentosuna daha geniş haklar, Senato'ya son verme, suç işleme ve ona yol açan nedenlere karşı önlemler, sağlık, eğitim vs. halk hizmetlerinin kalitesini artırma gibi sosyal ve politik hedefler.

Yukarıdaki hedeflerde genel bir konsensüs sağlayan İşçi Partisi iktidara geldiğinde kamu mülkiyetine karşı nasıl bir tutum alacağı sorunu etrafında sağ ve sol olmak üzere iki kampa ayrıldı. Böyle olması da doğaldı. Çünkü parti tüzüğünün 4. maddesi "Kafa ve kol işçilerinin, üretimden ve dağıtımdan hak ettikleri payı almalarını garanti etmek için değişimi, dağıtımı ve üretimi kamu mülkiyetinde toplamak gereklidir..." diyerek kamu mülkiyetine mutlak bir güç veriyordu. Ulusal gelir dağılımının kamu mülkiyeti aracılığıyla olmasının zorunluluğunu belirtiyordu. Özel sektörden veya pazar ekonomisinden söz bile etmiyordu.

Sözü edilen maddede yapılabilecek değişikliklerin, rekabete, pazara ve özel mülkiyete yer vererek partiyi bir politik felsefi eksenden öbürüne taşıması zorunluydu, bu da kolay değildi. Bundan dolayı geçmişte bu maddeyi değiştirme girişimleri hep başarısızlıkla sonuçlandı. 1959'da Hugh Gaitskell 4. maddeyi kaldırmayı denedi olmadı. Harold Wilson parti tabanının tepkisini çekmemek için kaldırmadı, ancak gereksizliğini defalarca açıkladı. 1918'de tüzüğe giren bu madde o dönem İşçi Partisi'nden kopan Komünist Partisi'ne ve en yakın rakibi olan Liberal Parti'ye karşı politik hattının farklılığını vurgulamak için formüle edilmişti.

Partinin değer ve amaçlarını taşıyan bu tüzük maddesini değiştirmek, planlamanın ve kamu mülkiyetinin tek alternatif olmadığını ilan etmek bu tarihsel momente denk düştü. 16 yıldır iktidar yüzü göremeyen İşçi Partisi, Margaret Thatcher'la beraber gelen liberal devrimin İngiliz toplumunu altüst ettiğinin de farkındaydı.

Parti üyelerine gönderilen, Labour Party News (LPN) gazetesi, "tüzüğün 4. maddesinin değiştirilmesi tartışmalarına 30 bin üyenin aktif olarak katıldığını ve tartışmalardan zengin fikirler ve sonuçlar çıkarıldığını" belirtiyor. "Partinin değer ve amaçlarını" yeniden değerlendiren parti tabanı farklı politik akımların düşüncelerini dinlemekle kalmıyor, aynı zamanda itirazlarını da dile getiriyor.

Geniş üye tabanına sahip olan İşçi Partisi en üstte Ulusal Yürütme Komitesi ve "Gölge Kabine"den başlayan örgütsel ağı il, ilçe ve mahalli küçük birimlere kadar uzanıyor. İngiltere'nin en güçlü sendikaları, ve çeşitli sosyalist kulüp ve dernekler de partinin temel örgütsel dayanakları arasında kabul ediliyor. Aynı biçimde İskoçya ve Galler'de dę partinin örgüt yapısı bulunuyor.

Tartışma kampanyasında değişiklik konusundaki fikirler iki kanatta yoğunlaştı. Partinin sol kanadı ve sendikacılar tüzüğün 4. maddesinin aynen kalmasını isterken, Fabian Sosyalist Kulübü ve partinin geniş tabanı değişimden yana çıktı. Sol kanatta Tony Benn, ünlü maden sendikaları lideri Arthur Scargill, Denis Skinner bulunuyor. Partinin İkinci Başkanı John Prescott partinin amaçlarının modern yorumu gerekiyor diyerek, ilk pozisyonundan vazgeçip, merkezci bir çizgiye kaydı. Sağ olarak tanımlanan öteki tarafta ise parti lideri Blair ve partinin çoğunluğu bulunuyor.

Tartışmalarda iki kanat

Uzun süren tartışmalardan sonra 13 Mart'ta toplanan Ulusal Yürütme Komitesi, partinin "hedef ve değerleri" üzerine bir metni kaleme aldı. İşçi Partisi'nin "demokratik sosyalist bir parti" olduğunu belirten bu metin tüzük değişikliği konferansının onayına sunuldu.

29 Nisan'da yapılan konferansta delegelerin yüzde 65.23'ü tüzüğün 4. maddesinin değiştirilmesi yönünde oy kullandı. Konferans, partinin sosyalizm anlayışını kamu mülkiyeti ve planlamadan uzaklaştırarak Hıristiyan Fabian sosyalizminin moral değerlerine doğru kaymasına yeşil ışık yaktı. Artık parti, sosyal adalet, fırsat eşitliği, demokrasi eşit haklar olarak bilinen geleneksel sosyal demokratik prensiplere ek olarak, devlet mülkiyetinin sınırlı kamu hizmetlerinde tutulması ve rekabete dayanabilen güçlü bir özel sektörle sosyalizm anlayışını birleştirmeyi deneyecek.

Blair'den Major'a darbe– İngiltere ve Galler'de 4 Mayıs günü yapılan yerel seçimlerde 16 yıldır iktidarda bulunan Muhafazakâr Parti yenilgiye uğradı. İşçi Partisi oyların yüzde 48'ini alırken, Başbakan John Major'ın liderliğindeki Muhafazakar Parti yüzde 25'te kaldı. Liberal Demokratlar ise yüzde 23 oy aldı. Bu oy dağılımı sonucunda İskoçya ve Galler'de Muhafazakar belediye başkanı kalmazken, seçim yapılan belediye meclislerindeki üyelik dağılımı şöyle oldu: İşçi Partisi 5059, Liberal Demokratlar 2476, Muhafazakar Parti 1806. Yerel seçim sonuçları genel seçimlere uyarlandığında İşçi Partisi 661 sandalyeli parlamentoda 444 sandalye kazanacak. Muhafazakarlar ise sadece 107 sandalyede kalacak.

Güney Afrika'da seçimlerin yapılışının üzerinden bir yılı aşkın süre geçti

'Ulusal birlik hükümeti' ayrıştırıyor

▼ Güney Afrika'da on yıllardır süren çatışmaları sona erdirmek amacıyla kuralan ve seçimlere katılan bütün siyasal güçleri içeren "ulusal birlik hükümeti"nin bir yıllık icraatı, siyahların umutlarını karşılamaktan uzak kaldı. Komünistlerin etkin olduğu, ülkenin en büyük sendikası COSATU, hükümetin politikalarından rahatsız olduğunu her fırsatta dile getiriyor. Sendika ve Komünist Partisi içerisinde ANC'den ayrılıp bundan böyle seçimlere Komünist Partisi olarak katılmayı savunanlar bile var.

Güney Afrika'da ırkçı rejim altında yapılan bir işçi gösterisi. İşçiler, "Barış, iş, özgürlük" sloganında, "barış"ı ANC, "iş"i COSATU, "özgürlük"ü Komünist Parti amblemiyle ilişkilendirmişler.

Doğan GÖÇMEN

Yıl 1994. Günlerden 27 Nisan. Üç gün sonra 300 yıllık Apartheid rejiminin yıkılışı resmileşecek. Sokaklar bugün siyahların. En güzel elbiselerini giymişler. Oylarını kullandıktan sonra ilk işleri, Apartheid (ırk ayrımcılığı) döneminde giremedikleri parklara doluşup piknik yapmak. Veya yanaşamadıkları sahillere yerleşip bu güzelim memleketin doğal zenginliklerini bir güzel ve nihayet tadacaklar. Ve en önemlisi, en çok hapis yatan politikacı ünvanına sahip olan doğal önderleri Nelson Mandela başkan seçilecek.

Gizli polis şefi Mandela'yı kaçırıyor

Apartheid yöneticileri özellikle 1985 yılından itibaren ülkede artık istedikleri gibi at oynatamayacaklarının bilincine varmaya başlıyorlar. Afrika Ulusal Kongresi (ANC) iyice güçlenmiş. Uluslararası baskılar hergün biraz daha artıyor. Batılı müttefikler Apartheid rejimini sürdürmenin hem gereksiz, hem de anlamsız olduğunu anlatmaya çalışıyor.

Bundan dolayı olacak, Mandela'nın tutukluluk koşulları 1989 yılından itibaren o kadar iyileştiriliyor ki, ülke içindeki ve dışındaki bütün önemli ANC örgüt yöneticileriyle oldukça iyi bir haberleşme ağı kuruyor. Burada 16 sayfalık bir memorandum kalem alıyor ve kendisini son zamanlarda sık sık ziyarete gelen gizli haberalma örgütünün başkanı Niel Barnard ile zamanın başkanı Botha'ya gönderiyor. Bunun peşinden Mandela geri getirilmek üzere Niel Barnhard tarafından hapishaneden kaçırılarak başkan Botha ile görüştürülüyor. Görüşmeden sonra ANC ile devlet yetkilileri arasında ilişkiler daha da yoğunlaşıyor. Yurtdışında ANC temsilcileri ile değişik kademeden devlet yetkilileri arasında başka görüşmeler de yapılıyor. Bu görüşmelerin bir kısmı Botha'ya rağmen gerçekleşiyor.

Botha'nın kişiliği yılların militarist rejimi tarafından şekillendirilmişti. Yeni koşullara uyması mümkün gözükmüyordu. Baskılar sonucu önce parti başkanlığından, sonra da devlet başkanlığından istifa etmek zorunda kaldı. Yerine F. W. de Klerk seçildi. İlk iş olarak, değişik ülkeleri dolaşan de Klerk, herkesten aynı şeyleri duyuyordu: "Artık apartheid'ı sürdürmek anlamsız." Ama neydi değişimi zorunlu kılan? Daha doğrusu siyahların mücadelesini doğrudan bir komünizm tehlikesiyle bağlamanın anlamsızlığı sinyalini veren yeni gelişmeler nelerdi? Güney Afrika'yı çok yakından tanıyan ve bu konuda kitapları yayınlanmış olan Allister Sparks şöyle yazacaktı: "Dünya komünist imparatorluğunun çözülüşünü başlatan Gorbaçov'un reformları bütün uluslararası etkilerden daha fazlaydı. Çünkü bu reformlar Pretorya'nın, siyahların Apartheid'a karşı vermiş oldukları mücadelenin Moskova tarafından yönlendirilen komplo olduğu konusundaki korkularını iyice zayıflatmıştı."(Frankfurter Rundschau, 11.3.1995) O halde, artık, en azından şimdilik, bir komünizm tehlikesi yok ise, bazı politik (!) reformlar yapılıp, ANC'nin bir kesimi düzene entegre edilebilirdi.

De Klerk dış gezilerinden bir süre sonra bütün politik tutuklular için genel af ilan etti. Bundan sonra gelişmeler birbirini takip etti; ta ki Mandela'nın 10 Mayıs 1994'te başkanlığı resmen devralmasına kadar.

'Ulusal birlik hükümeti' kuruluyor

Irk ayrımcılığına dayanmayan ilk seçimler üç gün sürdü. Faşistlerin bütün tehditlerine rağmen seçimler neredeyse olaysız geçmişti. ANC ve Mandela, bütün politik partilerin seçimlere katılması için çok esnek bir seçim politikası izlemişti. Seçimlere giren bütün partiler parlamentoya girmeyi başarmış ve yüzde 5 oranında oy alan bütün partilere birer bakanlık verilmişti. Amaç, mümkün olduğu kadar geniş tabanlı bir "ulusal birlik hükümeti" kurmaktı. Her ne kadar oluşturulan hükümetin iki önemli bileşeni olsa da: "Ulusal Parti" ve ANC.

ANC oyların yüzde 60'ını almıştı. Teorik olarak hükümeti tek başına oluşturabilirdi. Ancak bu, seçimlerden önce kararlaştırılan anayasaya ve yapılan anlaşmalara aykırı olacaktı. Ayrıca böyle bir politika onlarca yıldan beri süren çatışmaları durduracağına daha da şiddetlendirecekti. Bunun da ötesinde, hükümetin istikrarı koruması gerekiyordu. ANC ve Mandela hükümetin çalışabilmesi için gerekli istikrarlı koşulların sağlanması için ellerinden geleni yaptılar.

Güney Afrika Komünist Partisi (SACP), ANC'nin listesinden adaylar göstermiş, ama ANC'nin yerine sadece kendi adaylarını desteklemeyi yeğlemişti. Çünkü ANC içerisinde hemen şimdiden yeniden bir saflaşma başlamıştı. Bundan dolayı gelecekte tasvip etmediği bir politikanın sorumluluğunu taşımak istemiyordu.

'Kamulaştırma yapılmayacak'

Seçimlerden sonra bütün dünyanın gözü hükümetin uygulayacağı ekonomik politikaya dönmüştü. Bu bir rastlantı değildi. ANC'nin programı madenlerin, ulaşım ve posta kurumlarının kamulaştırılmasını içeriyordu. 19 Mayıs günü Mandela'nın konuşmasından sonra uluslararası sermayenin içi rahatlamıştı: Kamulaştırmaya gidilmeyecekti. Bunun yerine "ulusal birlik hükümeti" programını üç ana başlık altında toplamıştı: Demokratikleşme, politik eşitlik, ırkçılıktan arınmış toplumsal barış. ANC'nin programında öngördüğü ekonominin ulusallaştırılması, sosyal eşitlik vb. türünden programatik talepler yerine, Mandela'nın başkanlığını yaptığı ulusal birlik hükümeti eğitim koşullarının iyileştirilmesi, yeni okulların açılması, yeni evler yapılması, evlere elektrik verilmesi ve yeni iş sahalarının sağlanması gibi bazı programatik hedefler ileri sürüyordu. Mandela'nın uygulayacağı politikayı açıkladığı 490 parlamenterin ve 90 senatörün önünde yaptığı ünlü 10 Mayıs konuşması Alman Süddeutsche Zeitung (31.5.1994) tarafından şöyle yorumlanacaktı: "Başkan Mandela'nın bu hafta parlamentoyu açarken yaptığı konuşmada eski sosyalist düşüncelerden bir şey kalmamıştı." Peşinden bir sermaye babasının bir yorumuna yer veriliyordu: "Konuşma siyah yerleşim yerlerinde oturanlardan çok, şirket yönetim kurulu katlarına yönelikti."

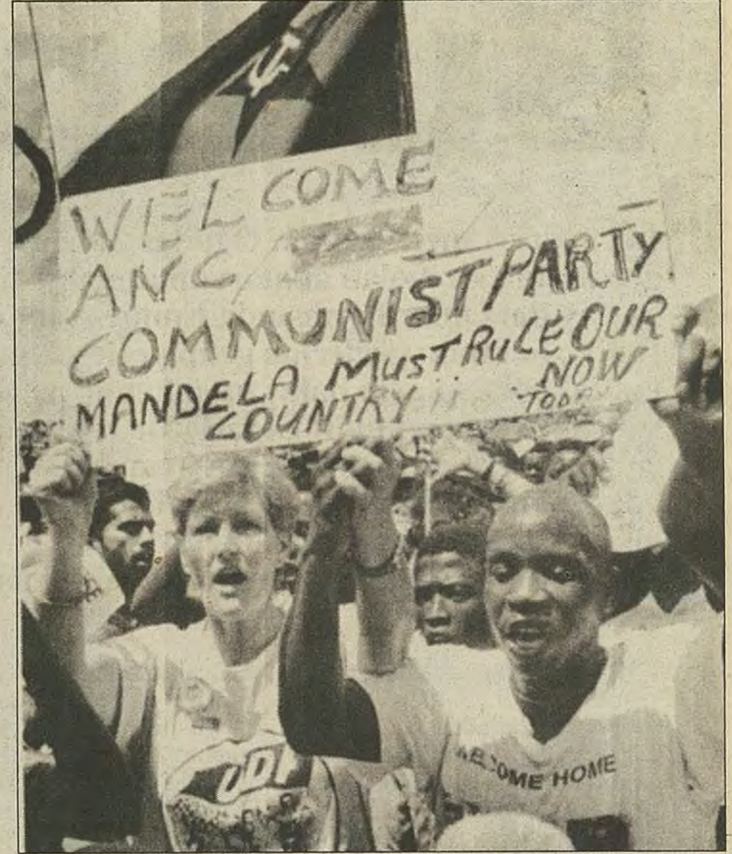
Hiç kuşkusuz Güney

'Halkın Mızrağı' kışlaya sığmadı

Afrika Ulusal Kongresi'nin askeri kolu Umkhonto we Sizwe (Halkın Mızrağı) gerillaları ırkçı rejimin sona ermesinden sonra Güney Afrika'nın düzenli "ulusal ordu"suna katıldılar. Geçen Kasım ayında 22 bin gerilladan 5 bin kadarı, bir dizi konuda şikayet ederek birliklerinden firar etti. Eski gerillaların şikayetleri, kendilerine eski ırkçı ordu subaylarının komuta etmesinden, yiyeceklerin kalitesiz olmasına kadar uzanıyordu. Ayaklanmayı bastırmak da, bir zamanlar Umkhonto we Sizwe'nin başında bulunan şimdiki Devlet Başkanı Nelson Mandela'ya düştü.

Ulaştırma işkolunda örgütlü sendika SARHWU'nun üyesi işçiler *(üstte)*, ellerinde ilkel silahlarla özelleştirme karşıtı gösteride. ANC ve SACP'nin Şubat 1990'da düzenlediği bir gösteri*(yanda)*. Yasallaşan ANC ve Komünist Parti'ye hoşgeldin diyen göstericiler, Mandela'nın hemen ülke yönetimini almasını istiyor.

Afrika'da yaşananlar büyük bir yenilik niteliği taşıyordu, ama değişikliklerin garanti edilmesi ekonominin yeniden düzenlenmesiyle mümkündü. Ülkenin mülkiyet varlığının yüzde 90'ını elinde tutan beyazlardan birazını siyahlara aktarıp birkaç siyah kapitalist yetiştirmekle değil.

İşsizlik fırladı

Ülke ekonomisinin köklü bir yenilenmeye tabi tutulmadığından olacak, ANC'nin askeri kanadında görev almış kişilerin yeniden entegrasyonu için hemen hemen hiçbir program ortaya konulmuyordu. Bundan dolayı ANC'nin ordusuna mensup, özellikle genç insanlar birkaç defa ayaklanma ve yeniden silahlanma girişimlerinde bile bulunmuşlardı. Olaylar o kadar ciddi boyutlara ulaşmıştı ki, bir defasında Mandela ABD gezisini yarıda kesmek zorunda kalmıştı.

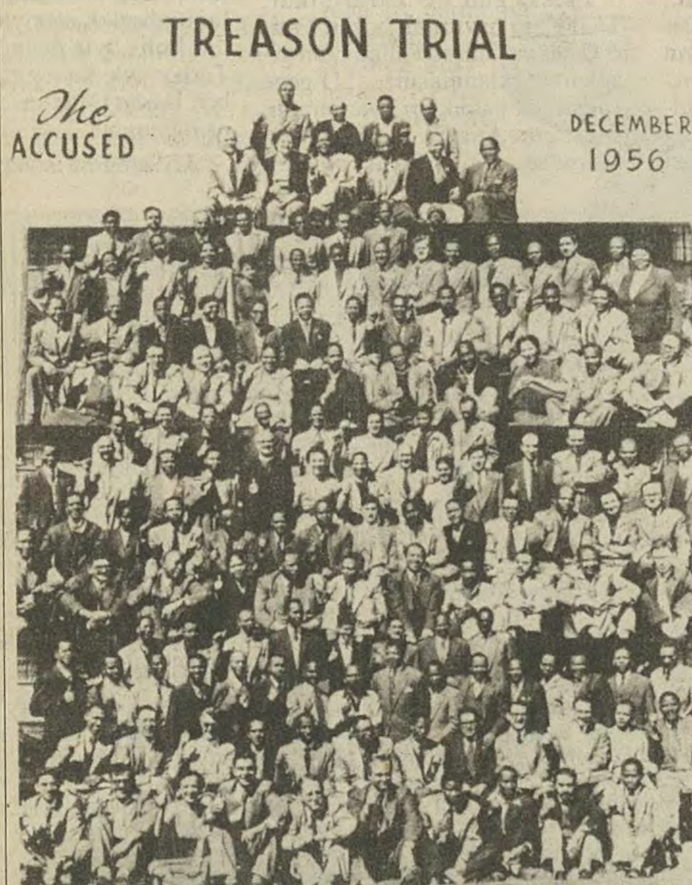
Ülkede işsizlik bir yıl içerisinde yüzde 20 dolaylarında artarak yüzde 50'ye ulaşmış bulunuyor ANC'nin silahlı kesiminden insanların topluma entegre edilemediğinden ve yurtdışında yaşamak zorunda kalan birçok insanın yurda dönmesinden dolayı.

Hükümet yapmaya söz verdiği okulları, evleri yapamamış, toplumun yüzde 30'unu yoksun olduğu temiz suya ulaştıramamış, elektrikleştirmeyi yaygınlaştıramamış durumda. Elbette bütün bunların bir yıl içerisinde yapılması mükün değil. Ama henüz en küçük bir iyileşme işareti de yok. Bir beyaz ailenin mutfağında aşçılık yapan bir siyah şöyle diyordu: "Önceden beyazlar yönetimdeydi ve benim yaşam koşullarım çok kötüydü. Şimdi siyahlar geldi yönetime, benim yaşamım hala kötü. Ekonomik koşulların elvermediği için beyazların yararlandığı aynı güzelliklerden yararlanamıyorum." Dondurmacılık yapan bir başkası, "Beyazlar sahilde güneşlenirken ben 15 dolar maaş ile dondurma satmak zorundayım" diyordu. Yasal sınırlamaların ve engellemelerin yerine ekonomik sınırlamalar geçmişti. Evet, değişimler Güney Afrika koşulları için çok büyük ilerlemeler sayılır, ama sokaktaki siyahın yaşamında çok fazla bir değişiklik olmamıştır henüz; Apartheid'ın yıkılışının meyvelerini alamıyor, seçme seçilme hakkının dışında. O da beş yılda bir yapılıyor ve karın doyurmuyor, önemli bir hak olsa da.

Komünist Parti kongresi

Güney Afrika Komünist Partisi (SACP) nisan ayı başında 9. kongresini yaptı. "Gelecek Sosyalizmdir! Onu şimdiden kuralım" sloganı altında toplanan kongreye, çoğunluğu gençlerden oluşan 500 delege ve 70 uluslararası misafir katıldı. Kongreye katılıp bir konuşma yapan Mandela genç yüzlere bakarak, "Gelecek bu partinin, bütün yenilikler bu partiden çıkacak" dedi.

Ama komünistlerin en etkin olduğu ve Güney Afrika'nın en büyük sendikası COSATU, hükümetin politikalarından müthiş bir şekilde rahatsız olduğunu her fırsatta dile getiriyordu. Sendika ve Komünist Partisi içerisindeki kadrolar arasında ANC'den ayrılıp, bundan böyle seçimlere Komünist Parti olarak katılmayı savunanlar bile var. Konu kongrede uzun uzun tartışıldı. Şimdiki koşullarda komünistlerin hükümet ortaklığını sürdürüp hükümeti içerden zorlama taktiğini izlemesi gerektiği konusunda büyük bir çoğunluk birleşiyor. Mandela ise, uluslararası sermayenin bütün baskılarına rağmen, komünistlerle işbirliğinde ısrarlı olduğunu söylüyor.

5 Aralık 1956'da 156 siyah politik liderle tutuklanarak "vatana ihanet" suçlamasıyla yargılanan Mandela, arkadaşlarıyla birlikte "mahkeme hatırası"nda. 5 yıl kadar cezaevinde kalan Mandela, 11 Haziran 1963'te tutuklandığı "Rivonia Davası"nda ömür boyu hapse mahkum edildi.

Mandela'nın ANC–Komünist Parti ilişkilerine dair düşünceleri

'Vatana ihanet' davasındaki sorgusundan:

Gençlik Birliği'nin bazı üyelerinin gerçekten komünistlerin ANC'den çıkarılmasından yana olduğu doğru mu?

Evet efendim. İşin doğrusu, Gençlik Birliği ANC konferanslarına komünistlerin ANC'den çıkarılmasına dair bir karar sundu; fakat bu karar tasarısı ezici bir çoğunluk tarafından reddedildi.

Bu karar tasarısı hangi temelde reddedildi?
ANC, hangi politik düşünceye sahip olursa olsun 17 yaşın üzerindeki herkesin ANC'ye üye olmaya hakkı olduğu düşüncesindeydi.

Senin o zamanki kendi düşüncen neydi?
O zaman ben, komünistlerin ANC'den çıkartılması doğrultusundaki kararı şiddetli bir şekilde destekliyordum.

'Rivonia Davası'ndaki savunmasından:

İddia makamının bir savı da ANC ve Komünist Parti'nin amaç ve hedeflerinin aynı olduğudur. ANC'nin ideolojik şiarı, her zaman "Afrika ulusçuluğu" şiarıdır. Afrika ulusçuluğu kavramı "Beyaz Adamı Denize Dökün!" sloganıyla ifade edilemez. ANC'nin benimsediği Afrika ulusçuluğu, Afrikalılar'ın kendi toprakları üzerinde özgürce gelişmeleri anlayışıdır ANC'nin kabul ettiği en önemli politik belge Özgürlük Bildirgesi'dir. Bu, kesinlikle bir sosyalist devlet projesi değildir. Toprağın ulusallaştırılmasını değil, yeniden dağıtılmasını öngörür; madenlerin, bankaların ve tekelci sanayinin ulusallaştırılmasını öngörür, çünkü büyük tekeller yalnızca bir ırkın elindedir ve böyle bir ulusallaştırma olmazsa, politik iktidar değişimine rağmen, ırk egemenliği devam edecektir.

Komünist Parti'ye gelince; eğer politikasını doğru anlamışsam, o, marksizmin ilkelerine dayanan bir devletin kurulmasından yanadır. Beyaz azınlık iktidarının yarattığı sorunların kısa vadede çözümü olarak gördüğü Özgürlük Bildirgesi uğruna mücadeleden yana olmakla birlikte, bu bildirgeyi programının başlangıcı olarak değerlendirir, sonu olarak değil.

ANC'nin başlıca hedefi Afrikalılar'ın birleşmesi ve tüm politik haklarını kazanmasıdır. Oysa Güney Afrika Komünist Partisi'nin temel hedefi kapitalistleri uzaklaştırıp, yerine bir işçi sınıfı iktidarı kurmaktır. Komünist Parti sınıf farklılıklarını vurgulamaya çalışırken, ANC bu sınıfları uyumlulaştırmaya çalışır. ANC ile Komünist Parti arasındaki yakın işbirliği sadece ortak bir hedefin varlığının kanıtıdır –beyaz azınlık egemenliğine son verilmesi–, çıkar birliğinin değil.

On yıllardır Afrikalılar'a insanca ve eşit davranan tek politik grup komünistlerdir. Sadece komünistler bizimle birlikte yemek yemeye, oturmaya, yaşamaya, çalışmaya hazırlardı. Afrikalılar'ın politik haklarını kazanmaları ve toplumda bir yer edinmeleri için Afrikalılar'la birlikte çalışan tek grup yine onlardı. Komünistlerin davamızı sadece iç politikada desteklediği düşüncesinde değiliz. Uluslararası düzeyde de komünist ülkeler her zaman yardımımıza koşmuşlardır.

Marksist yapıtlardan öğrendiklerim ve marksistlerle tartışmalarımda edindiğim bilgilere göre, komünistler, Batı'nın parlamenter sistemini anti–demokratik ve gerici olarak görüyorlar. Fakat ben, tersine bu sistemin bir hayranıyım.

Bu ananın gözle

14 Mayıs Anneler Günü. Oğulları, kızları gözaltında kaybolan anaları anlatmak istiyoruz bu sayıda. Onların şahsında Emine Anneyi... Emine hanımın gözlerine gelip yerleşen acıya dikkat edin. O acılı bakış bu ülkenin yaşadığı ızdırabın özeti gibidir. O gözlerde rejimi bütün çıplaklığıyla görmenin dehşeti vardır. O gözlere bakın! bir daha bakın.. O acıyı içinizde hissedemez ve bunun için birşeyler yapamazsanız, o acıyı aşmak, bu rejimi aşmak mümkün değildir.

Anne Ocak, oğlu için, Hasan'ı için, bütün kapıları, bütün yüreklerin kapılarını çalmaya hazır. Onu en iyi diğer an

Önümüzdeki haftanın gündeminde neler var.. Sayılıyor bir bir Haber Merkezi'nde. Aaa unuttuk galiba Anneler Günü'nü... 14 Mayıs Anneler Günü değil mi? Aklımıza tek isim geliyor: Emine Ana.. Siyah başörtüsü, elinde oğlunun fotoğrafı iki aydır sokaklarda dolaşan bir kadın.

Öyküsü ne Arjantin'deki analardan farklı, ne Türkiye'de oğlunu gözaltında kaybeden diğerlerinden..

Tarih 21 Mart 1995. Soğuk bir gece.. Hasan Ocak eve gelmez o akşam.. Sonra hastane ve karakollar aranır. Emine Hanım, kocası, kızları, oğulları aramaya koyulurlar Hasan'ı.. Hasan devrimci bir gençtir. Onlarca insanın gözaltında kaybedildiği bir ülkede ilk akla gelen bu olur, ama yine de önce eşi dostu, hastaneleri ararlar. Newroz dolayısıyla İstanbul'da çok sayıda insanı gözaltına almıştır siyasi polis. Gazi mahallesi olaylarının ardından da birçok devrimci gözaltına alınıp basına "provokatör" olarak tanıtılmaktadır.

Bir emniyet mensubu da Aksaray Terörle Mücadele Şubesi'nde olduğunu söylemiştir Hasan'ın. Suna Yaşar, Veysel Ceylan ve Bilge Camekan adlı tutuklular da o sırada işkencededir aynı şubede... Onlar da tanıktır. Bütün karakollar aranır. Verilen yanıt hep aynıdır. "Bizde yok!"

Ocak ailesi "Hasan Ocak'ı sağ bulma" eylemlerine başlar. Ana, kızı ve diğer yakınlarıyla birlikte İstanbul Valiliği'ne gelir. Bu ilk eylemdir. Devlet gülle karşılamaz tabii onları. Cop, tekme, küfür.. Eminönü Karakolu'na götürülürler.. Baba Ocak (Hasan'ın babasının adı Baba'dır, sanki hepimizin babası gibidir O..), 60 yaşındaki eşini ve kızını sormaya gider. Onlar için de "Burada yok" yanıtını alır.

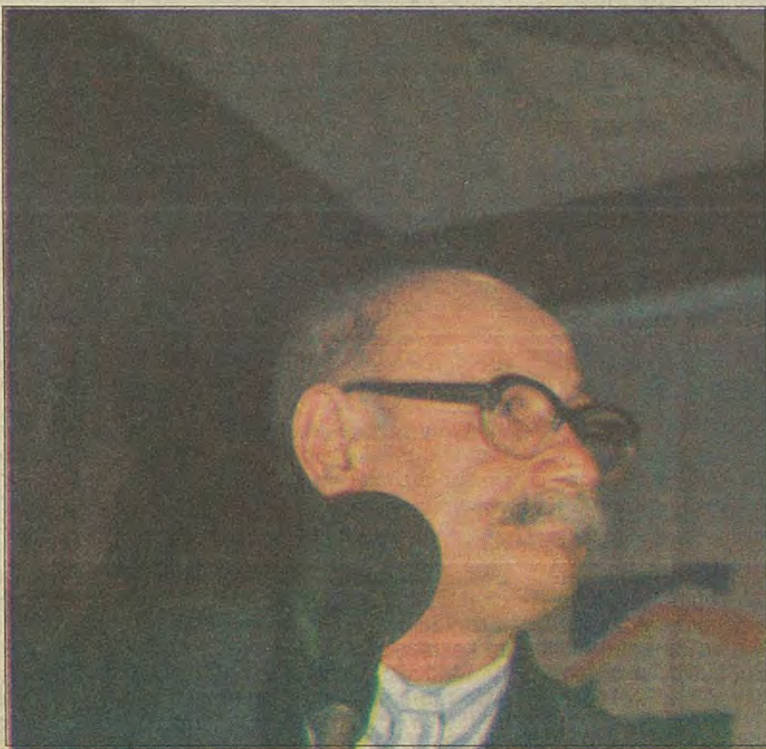
Önce İstanbul İnsan Hakları Derneği'nde (İHD), sonra Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) İl Merkezi binasında açlık grevi.. Günlerce süren bu açlık grevi işgale dönüşür. Eylem sırasında binanın çatısına dev bir pankart asılmıştır: "Hasan Ocak gözaltında, serbest bırakılsın." Taksim'in göbeğinde yüzlerce insan okur bu pankartı. İnsan haklarından Sorumlu Devlet Bakanı, CHP İl Merkezi'ne gelir ve baba Ocak'la "basının önünde olmamak kaydıyla" görüşür.. Ve ona "namus sözü" verir: "Çocuğun hayatta, yakında eve gelecek!" Elinde "devletin verdiği belgeler"den söz eder bakan şöyle der: "Bu belgeler çantada. Fotokopisini çıkarıp size vereceğim". CHP İl Başkanı'na göre, "Bu devlet sırrıdır, verilmez!." Ve belgeler çantada kalır. Ana için bu bir umuttur.

İstanbul duyarsızdır. Atılım dergisi ve İHD'nin dışında kimseden ses çıkmaz.

Sonra Ankara. Anne bu kez 10 Nisan'da Ankara sokaklarındadır. Oğlunu ister devletten. Ankara'da Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) önüne gelir. Yine kapılar yüzüne kapatılır. Son çare, DGM'deki bir duruşmada "adalete dert anlatmak"tır. Bunun için kalabalık bir grupla duruşmayı izlerler. Ana, kocası kaybolan Gülşen Gülünay'la birlikte omuz omuzadır. Yanında diğer "kızları ve oğulları" vardır. Bu İHD'nin bir duruşmasıdır ve yerli, yabancı gazeteciler oradadır. Yine bir saldırı.. Kimliklere el konur önce. Kimliklerini geri alan protestocu grup ayrılır DGM'den.

Ertesi gün bir karar çıkar, "DGM'nin huzurunu bozan Emine Ocak ve Gülşen Gülünay'ın gıyaben tutuklanmasına..." O gece Ankara'da kaldıkları evler aranır. Ertesi gün Ana bir basın açıklamasındadır yine.. Siyasi polisler peşlerinde. Karar infaz edile
Bir polis Ana'ya yaklaşır sakin
"Sen gel benimle oğlunu sa
göstereceğim" der. Em
Ana'nın kalbi küt küt atmaya b
lar.. Ve Ankara DGM'ye göt
lür. Hakim karşısına çıkarılır.
lunu görmek ateşiyle yanma
dır. Polis öyle demiştir ya. Z
Türkçesiyle konuşur: "Hakim
ben Hasan Ocak'ın annesiyim
na oğlum bul."

Oysa bu bir komplodur. O

Baba Ocak, The Marmara'da rejimi sorguladı.

Üniformalı! Yol ya

Gazete çalışanları masanın başında toplanmış... Şurdan burdan derken, söz Arjantin'den açılıyor. Teknik koordinatör Hakkı arkadaş, Arjantin'de generaller "itirafçı" olmuş diye bildik, tanıdık esprilerinden birini patlatıyor. Gazeteler taranıyor... Aydınlık dergisini "seslendiriyor" Sermet: Manşetin de "itirafçısı" bu kadar olur... Gülüşmeler... 48 gündür Yozgat cezaevinde açlık grevinde olan kardeşini düşünen Tülay, ince bir hüzünle "evet, evet itirafçı" diye mırıldanıyor... Çaylar geliyor... Seyfi pür ciddiyet "işimize bakalım arkadaşlar" diyor. Veysi, Osman'a takılıyor: Ne diyorsun benim yazıma? Osman, esprisi içkin ve konspiratif yanıt veriyor: Üslup iyi, içeriğine katılmıyorum... Ali Küçük, velinimetimiz, yani idare... Merdan'a idare ile yayın kurulu arasındaki marksist ilişkiyi soruyor. Merdan, Engels'ten bir alıntıyla yanıt veriyor: Memeli hayvan ile fırça arasında ne kadar ilişki varsa... Sözünü bitiremiyor... Kapı çalınıyor... Bertuğ, haber bölümünün sorumluluğuyla, "Ayla nerde yahu?" diye sorarak kapıyı açıyor.

Hasan Ocak'ın annesi ve babası... Gazete çalışanları dalgalanıyor. Toplantı bitmiştir. Şimdi görev zamanı... Masanın etrafında yeniden öbekleniyoruz. Ayla telaşla içeriye giriyor. Tamamız.

Masada Hasan'ın resmi... Konuşmaya başlayacağız. Fakat anne hıçkırarak ağlıyor. Havamız çoktan değişti. Birkaç gün sonra, ilan edilmemiş savaş koşullarında, resmen ilan edilmiş anneler günü... Anneler gününde bir anne ağlıyor... Bir baba kavi duruyor. Biz nasıl duracağız? Şu neşe dolu odada berbat bir sessizlik var. Sessizliği Hasan'ın babası bozuyor: "Canım, sultanım" diyor eşine, "hepsi de bizim çocuklarımız değil mi kaybolanlar... Ağlama..." Ama anne ağlıyor... 60 yaşına kadar jandarmanın suratına bakmamış, dam altına konacağı aklının ucundan geçmemiş bu Alevi ailesinin yarım Türkçeli saygın kadını, hapisten yeni çıkmış... Kocası ona "canım, sultanım" dese de, Vali'nin karşısında bir resmi suratlı it, ona el kaldırmış... Anadolu'nun onuru kırılmış... Anneler gününde bu kadın kocasının "ağlama sultanım" demesine rağmen ağlıyor... Bir kadın başkaldırıyor...

"Hasan Ocak adında bir şahıs yok bizde diyor devlet yetkilisi, bunlar dağa filan gidiyorlar ve izlerini kaybettirmek için de gözaltında kaybolma iftirasını atıyorlar."

Hasan Ocak bu yaşına kadar izini kaybettirmek için
çalışma
lası Gaz
telik bu k
sırada iz
casus fil
tutturmuş
İnsanda
baba se
dan hab
siliği var

Dinle
yoya bak
ölümüne
veriyor...
için plan
kaybetti
mi? Hay
basında
rezil gün
anasının
"ana, akş
ceğim" d
damlara
venmiyo
"Göğsüm
kak soka
de, 'bu ge

...ine bakın!

...nnelerin anlayacağına inanıyor.

nu görme umuduyla polisin peşinden giden anaya cezaevi kapısı gösterilmiştir. Ve tam16 gün tutuklu kalır Ana. Serbest bırakıldığı gün yine saldırı.. Ağabey Ocak'la birlikte 37 kişi daha gözaltına alınır.

Ve İstanbul'a dönüş.. Ana, elinde oğlunun fotoğrafı, kocası, kızı, büyük oğlu ile1 Mayıs'tadır bu kez. Baba Ocak kürsüye çıkmak ister. İzin verilmez.. Onu, yani kayıp oğul Hasan Ocak'ı Aksaray Terörle Mücadele Şubesi'nde gören tanıklar vardır.

28'inde tutuklanan bir kişi DGM savcılığına başvurur. "Hasan Ocak işkencede. Ağır darbe aldığı için hayatından endişe ediyorum. Olaya el koyun" der. Ardından İçişleri Bakanı beyanat verir: "Hasan Ocak'ı İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne sordum, 21 Mart'ta alınmış bilahare bırakılmış!"

Ancak sağırdır yürekler.

Ananın rüylarına girer Hasan. Tam evin kapısından girer. "Güzel elbiseler" giymiştir. Tam anasına kavuşacak, birileri çeker arkadan. Bir keresinde bir camın ardından görünür oğlu. Ana koşar, Hasan bağırır: "Anne, gelme anne.."

Ana fotoğrafı çekilirken hep şunu tekrarlar yarım Türkçesiyle. "Bana oğlum bul. Müjdem getir. Bana oğlum bul. Oğlumu isterim... Bana oğlum bul."

Beş yıldızlı kürsüde bir kayıp babası

Emine ve Baba Ocak 6 Mayıs'ta The Marmara Oteli'nin toplantı salonundalar. Konu "Devlet ve demokratikleşme süreci". İktisatçılar Haftası'dır. Herkes şık, bütün ekonomistler, iktisatçılar, bürokratlar izliyor paneli. Bunların arasında bir Anadolu kadını başında siyah başörtüsü, hırkası, yanında kasketli bir adam. Bunlar da kim ola ki.. "Oğlu gözaltında kaybedilen Hasan Ocak'ın ailesi burada" anonsu yapılıyor. Baba çıkıyor kürsüye..

"Oğlum 21 Mart'ta bilinmeyen bir sebeple işyerinden ayrılıp eve gelmek üzereyken kayıp oldu. Ve bütün aramamıza rağmen bulamadık. Neticede Terörle Mücadele Şubesi'nde olduğunu tesbit ettik. Elimizde belgelerimiz var. Bunlara itibar etmeyen emniyet yetkilileri 'bizde yok' dedi. Oğlumu İstanbul Emniyet Müdürlüğü 21 Mart'ta almış bilahare bırakmış. Bunu İçişleri Bakanı söyledi. Biz bu çocuğun kayboluşundan endişe duyuyoruz.

"Ben de burada huzurunuzda Bakan'a soruyorum. 30 yaşında bir genç nasıl kaybolur. Bu su değil ki buharlaşıp uçsun. Kuş değil ki uçup gitsin. Bu bir keçi değil ki kurt yese kemiği yerinde kalır. Bu nereye gitti.

"Kamuoyuna bir baba olarak sesleniyorum. Bu herkesin başına gelmesin diye biz direnişe başladık. Biz çatıya çıktık belki görünürüz diye. Buradan da bir netice alamadık Ankara'da İHD'ye taşıdık açlığımızı. Orada bütün bakanlıklara başvurduksa da görüşemedik. 'Hayır görüşemeyiz' diyorlar boş zaman yok.. Peki bakan bey sen niye bakan oldun. Benim derdimi dinlemeye bakan oldun, maaş almaya değil.

"Bir anneyi 'benim çocuğumu bul' demesi üzerine tevkif eden mahkeme heyetini burada protesto ediyorum. Ben burada memleketin gelişi, kalkınışı, batışı diye konuşmuyorum. Ben sırf 47 gündür çektiğim ızdırabı konuşuyorum..

"Sağ al ölüsünü verme! Eğer bu hükümet demokrasi ile övünüyorsa ben bunun övünülecek tarafını görmüyorum. Bundan sonra Hasan'ın birer resmini alırız göğsümüze takarız, bütün Türkiye sokaklarında bu genci gören var mıdır diye sorarız. Eğer hükümet Hasan'ın ya ölüsünü ya dirisini bize verirse bu sokaklardan ayağımız çekilecektir.

"Bundan da ümidimi kesersem.. Bu 35 nüfus toplanıp biz karar alacağız. Bizim hakkımızı koruyacak bir devlet konsolosluğuna başvuracağız."

Biyografi — Hasan OCAK

Hasan Ocak 1965 yılında Tunceli'ye bağlı Çukurköyü'nde doğdu. 9 çocuklu bir ailenin 5. çocuğu. Ortaöğrenimini Elazığ'da tamamladı. Ardından Dicle Üniversitesi Siirt Eğitim Fakültesi'ne girdi. Fakülteden mezun olduktan sonra Ağrı'ya tayini çıktı. Bu nedenle öğretmenlikten vazgeçen Ocak, 1986 yılında İstanbul'a göç eden babasının yanına geldi. Babasının Gedikpaşa'da bir işhanında bulunan çay ocağını işletmeye başladı. 1987 yılında yasak yayın bulundurduğu gerekçesiyle gözaltına alındı. Emniyet gözaltında olduğunu kabul etmedi. Hasan,12 gün sonra savcılığa çıkarıldı. TKP-ML üyesi olmaktan suçlanıyordu. Üç ay sonra beraat etti. Bir yıl sonra iki kızkardeşi ve eniştesiyle tekrar gözaltına alındı. Uluslararası Af Örgütü'nün devreye girmesiyle serbest bırakıldılar. Hasan Ocak 1987 sonrası çay ocağındaki işini sürdürdü. 21 Mart 1995'te gözaltına alındığı bildirilen Hasan Ocak'tan bir daha haber alınamadı.

...kınken itirafçı ol!

...mış da, şu allahın be-
...i kırımı sırasında, üs-
...adar haklı olduğu bir
...ini kaybettirmek için
...mlerine özgü bir yol
...ş na? Ah, alçaklar...
...n, evlattan ve ana-
...vgisinden, saygısın-
...ersiz bir katil köpek-
...bu açıklamada.
...yin hele bir... Senar-
...kın hele bir... Hasan,
... dağa gitmeye karar
... İzini kaybettirmek
... yapıyor... Kimden
...ecek izini? Polisten
...ır... Anasından, ba-
...n... Ondan olacak, o
... evinden çıkarken,
... elini öpmüyor da,
...şama balık alıp gele-
... diyor... Ardından
... düşen anasına gü-
...or güya Hasan...
...ne resmini asar so-
...ak Türkiye'yi gezerim
...enci gören var mı' di-

ye kurda kuşa sorarım" diyen babasına güvenmiyor güya Hasan... İzini kaybettiriyor...

Siz ne diyorsunuz terörle mücadelenin psikolojik savaş ağaları... Tunceli'de hangi ana, hangi baba evladına hıyanet etmiştir? O illerde her ana, her baba evlat için damlara düşmeye, rezillik çekmeye, hakarete uğramaya yemin etmiştir... O illerde hiçbir evlat anasına zulmedileceğini bile bile iz mi kaybettirirmiş?... Dersim'in kuş uçmaz, kervan geçmez dağlarında iz mi kalırmış? İzini kaybettiren evlattan haber bu illerde kuş kanadıyla gelir hane halkına...

Kim inanır sizin masalınıza...

Gözaltında kaybolmamış da, izini kaybettirmek için öyle söylettiriyormuş... Boşverin bu yaveleri...

Ama dikkat... "İzlerini kaybettiriyorlar, kendileri kaybolmuyorlar" açıklaması suçu örtbas etmek isteyenin, yani suçlunun kendini ele vermesidir. Yalnızca suçlular, gencecik insanları kaybedenler, suça bahane ararlar... Bu ülkenin yurttaşını aramak bu devletin görevi değil midir? Görevli, "belki izini kaybettirmiş" diyorsa, bu, "ben onu aramayacağım, çünkü onu ben kaybettim ve bulamam" demektir. Daha da kötüsü, bu açıklamayı yapan yetkili, polisine, "gözaltında kaybedin, arkanızda ben varım, bahanelerle suçu örtbas ederim" demiş olmaktadır.

Türkiye'de can güvenliği yoktur...

Ama Arjantin'i unutmamalı... Şimdi bu ülkede "kayıpların nasıl kaybedildiğini" açıklayan üniformalı "itirafçılar" var.

Siz, kim olduğu belli olanlar, bu memlekette işkenceyle itirafçı yaratıyorsunuz. Arjantin gösteriyor ki, halk er-geç sizi siyasetle itirafçı yapacaktır.

Bülbül gibi şakıyacaksınız. Halkın gelecekteki "pişmanlık yasası"ndan yararlanmanız için vakit henüz geç değil. Güzellikle itirafçı olun.

Açıklayın Hasan Ocak-lar'ın, 296 insanın yazgısını...

Dokuz çocuğun anası hepimizi kucakladı... Anamızın sıcaklığındaydı... Ana dedik O'na...

Maside Ocak, [illegible] ...anyanın en aktif h...

Bir CHRYSLER için iki korsan...

Ekonomi Servisi- Wall Street'te kıyamet koptu... Tüm yatırımcılar dikkatlerini portföylerden kaldırıp, Amerikan otomotiv sanayiinin ünlü firması Chrysler'in satışı için yapılan kapışmayı izlemeye koyuldular...

Kavganın kahramanları iki ünlü isim. Biri Kirk Kerkorian; 77 yaşında, banker ve Las Vegas'ın yarısına sahip. Senato'daki Ermeni lobisinin gizli liderlerinden. Diğeri ise Lee Iacocca; 70 yaşında, Chrysler grubunun efsanevi eski başkanı, ünlü bir dolar milyarderi..

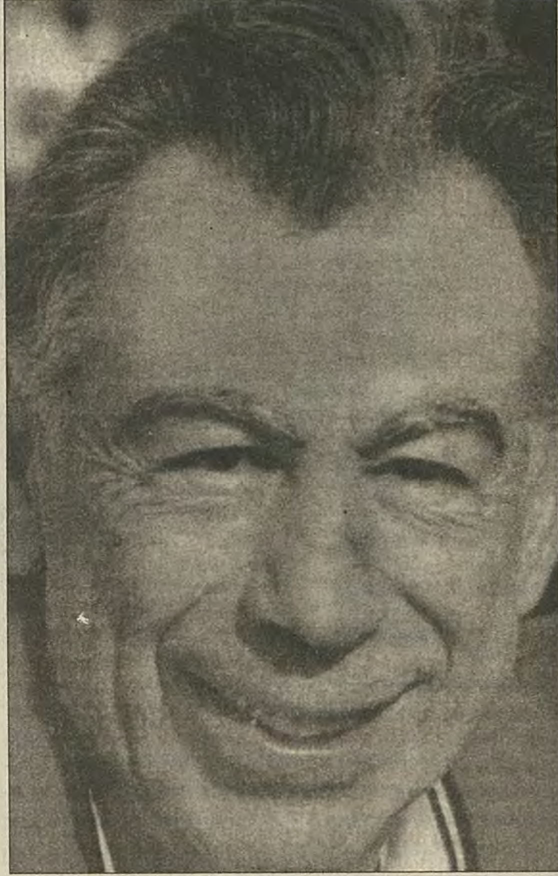
Sahip olmak istedikleri 'hazine'nin içinde, aktifinde 7 milyar dolarlık bir borç olan bir endüstri devi ve hepsinden önemlisi altına sığınabilecekleri bir 'Chrysler' adı var.

Olaylar zinciri; paskalya tatilinin telaşı arasında Kerkorian'ın ve Iacocca'nın sürpriz açıklamalarıyla başladı. İkisi de Chrysler'in yüzde 90 kadar bir bölümünü satın almaya talip olduklarını, bunun için gerekli olan 23 milyar dolar henüz ellerinde hazır olmadan açıkladılar. Hemen ardından, 55 dolar olan her hissenin fiyatını 40 dolar yükselttiler... Hisselerin satışı konusunda "Ya hepsini ya da hiçbirini" diyen iki dev, işletmeyi istedikleri gibi kullanabilecekleri bir yönetimi garantiye almaya çalışıyorlar.

Esrarlı satış...

Peki ne yapmak için? İşte burası bir sır. Hemen yayılan spekülasyonlara göre; firmanın satışlarını bir süre için dondurup, yeniden örgütledikten sonra büyümeye hazır bir işletme olarak kârlı bir şekilde satmayı amaçlıyorlar. Kısacası "Tamir et-sat" modeli ile harekete geçtikleri iddia ediliyor. Ama yapılan hesaplar tersini söylüyor. Chrysler geçen yılki rekor satışıyla zaten iyi yürüyen bir firma... Beklenmedik şekilde satışları yükselen Amerikan otomotivi'nin gözbebeği

▼ Endüstri devinin adı Chrysler. Onun için kapışanlardan biri Kirk Kerkorian; 77 yaşında, banker ve Las Vegas'ın yarısına sahip. Senato'daki Rum lobisinin gizli liderlerinden. Diğeri ise Lee Iacocca; 70 yaşında, Chrysler grubunun efsanevi eski başkanı, ünlü bir dolar milyarderi...

Kirk Kerkorian (solda) ile Lee Iacocca (sağda) Chrysler için kapıştılar.

durumunda. Pazar payı büyütülmesi en zor şirketlerden biri ve bu yüzden Wall Street borsacıları için henüz makûl bir açıklama yok, gözler borsa diliyle bu iki esrarengiz 'korsan'a dönmüş durumda.

Koltuğunun tehlikede olduğunu gören Chrysler'in şimdiki müdürü Robert Eaton, geçtiğimiz hafta sonlarından birini hesap sormaya gelen binlerce küçük ortağa açıklama yapmakla geçirmek zorunda kaldı.

Tırmanış halindeki firmanın büyük miktarlarda borcu var. Tam anlamıyla satın almadan önce cebinden tek kuruş çıkarmak istemeyen Kerkorian'ın her ne kadar firmanın borcunu halka arz yoluyla sildirebileceğini söylemesine karşın, fısıltı gazetelerine göre bunun için Kerkorian'ın 7-8 milyar dolara ihtiyacı olacak...

Firmanın sözkonusu borçlarından haberdar olmayan hissedarların telaşa kapıldığını gören ünlü finans kurumu Standart & Poor's, bir açıklama yapmak zorunda kaldı. Firmanın mali yapısının ticari nedenlerle açıklanamayacağını belirten kurum, şirketin borçlarının olduğunu doğruladı.

Kerkorian'ın firmayı hissedarlarının önünde küçük düşürmesine kızan Chrysler'in müdürü Eaton, "Firmanın satılık olmadığı"na dair sert, ama biraz da korkulu bir ses tonuyla açıklama yaptı.

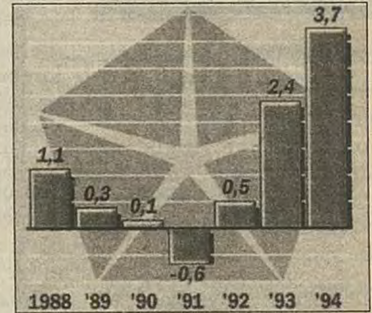
Kerkorian'ın bundan önceki sicili de pek parlak değil. Aynı senaryoyu '82'de oynayan işadamı, MGM -United Artist'i parça parça satın almış ve stüdyoların sonunu hazırlamıştı... "Finansal açıdan Kerkorian her zaman yener" diyor MGM'nin eski müdürü Peter Bart, eskiden kendisine uyguladığı taktiği hatırlatarak: Almak istediği firmayı bir şekilde hırpalayarak, değerinin altında bir fiyata satın almak!

Lee Iacocca ise, iki yıl önce müdürü olduğu yönetim kurulu tarafından, gerektiği zamanlarda inisiyatifini kullanmadığı için 'kibarca' kapı önüne konmuştu... Eskisi kadar heyecanlı olmayan Iacocca, firmayı General Motors ile birleştirip dünyanın en büyük endüstri devini kurma hayallerinden vazgeçmiş durumda...

Tahminlere göre Chrysler bu iki 'korsan'a satılacak. Korkulan, yürütülen yıpratma kampanyasının ters teperek onlar için de beklenmedik sonuçlara yol açması...

Hazırlayan: Ali Işıngör

Chrysler'in kar-zarar tablosu (Milyar dolar)

Merkez bankaları parayı yoldan çıkardı

Jürgen Kuezynski

Merkez bankalarının yönlendirici faizleri iskonto ve avans fiyatlarıdır. İskonto fiyatı, merkez bankasının ticari bankalara tahvil karşılığında vermiş olduğu kredi için aldığı faizdir. Avans fiyatı ise, merkez bankasına alınan avans karşılığında garanti için tahvilat bırakma durumunda ödenen faizdir. İskonto ve avans fiyatlarıyla ülkedeki faiz uygulamalarına bir yön verilmeye çalışılır.

Eğer bu iki yönlendirici faiz etkisiz kalıyorsa, iskonto ve avans fiyatları çile çektiren faizler diye tanımlanabilir. Örneğin; yükselen enflasyonu önlemek için bu faizlerin artırılması ya da konjonktörü iyileştirmek veya ulusal paranın değerinin tırmanışını engellemek için düşürülmesi etkisiz kalıyorsa; bu, sözkonusu faizlerin çile çektiren faizler durumuna geldiğini gösterir. Özellikle ulusal para biriminin değerini düşürmek için faizlerin aşağıya çekilmesi, aynı zamanda enflasyonun artmasına yol açıyorsa bu, daha çok geçerlidir.

Bugün aslında sadece çile çektiren faizlerin varlığından bahsedilebilir. Bir süredir, Tokyo'daki ve Frankfurt'taki merkez bankaları, doların değerinin düşüşünü durdurmak için, diğer bankaların da desteğiyle deliler gibi dolar satın alıyorlar, ama doların, mark ve yen karşısında değer kaybetmesini önleyemiyorlardı. Bu durumda bir süre için dolar alımını durdurdular ve Alman ve Japon faiz piyasasının yabancı sermaye karşısındaki cazibesini düşürmek, yani Mark ve Yen satın alınmasını engellemek için iskonto fiyatını düşürdüler. Bunu yaparken, ABD faiz piyasalarının yabancı sermayeye cazip gelmesi için, ABD merkez bankasının faizlerini artıracağını umuyorlardı. Ama ABD merkez bankası faizleri artırmadı. Çünkü Amerikan sermaye çevrelerinin büyük bir bölümü doların değer kaybetmesinden hiç de rahatsız değil. Çünkü ABD'nin dış ticaret açığı var ve bir ulusal paranın değer kaybetmesi normal koşullarda o ülkenin ihracatını artırır.

Geçenlerde Frankfurter Allgemeine Zeitung (Almanya'nın günlük en büyük gazetelerinden birisi. Oldukça tutucudur) sütunlarında şu ifadelere yer vermişti:

"İngiliz finans kuruluşlarının iddialarına göre, merkez bankaları iki meydan muharebesini birden kaybetmişlerdir. Önce müdahaleden (dolar satın almaktan) vazgeçip doları yalnız bırakmışlar, bu yetmiyormuş gibi şimdi de iskonto politikasında, yani para piyasası faiz uygulamasında dengesizlikler göstermişlerdir. ABD merkez bankasının şüphe uyandırıcı faiz politikasında ısrar etmesi üzerihe, Alman merkez bankası iskonto faizini 4.5'ten 4'e düşürdü. Japon para piyasasından sorumlu bürokratların döviz piyasasını canlandırmak için çaresiz taktiklere başvurması bardağı taşıran son damla oldu."

Bunlar yaşanırken, Alman merkez bankası başkanı, bankasının iskonto faizini (avans faizi sabit kaldı) indirme uygulamasına uzun bir süre için son defa başvurduğunu açıkladı. Çünkü başkan haklı olarak, ucuz paranın enflasyonu artıracağından korkuyordu. Ama yarım puanlık iskonto faizi indirimini merkez bankası, ihracata dayalı Alman sermayesinin aşırı baskısı sonucu yapmak zorunda kaldı.

Bundan dolayı kimse kısa bir süre için faizlerin ucuzlayacağını beklemesin. Tam tersine ikinci yarı yılda faizler artarsa kimse şaşırmasın.

Para piyasalarındaki çalkantılar şimdilik sona erecek gibi görülmüyor. Gerçekten de sermaye tarihinde ilk defa çok garip gelişmelerle karşı karşıya bulunuyoruz: Üretici sermayenin durumu hiç de kötü değil. Ama finans sermayesi bunun tam tersi bir gelişme sergiliyor. Bütün sermaye piyasalarında çok kaotik olaylar yaşanıyor. Dolar'ın değer kaybetmesiyle orantılı olarak, borsa kurlarının yukarıya tırmandığı Wall Street'in dışındaki borsalarda acıklı tablolar sunması boşuna değildir.

(Yazar 90 yaşının üstünde marksist ekonomi bilimcisidir)
Çev. Doğan Göçmen

Geçen yıl sıfır zam veren işverene karşı işçiler sonuna kadar mücadeleDe kararlılar.

Polisan'da eski sendikacı grev kırmak için patronla anlaştı

'Gülen boya' işçileri güldürmüyor

Ayla ÖNDER

Yaz geldi.. Evlerinizin duvarlarına badana yapıyorsunuz bu günlerde.. Elinizdeki boya kutusunda gülen bir yüz görüyorsunuz. Polisan "Gülen boya" reklamından de etkilenmişsiniz büyük olasılıkla. Boya reklamı yapmıyoruz tabii. Gülen Boya'nın işçileri şimdi grevde.. Polisan çalışanlarının durumu reklamla tam tamına zıt. Geçen yıl aldıkları sıfır zam yüzlerini hiç güldürmedi işçilerin. İki yıl içinde kapı önüne konan işçilerin de yüzleri hayli asık.

Polisan fabrikası Bitlis Holding'e bağlı. İzmir Kimya da aynı işverenin. Geçen yıldan bu yana işçilere her türlü eziyeti reva gören patron Necmettin Bitlisli, şimdi fabrikasının kapısındaki grev pankartını gördükçe küplere biniyor.

İşçiler de susmuyor tabii. En önemli sorunlarından biri ücretlerin geç ödenmesiydi. 6 Ocak günü bütün çalışanlar işi bırakınca önce temsilciler "işçileri topluca suça teşvik ettiği" gerekçesiyle atıldılar. Bu olaydan sonra12 gün yemekhaneye kapandı çalışanlar. Temsilcilerini geri istediler. Üretim durunca uzlaşma çağrısı yaptı patron: "İşbaşı yapın, eylemden dolayı kimseyi atmayacağım, temsilcileri geri alacağım" sözü verdiği halde, yine bildiğini okudu. 1994 yazında 65 kişiyi daha attı. 27 Şubat '95'te de arkası geldi. Tam 104 kişi işsiz kaldı bu kez. Atılanlar çekip gitmedi tabii. Onların bir bölümü hala Polisan'ın önünde beklerken, toplusözleşme dönemi başladı. Toplusözleşme taslağına, atılanların geri alınması maddesi eklenmişti. Umutla bekledi atılanlar.

Geçen yıl sıfır zam veren işveren, bu yıl da başka bir formül deniyordu. Grev öncesi hazırlığını yaptı ve 300 'müteahhit işçi' aldı fabrikaya. Evlere bir yazı postaladı. Teksmak, Bintaş, Isımak adlı şirketlere geçirdiğini söyledi. Sendikaya da "Sizin 18 üyeniz var, azınlıktasınız greve çıkamazsınız" dedi.

İşin garip yanı fabrikaya müteahhit işçi getiren simsar, Petrol-İş eski Yarımca Şube Başkanı Muzaffer Gürkan. Gürkan ve ortağı kardeşinin şimdiki yeni işi, işçilerin deyimiyle "köle tacirliği".. Genel Müdür Can Dağver'le anlaşan Gürkanlar kişi başı, yani "kelle başı" yüzde 10 prim alıyorlar..

DYP'li Genel Müdür Can Dağver "Burayı komünistler bastı gelin yardım edin" deyince partili Gürkan devreye giriyor.

İçeride grev kırıcı olarak çalışan müteahhit işçiler yüzde 30 dolayında üretim yapıyor. Tutkallar, boyalar bozuk çıkıyor, geri geliyor fabrikaya.

Polisan'da üretilen maddelerin depolandığı İzmir Kimya'da 32 işçi var. Orada da 27 Şubat'ta 9 işçi atılmıştı. Onlar da hala fabrika önündeler.

Kimya ve Plastik İşverenleri Sendikası geçen yıl yüzde 20-32 arasında zam vermişti. "Fedakarlık sırası sizde" diyerek astılar grev pankartlarını.17 Nisan'da Polisan ve İzmir Kimya'da süren grevlerin ardından, 21 Nisan'da Pimaş ve Marshall'da da grev pankartları asıldı. Birçok işkolunda olduğu gibi, bu işyerlerinde de anlaşmazlık konusu sadece ücret değil. İşçilerin "olmazsa olmaz" dediği idari maddeler ücret kadar önemli. Polisan işçilerini "kapsam içi ve kapsam dışı" olarak ikiye bölen işverene karşı çıkan sendika "kapsam dışı" işçilerin de sendika kapsamına alınmasını istiyor. Polisan'da 235 Petrol-İş üyesi var. 250'si "kapsam dışı."

Bunları okuduktan sonra siz de bu greve bir katkı sağlamayı düşünürseniz almayın şu "gülen boya"yı!

Hükümet ve Türk-İş haksız, işçiler haklı

Hatice CAN

Ankara– Kamu sektöründe çalışan 700 bin işçinin toplusözleşme ikinci dilim alacaklarının hükümet ve Türk-İş yönetiminin anlaşmasıyla ertelenmesi kararına itiraz eden Selüloz-İş sendikası üyeleri Dalaman, Balıkesir, Afyon ve Kocaeli 1 ve 2 nolu iş mahkemelerinde açtıkları davaları ikinci kez kazandılar. İş mahkemeleri, Yargıtay'ın "ülkenin ağır ekonomik bunalım içinde olduğu, bunalımdan çıkmak için hükümetin bir dizi ekonomik tedbir ve bu arada toplu iş sözleşmesinden kaynaklanan zamların ödenmesini durdurduğunu, hükümet ve Türk-İş arasında protokol düzenlendiğini, taraflar arasında mevcut olan denge ve şartların ağır ekonomik bunalım sebebiyle olağanüstü bir şekilde değiştiğini, bu durumda hakimin sözleşmeye müdahale ederek sözleşmeyi değişen hal ve şartlara uyarlaması gerektiği…" gerekçeleriyle bozduğu kararlarında direnme kararı verdiler.

Bir başbakanlık genelgesiyle, işçilerin temmuz ayında almaları gereken toplusözleşme zamlarının 1995'e ertelenmesi kararına karşı Selüloz-İş ve Harb-İş üyeleri dava açtılar. Selüloz-İş'in üyeleri adına açtığı davalarda yerel mahkemelerin lehte verdikleri kararlar, Yargıtay tarafından bozuldu. Harb–İş'in Ankara'da dokuz iş mahkemesinin 5 bin işçi lehine karara bağladığı dava dosyaları ise Yargıtay'da bekliyor.

Selüloz-İş Sendikası Başkanı Mithat Sarı, Söz'e yaptığı açıklamada, konuyu takip etmekte kararlı olduklarını belirterek, "Hakkımızı gerekirse uluslararası mahkemelerde arayacağız" dedi.

Mahkeme kararlarında ," Zamanı gelmiş ücret zamlarının ödenmesinin tek taraflı olarak askıya alınması, açıklanan ilkeler, gösterilen yasal mevzuat çerçevesinde hukuka uygun ve haklı bir gerekçe taşımaz. Davacı işçinin anlatılan bu kurallar çerçevesinde TİS'den doğan haklarını istemesini dürüstlük kuralları dışında görmek, kısacası onu haksız görmek mümkün değildir." dendi.

Profesyonel iktisatçılar

Ahmet ÇAKMAK

Profesyonel iktisatçı terimini ilk defa Keynes'te görmüştüm. Bizde terimi günlük dile sokmaya çalışan sanırım Asaf Savaş Akat oldu.

Profesyonel iktisatçı herhalde iktisatçılık yaparak para kazananları ifade ediyor. Bizdeki kullanımına bakılırsa şöyle bir iması da var: Bunlar iktisadi gerçekleri gören, gidişatı doğru yorumlayan ve gereken uyarıları yapan insanlar. Ne var ki karar alıcılar, özellikle de siyasal karar alıcılar hata yaptıkları, yani bunların uyarı ve tavsiyelerini dinlemedikleri için ekonomide sorunlar çıkıyor.

Bu profesyonel iktisatçılara –önde gelenleri çok satan gazetelerde köşe yazarlığı yapan, iktisadi konularda analiz yapan bildiğiniz kişilerdir– bir önerim var. Diyorum ki: Bu memleketteki ekonomik sorunların temelinde, çalışan sınıfların siyasi ağırlığının görece azalması yatmaktadır. Çünkü onların gücü olsa, devlet faiz, rant ve kar gelirlerinden yeterince vergi toplayarak bütçesine çeki düzen verebilir. Böylece birçok kişinin de kabul ettiği gibi, önemli bir sorun kaynağı olan devletin bütçe açığı hatırı sayılır ölçüde azalabilir. Yine bu sınıfların siyasi ağırlığı yeterince artarsa, Kürt sorununa siyasi çözüm bulunabilir. Böylece devletin en büyük harcama kalemlerinden biri silinmiş olur. Eğer devletin faiz, rant ve kar gelirlerine yüklenerek para toplamasına 'crowding out' olur diye itiraz ediyorsanız şunu öneriyorum: Yatırım yapan sermayeden sıfır, evet sıfır vergi alınsın. Ama yapmayana ağır vergi. Teknik olarak mümkün değil diyorsanız, ona da cevabım şu: Evet, bir miktar para gözden kaçırılabilir veya yurtdışına kaçabilir, ama devletin kararlılığını göstermesi yeter. O zaman vergi gelirleri katlanacaktır. Sizler borsa analisti gibi, sabah akşam borsanın nasıl seyredeceği, döviz kurlarının nereye gideceği gibi konularda tutmayan tahminlerde bulunmaya devam edin. Ama asıl sorunlardan birinin çözümünün yukardaki gibi olduğunu da sıkça yazarak ön plana çıkarmaya var mısınız? Evet, bazı yazılarınızda, satır arasında da olsa vergi konusuna değiniyorsunuz, ama benim üzerinde durmak istediğim a) Vergi potansiyelinin yüksek olduğu ve b) Bunun çalışan sınıfların siyasi ağırlığına bağlı olduğunun vurgulanması evet, var mısınız? Daha farklı bir ifadeyle, profesyonel iktisatçının özelliği olan (zorunlu özelliği, çünkü bu düzende iktisatçılık yaparak para kazananlara profesyonel iktisatçı deniyor) iktisat ve siyaset bağlantısını gözardı etmeyi ya da bunun bir biçimi olan "hem iktisadi açıdan gerekeni söylerim, gerisi siyasilerin işi" tavrını bırakmaya var mısınız?

Profesyonel iktisatçılara öneriyorum: Memleketteki ekonomik sorunların temelinde, çalışan sınıfların siyasi ağırlığının görece azalması yatmaktadır. Çünkü onların gücü olsa, devlet faiz, rant ve kar gelirlerinden yeterince vergi toplayarak bütçesine çeki düzen verebilir.

Tabii, çoğu belki de tümü, Söz okumadıkları için bu yazdıklarımı farketmezler bile. Ama bu da benim yukarıdakileri yazmamamın nedeni olamaz.

Evet, sayın Asaf Savaş Akat, Ali Rıza Kardüz, Deniz Gökçe ve diğerleri… Sizlerin okuttuğunuz ders kitaplarının başında bir ayrım vardır. Der ki: Olması gerekene normatif denir, bu bilim sayılmaz. Böyle bakarsak, sizin profesyonel iktisatçı tavrınızın; yani "karar alıcıların durumları beni ilgilendirmez, ben olması gerekeni, yapılması gerekeni söylerim" yaklaşımının normatif olduğu çok açık. Bilimci tavrı gerçekleri açıklamayı gerektiriyor. Üstelik ben, içinde bulunduğunuz ortamın sağladığı enformasyon nedeniyle açıklanacak gerçekleri benim gibilerden daha fazla bildiğinizi sanıyorum. "Hangi güç ve çıkar dengeleri, hangi hükümetleri ne tür politikalara itiyor?" gibi soruların somut cevaplarını, kısmen de olsa iyi bildiğinizi sanıyorum. Açıklamaya var mısınız?

Emeğin kültür cephesi:
Sermaye Kültüründen Kopuş...
Eleştirme uzlaş! diyene cevap
Gerçekçi ve toplumcu sanatta
kanal

Sermaye Kültüründen
KOPUŞ
Aylık Kültür Dergisi

İletişim adresi
Hocarüstem Sokak, Zafer Han, 7/5 Cağaloğlu-İST.
Telefon: (0212) 512 40 25

KOPUŞ'UN BULUNABİLECEĞİ YERLER:
İSTANBUL/ *Kadıköy:* Yeni Şafak, Akyüz, Mefisto, Beksav, Fırat, Gençlik, Nezih, *Beyoğlu:* Fitaş Sineması, Afa, Hamlet, Pentimento (Beyoğlu Sineması), Mefisto, Pandora, Robenson, CKK, *Cağaloğlu:* Sosyal Kitap Sarayı, Belge Kitap Klübü, Der (Sahaflar), Fırat Dağıtım, CKK, *Aksaray:* Ender Mağazasının yanı, Divriği Kültür Mrk., Stran Kültür Mrk., **ANKARA/** Dost, Toplumsal, İlhan İlhan, İletişim, Arkadaş, ABC, A Kitapevi, **BURSA/** Ezgi Kitapevi (Altıparmak), Can Kitapevi (Heykeller), **ESKİŞEHİR/** Kibele, **DİYARBAKIR/** Dilan, **ADANA/** Ekin, **ZONGULDAK/** Karya, **UŞAK/** Çağdaş Kitap Kırtasiye (İsmet Paşa Cd.), **HATAY/** İlkyaz Büfe (Hükümet Cd.), **İZMİR/** İleri Kitapevi **KIRKLARELİ/** Doğuş Kırtasiye, Dostlar Kitapevi

Gürol Ağırbaş'tan İstanbul'a yakışan 'bas şarkıları'

Bas gitara parmağıyla şarkı söyletenler

Ahmet URAL

Jacko Pastorius, bas gitara parmaklarıyla şarkılar söyleten usta, bilseydi ki ülkemizin en ünlü gitarcılarından birinin oğlunda bir kuşak atlayarak yeniden can buldu, ne yapardı bilinmez. Ama ben artık "bas gitara parmağıyla şarkılar söyleten" iki kişi tanıyorum.

Bir müzik eleştirmeni, ya da araştırmacısı olmadığım için benim bildiklerimin bir referans oluşturmadığının da farkındayım. Bu yazının amacı, kasetin tanıtım ya da satışını bir otoritenin gölgesine koyma çabasıyla da çelişiktir zaten. Yazı iyi müzik dinleyicisi olmaya çalışan birinin, bütün arkadaşlarını, kasedi dinledikçe yüklendiği duyguları paylaşmaya çağırmasından öte bir anlam da taşımaz. Bu nedenle yazıya işte böyle başlayabilirim: Kompozisyonun her kuplesine böyle egemen olduğu, temaların böyle izleğini yitirmediği,müziğin işaretlerinin anlamlar dünyasıyla böyle içten bir tarzda ilişkilendirilebildiği, çok az yerli çağdaş yapım biliyorum.

Ünlü ve önemli davulcu Salim Ağırbaş'ın oğlu. Gürol Ağırbaş (müzik yönetmeni, besteci ve bass) çevresine topladığı daha önce bir nedenle duymuş olmadığım Cem Aksel (vurmalılar), Aydın Karabulut, Vural Şerifoğlu (vokal), Levent Altındağ (soprano sax), Ercan Irmak (ney) ve abisi ile babasının soyadıyla anımsayıp, yüzünü bazı talk showlarda flu olarak anımsadığımız Ozan Doğulu (key board).

Bu isimler biraraya gelmiş "piyasayı işgal etmiş iyi aile çocukları ve terbiyeli asiler"in yapmayacağı, yapamayacağı işler yapıyorlar. Sen kalk kültür endüstrisinin en canlı, en ticari alanı olan müzik piyasasında, bir kaset yap, ticari olsun diye müziği eğip bükme, kaliteyi sulandırma, olur mu, olur. Paranın böylesine kazanıldığı, rekabetin böylesine güçlü olduğu, cehaletin böyle kol gezdiği müzik endüstrisinde, müziğe istediğin taklayı attıracak, burnuna istediği halkayı takacak bilgin olsun ama, yine de bunu deneme, olur mu, olur.

Daha da ötesi Ön Asya saund'unun öncülerinden bence onlar. Sorduklarında ait olduğum kültürel coğrafyayı anlatabilmek bakımından en iyi ad olduğuna inandığım Ön Asya, ister bir dişi tanrının adı olduğu için, ister Nusret Fateh'e kadar dokunabilmemize izin verdiği için deyin, bana çok çekici geliyor ve İstanbul'un Ön Asya'nın güçlü bir metaforu olduğuna inanıyorum. Dolayısıyla bence "Ön Asya Saund'unun" öncüleri onlar.

Ön Asya'nın başkenti İstanbul'la kendisini şu cümlelerle ilişkilendiriyor Gürol Ağırbaş: "Şarkılarımın tümü, özellikle 'O ya na ne', İstanbul denilen şehrin, yaşamı her yönüyle duyumsatan ağırbaşlılığı ve güngörmüş görgüsüzlüğü ile bestelenmiştir."

Böylesi bir öncü müzikle, kendi alanının öncüsü olduğuna inandığım bir Radyo'da tanıştım. Radyoaktif, İzmir'in tüm gün dinleyebildiğim tek radyosu. Ama ne yazık ki İstanbul'da ya da Türkiye'nin başka bir şehrinde bir örneği olmadığı kanısındayım. Radyoaktif'te Sevgili Ahmet Burak'ın hazırlayıp sunduğu "Hades'in Çığlığı" adlı programda tanıştım bu kasetle, daha nice rock, protest klasiğiyle tanıştığım gibi... Ama bu kez Ahmet Burak, bir not düşmek ihtiyacı hissediyordu. "Bu kaseti alın. Kaliteyi yalnızlıktan kurtaralım."

Benim müzik bilgim, görgüm bu kasete eleştirel bir şey söylemeye de yetmiyor. Belki bir katkı yapan olacaktır, ama o ben değilim. Bu nedenle, şimdi kayıt kalitesi çok iyi desem, inanmayacaksınız, 'klavye'de bu kadar genç olmasına karşın çok önemli bir olgunluk ve performans sergiliyor Ozan Doğulu' desem, bilenler kızacak. 'Birçok yerli grupta böyle davul tonları duymaya kulaklarımız hasret' desem, abartılı bulacaksınız, 'saksafon pasajları sizi uçuracak' desem o kadar hafiflemedik diyeceksiniz, ayrıca biliyorum böyle bir tanıtım yazısını da iyi bulmayacaksınız.

Sadece ben derim ki, ortalama girdiği her evde en az bir genç oku(ma)yanı olan bu gazetenin, birkaç çocuk sahibi editörleri ve okuyucuları ne diyeyim bilmiyorum ki, bu kaseti alın, dinlemezseniz de, çocuklarınıza hediye edin, belki de ilk kez götürdüğünüz hediyenin nasıl makbule geçtiğini siz de anlayacaksınız. Belki "söz"lerle anlatamadığınız bazı şeyleri anlatmanıza yardımcı olur. Yapımcısına yarayacak demeyin, yarasın, böyle yapımcı bulabilmenin anlamını yaşamayan bilemez... Yani imkansız gibi bir şeydir, onun için yarasın... Sanat'ın metalaşması konusunda henüz bir çare bulamadık ve şu ara bulacağımız da yok, şimdilik kaliteli sanat ürünleri yine pazardan geçip geliyor... Sert davul tonları, aksak ataklar sertliği çağrıştırmasın, "militarist eğilim"leri yok.

"İşbirlikçi müzik" demeyin, satın alın, bunlar iyi çocuklarmış, mesela "Afrika" adlı şarkıları "hiç tanımadıkları beyaz yürekli dostları"na adanmış. Bizim "ulusal meselemiz değil" demeyin, alın, "o ya na ne" adlı şarkıdaki vokalleri dinlediğinizde, Kürt halkının çığlığını duyacaksınız. Kara Afrika'nın çığlığı ile benzerliğine şaşıracaksınız. Ne diyeyim... Eğer içinizde Jimmy Page ile Robert Plant'ın son albümlerini almaya hazırlanan varsa, erteleyin kaybınız olmayacak.

Lokallerinde, kahvelerinde, Gürol Ağırbaşlar'ın, Moğollar'ın, New York Rock'n Roll and Ansamble'ların, Arif Sağ'ların, Bulutsuzluk Özlem'lerinin, Mozaik'lerin, Kumdan Kaleler'in, dinlendiği mahallelerde (parti'lerde) yaşayacağımız günler için, sosyalistlerin zenginliğin, derinliğin, içtenliğin her türlüsünü temsil edecekleri günler için, umut için bu kaseti ve benzeri çalışmaları satın alın... yani "okuyun ve okutun!.."

Montreux Jazz Festivali, 7–22 Temmuz tarihleri arasında

Hüzün, isyan ve jazz

Vakıf ÇAĞIN

Lozan- Uluslararası Montreux Jazz Festivali'nin 29'uncusu, 7–22 Temmuz tarihleri arasında yapılıyor. Festivalin bu yılki edisyonunda yine Afrika müziği, jazz'ı, rai'ı, rock, folk ve blues'u ile ön planda. Brezilya'dan, İrlanda'dan, Amerika ve Asya'dan seslerle festival adeta uluslararası duvarlar ve ırkçılığa karşı bir gösteri biçiminde gerçekleşecek.

Maria Bethania 8 Temmuz'da Brezilya'dan mitik Joao Gilberto ile dünyanın çarpan kalbinin sesini getirecek... Ardından Bahia ezgisiyle Olodum ve Banda Mel var menüde. Gelmiş geçmemiş en büyük saksafoncu Joe Henderson, Jazz aşkları ve müzik dehası Tom Jobim'in anısına 18 Temmuz'da sahnede olacak.

Yargılayan bir meltem, garip ve buruk bir okşayış, kum, çöl... bej ve beyazın karışımı göçmen kabileleri ve macera gibi şehir isimleriyle Batı Sahra'da Mısır, Kazablanka, Tunus ya da Said Limanı; Altesleri Ümmü Gülsüm özgürlük çöllerinin sesini tınlatacak Montreux'de.

Toz ve lokum Afrikası. Avrupalılar'ın bir deniz geçerek yetiştiği Kuzey Afrika göçmeni, Amerika'nın en bir aşık müzisyeni Randy Weston Afrika müziğini bozmadan, Blues ve Jazz'a akıtmış... 17 Temmuz'da, inanılmaz arkadaşları Gnauas'larla festivalde, ardından başkaldırı. Günümüzün modernizm ve islamın çılgınlığı arasında yolunu seçecek olan Afrika, Cezayir; özgürlüğe çağrısı Rai ile Cheb Mami Temmuz'un 15'inde randevusunda olacak.

...Ve efsaneler... asrın sesleri Piaf, Bilie Holiday ve Callas'ın hayaletleri. Ve O! Mısırlı Ümmü. Kraliçe Ümmü Gülsüm ölümünden 20 yıl sonra halen 'Kuzey Afrika kültü'nün favorisi. Sapho 12 Temmuz'da O'nun ölümsüz şarkılarını seslendirecek.

Baba Maal ve Salif Keita, vahşi doğayı çölle, şehir çılgınlığını ormanla blues, jazz ve rockla seslendirecekler... 15'inde. Dünyanın en güzel seslerinden Yousso N'Dour 20'sinde festivali ateşe verecek. Farafina grubu Malcolm Braff'ın piyanosu ile ittifak yapacak. 15'inde ayrıca Van Morrisson, Shanne Mc Gowan, Martin O'Conner, Keltic Posse Irish Night da olacaklar.

İngiltere'den Taylor Quartet ritim bluse'la 9'unda, Nick Lowe ve Marianne Faithful 10'unda müzikseverlerle olacaklar. 14'ünde New York Harlem'inin James Brown'ı efsaneleştiren yanık ritim blues'u, 16'sında Booker T and The MG's. 19'unda Dr. John'un büyüsüyle Yeni Orleans'ın canlanışına tanıklık etmeden Newille Brothers'lerin soul'larını tadacak Montreuxlüler. Orleans canlanışının büyünün ipleri Willy Deville'in elinde olacak. Gospel'in anavatanı Güney'den Mighty Clouds of Joy 13'ünde. Ve BB King, jazz'ı yeniden yarattığı söylenen 52 nolu yoldan New York'u Los Angeles'a bağlayacak 11'inde. Saksafoncu James Carter 22'sinde, Jimmy Smith orguyla, John Mc Llaughlin gitarıyla 18'inde festivalde olacaklar. South central Ice T and Body Count'un Rap'i ile 19'unda ritm tutacak.

Ve tabii ki Reggae... Marley'in şarkısı militan bereler, Kingston şiddeti. 16'sında Monty Alexander, Mavi Dağlardan Cockpit Contry

Montegoya Jamaika'yı misafir edecek Montreux'ye. Jamaika asıllı Courtney Pine de saksafonu ile büyüleyecek...

Türkiye'nin ilk bilim-kurgucularından Zühtü Bayar:

'Her toplum, kendi bilim-kurgusunu yaratır'

Çok eski çağlardan, Yunan mitolojisindeki İkarus'un hikayesinden itibaren başlayan ve günümüze kadar insanları fantastik dünyalara alıp götüren bir tutku: "Bilim-Kurgu". Yunan mitolojisinde anlatılan, kuş tüyünden kanat yapıp uçmak isteyen İkarus'tan, Jules Verne'in "Deniz Altında Yirmibin Fersah" adlı başyapıtına uzanan bu gizemli dünyada, bilim-kurgucu Zühtü Bayar ile arkadaşımız Ahmet Çınar minik bir yolculuk yaptı:

Portre — Zühtü BAYAR

Eski gazeteci, yazar, şair, eleştirmen, çevirmen, nümizmat, bilim-kurgucu. 1943 yılında Niğde'de doğdu. "Ay'a seyahat" adlı ilk bilim-kurgu öyküsünü, ilkokul 4. sınıfta duvar gazetesinde yayımladı. 1989'da Barcelona Üniversitesi'nde, İspanyol dili ve edebiyatı üzerine çalıştı. Onlarca bilim-kurgu öyküsü ve incelemesinden başka, Jack London'un "Kıyametten Sonra" adlı bilim-kurgu romanını Türkçeye çevirdi. Onun dışında "Nazım Hikmet Üzerine" adlı bir incelemesi, "Filler Mezarlığı" adlı bir romanı, "Zaman Aynası" adlı bir şiir kitabı var.

Türkiye'nin ilk bilim-kurgu yazarlarından Zühtü Bayar ile arkadaşımız Ahmet Çınar görüştü. Bayar, sosyalistler tarafından anlaşılamamaktan yakındı. *(Fotoğraf: Ayla Önder)*

Sayın Bayar, Türk edebiyatında bir "Bilim-kurgu" gerçeği var. Son zamanlarda bilim-kurgusal ürünler yayınlanmaya başladı. Bazı yayınevleri bilim-kurguya önem vermeye başladılar. Bu noktaya nasıl gelindi, Türk edebiyatı içindeki bilim-kurgu tarihini özetler misiniz?

-Türk bilim-kurgu edebiyatı, aslında Osmanlı'ya kadar iner. Hezarfen Ahmet Çelebi'nin uçma çabalarını ve uçuşunu bilim-kurgusal bir olay olarak kabul edecek olursak, buna bir de Evliya Çelebi'nin Haliç'teki timsah şeklinde bir denizaltıyı tasvir ettiğini nazarı itibara alacak olursak, Türk bilim-kurgusunun temellerini Osmanlı'ya kadar indirmek mümkün. Çok daha yakın zamanlara geldiğimizde Celal Nuri gibi birtakım fütürologların çalışmalarıyla karşılaşıyoruz. Celal Nuri'nin 1921'de yazdığı "Tarihi İstikbal" adlı kitabına dayanarak konuşuyorum.

Aynı zamanda Celal Nuri İleri, Tevfik Fikret'le birlikte M. Kemal'i en çok etkileyen fikir adamlarından biridir. Türk edebiyatına baktığımızda ise "Bilim-kurgu edebiyatı" başlığı altında bir bölüme rastlamıyoruz. Ancak "bilim-kurgusal" unsurlar taşıyan birtakım çalışmalar var. Osmanlı'nın son dönemlerinde Fransız bilim-kurgu yazarı Jules Verne'in kitaplarının çevrildiğini görüyoruz. O çeviriler Cumhuriyet'in başlangıcında Türkçeleştirildi. 1940'larda ise, ilk orijinal bilim-kurgu eserleri telif edilmeye başlandı.

İkinci dünya savaşının en civcivli günlerinde, 1943 yılında Dr. V. Bilgin imzasıyla yayınlanmış bir eser var. Bir bilim-kurgu eseridir bu. Ancak bu kişinin kim olduğu bilinmiyor. Bu kişiyle ilgili hiçbir kayda, hiçbir bilgiye rastlayamadık. Bu yazarın "Rüya mı Hakikat mi?" adlı ütopik bir romanı yayınlandı. Bugünkü bilim-kurgu tanımı içine kesinlikle girecek bir romandır bu. Hatay'da yazılmış sarı kapaklı bir kitaptır. Anti-militarist ve savaşa karşı yazılmış bir kitaptır. Yaptığı bir yolculuğu anlatır bu yapıtta. Ve bu yolculukta ideal bir toplumla karşılaşır. Bu yönüyle ütopik, bilim-kurgu romanıdır. Bunu Cumhuriyet döneminin ilk bilim-kurgusu olarak kabul ediyoruz. Daha sonra 1960'lı yıllarda Peyami Safa, "Server Bedii" takma adıyla Milliyet gazetesinde "Cingöz Merih'de" adlı bir roman tefrika etmeye başladı. Bu romanda, ölen kişilerin Merih gezegeninde yaşamaya devam ettikleri ve oradan dünya işleriyle ilgilendikleri anlatılıyordu. Bu roman da bilim-kurgu edebiyatı içinde değerlendirilmelidir.

Peyami Safa'dan sonra uzun yıllar bilim-kurgu alanında büyük bir sessizlik oldu. Ta ki TRT'de uzayla ilgili dizi filmin başlamasına kadar. Yalnız bu arada 1972'de Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) öğrencilerinden bir grup Sezar Engin Erkin liderliğinde "Antares" adlı bir bilim-kurgu dergisi yayınladılar. Bu dergi Türkiye'nin ilk profesyonel bilim-kurgu dergisiydi. Bu dergi etrafında bir grup genç toplandı. Ve bilim-kurgu meseleleri o dönemde yeniden alevlendi. Tam bu sırada çok güzel bir olay vuku buldu. 1973 yılının ocak ayında Türk Dil Kurumu'nun yayınladığı "Türk Dili" dergisi Orhan Duru ve Salah Birsel'in çabalarıyla bir "bilim-kurgu özel bölümü" yayınladı. Bu dergide benim de bir bilim-kurgu öyküm yayımlandı. Kendi imzamla yayınlanan ilk bilim-kurgu öykümdür. Adı "Tutuklu Bilinç". Şuraya gelmek istiyorum: Benim kendi adımla bilim-kurgu öyküsü yayımlamam Türk edebiyatında bir dönüm noktası oldu.

O güne kadar bilim-kurgu, edebiyatın bir alt başlığı olarak değerlendirilirdi. Kimse kendi imzasıyla bilim-kurgu yayınlamazdı. Bir tür tabuydu bu. Ancak benim imzamı gördükten sonra bilim-kurgu sevenler açığa çıkmaya başladılar. Bu kişilerin başında Orhan Duru gelir. Bu arada Türk bilim-kurgu edebiyatının ilk kadın yazarı Selma Mine ürünlerini yayınlamaya başladı. Ve bugünkü noktaya gelindi.

Günümüz bilim-kurgu edebiyatını nasıl değerlendiriyorsunuz? Dünya bilim-kurgu edebiyatına oranla ne durumdayız?

-Bugünkü durum ise daha parlak, eskiye oranla. Çünkü yeni kuşak, bilim-kurgunun farkında. Bilim-kurguyu seviyor. Eskiden gazeteler, dergiler bilim-kurguya önem vermezlerdi. Şimdi ise öyle değil. Yayınevleri bilim-kurguya önem veriyor. Geniş bir okur kitlesinin yanı sıra yazar kadrosu da var. Selma Mine, Orhan Duru, Bülent Akkoç, Sezar Erkin, Müfit Özdeş gibi yazarlar var. Özellikle Metis Yayınları'ndan çıkan telif ve çeviri bilim-kurgu kitapları var. Yani şu sıralar belli bir Türk bilim-kurgu edebiyatı akımı doğdu ve gelişmekte. Bu mutluluk verici bir olay. Yalnız ne yazık ki, bir bilim-kurgu dergimiz yok.

Eskiden bilim-kurgu çalışmalarım yüzünden sosyalistler tarafından eleştirilirdim. Oysa ki, ben de sosyalist ve devrimci bir yazardım. Ancak az önce de söylediğim gibi, o zamanlar bilim-kurgu tam olarak anlaşılamamıştı. Eleştirildiğim zaman ben de, Sovyetler'deki bilim-kurgucululardan örnekler verdim.

Teknolojisi gelişmemiş, refah düzeyi düşük, azgelişmiş ülkelerde bilim-kurgunun olanağı var mıdır? Böylesi toplumlarda bilim-kurgu gelişebilir mi? Yani, sosyo-ekonomik ve teknolojik büyümeye endeksli olarak mı gelişir bilim-kurgu?..

-Bu soru hep sorulur, tartışılan bir konudur bilim–kurgucular arasında. Teknolojisi gelişmemiş ülkelerde, geri kalmış ülkelerde bilim-kurgu mümkün mü? Bu sorulara bizim verdiğimiz cevap şu: Bir ülkenin edebiyatında bilim-kurgunun olması için o toplumun mutlaka ileri teknolojik aşamada olması gerekmiyor. Böyle bir tahdit yok. Şundan yok: Çünkü, bilim-kurgunun türleri var. Bir tanesi bilimsel temeli ağır olan ve bilimsel detay veren bir bilim-kurgu, ikincisi ise fantazyaya kayan, yazarın hayalgücü ve öngörülerine dayanan fantastik bilim-kurgu.

Bu ikinci türde yazar, bilimsel kanıtlar, izahlar ortaya koymak zorunda değildir. Daha çok fantastik, masalımsı şeyler anlatır. Söz güzellikleri yaratılır daha çok. Bu tür bir bilim-kurgunun yapılabilmesi için toplumun ileri teknolojik aşamada olması gerekmiyor. Yani çölde yaşayan bedevi bir yazar da hayalgücüne dayanarak fantastik bilim-kurgu ürünleri yaratabilir. Her toplumun kendi bilim-kurgusu vardır. Yani, her toplum kendi bilim-kurgusunu yaratır.

Bilim-kurgunun evrensel tarihinden söz ederken, çok eski tarihler veriyorsunuz. Fakat, Türk edebiyatındaki bilim-kurgu tarihi, çağdaş bilim-kurgu tarihi, çok eski değil. Biz neden geciktik bu alanda?

-Türkiye'deki bilim-kurgunun gecikmesi, yalnız başına müstakil bir olay değildir. Geciken bir sürü şey vardır. Bilim-kurgu onlarla birlikte gecikmiştir. Örneğin sosyalist edebiyat yapmak isteyenler yapabildiler mi eski Türkiye şartlarında? Yapamadılar. Yasal engeller vardı, baskılar vardı v.s... İşte bunun gibi bilim-kurgunun önünde de birtakım tabular vardı. Cumhuriyet'in ilk yıllarında, bilim-kurguyu çizgi roman zanneden insanlar vardı. Bilim-kurgu kavramı kafalara yerleşmemişti. önemsenmiyordu, bir tabuydu. Ama son yıllardaki toleranslı, hoşgörülü ortam bilim-kurgunun da konuşulup, yazılıp, çizilmesini sağladı.

Sizin bilim-kurgu serüveniniz nasıl devam ediyor? Bilim-kurgu edebiyatına katkılarınız nasıl devam edecek?

- Bilim-kurgu bizim yaşam biçimimiz, felsefemiz. Bilim-kurguyu yalnızca edebiyat, sanat, roman, öykü olarak değil, bir yaşam felsefesi olarak kabul ediyorum. Ve bilim-kurguyu rock müzikten ayrı olarak ele almam mümkün değil. Her bilim-kurgucu aynı zamanda bir "rocker"dır. Bunun dışında bilim-kurguyla ilgili çalışmalarım iki alanda devam ediyor. Birincisi, kuramsal çalışmalar; ikincisi ise öykü, roman dalında telif çalışmalarım. Eskiden bilim-kurgu çalışmalarım yüzünden sosyalistler tarafından eleştirilirdim. Hatta Taylan Altuğ imzalı bir yazıda bilim-kurgucu olduğum için eleştirilmiştim. Oysa ki, ben de sosyalist ve devrimci bir yazardım. Ancak az önce de söylediğim gibi, o zamanlar bilim-kurgu tam olarak anlaşılamamıştı. Eleştirildiğim zaman ben de, Sovyetler'deki bilim-kurgucululardan örnekler verdim: Yevgeni Zamyatin, Vladimir Krapivin, Daniel Danin gibi... Tabii ki sonra eleştirmekten vazgeçtiler.

Bilim-kurgu serüvenim hızla ve gelişerek devam etmekte. Yakında, "Üçüncü Gözün Rüyası" adlı bilim-kurgu öykü kitabım yayınlanacak.

'Kentsel ölçekte erossal çamaşırlar' üzerine bir araştırma

Mustafa İZBERK

Bilim, hekimlik aciz kaldı, eli kolu bağlandı. Hastaneler hıncahınçtı, boyuna hasta geliyordu. Sanırsınız ki, bilicilerin önbilisine göre "kıyamet" 2000 yılında kopacağına, sabırsızlık edip, 5 yıl önce gerçekleşmiştir. "Kent"in insanlarına bir hastalık yapışmıştı...

Hastanelerin kapılarına yığılan hastalar bir garipti. Hepsi de, hiç birbirine benzemeyen birtakım yakınmalarla, belirtilerle geliyorlardı: Biri, kendini türlü tenceresinde "boncuk ayşe"ye benzetiyordu; kımıldadıkça çıtır çıtır kırılan, doğanın taze yeşilliği yüzüne vurmuş bir kentdeş. Öbürü -ülkenin kemikleri dışarda, kavruk "sarı inek" geleneğini hiçe sayarcasına- hantal, süt taşan memesini yerden zor kesen, "Leylak rengi"ne bulanmış bir "dışalım inek" benliği taşıyordu. Bir başkası, buram buram fabrikadan yeni çıkmış kauçuk kokusu saçın, "yolu kavramayı iyi bilen" özel tasarım, zikzaklı derin çizgileriyle her yeri şahrem şahrem yarılmış dev bir "oto lastiği" sanıyordu kendini. Başkası, kırılmış buz küpleri donukluğundaki gözleriyle, alnında biriken buğu damlaları, çatlak dudaklarının kıyısında patlayan 'on bin milyon' köpükle kendini "kutu gazoz" gibi algılıyordu. Bir ötekisi, her durumuyla iştah açıcı, kıpkızıl, tombul, parlak derili domateslerden ezilmiş "bir kutu salça"yı andırıyordu...

Özel TV'lerin "dansözler"den, "mankenler"den, "transseksüeller"den beriye kalan zamanı, sıralayacaklarımla değerlendirdikleri günler gerilerde kalmış; hemen hemen her izlencede sunma inceliğinde bulunmaya koyuldukları "büyücüler"in, "medyumlar"ın, "parapsikoloji uzmanları"nın kendilerini yırtarcasına öne sürdükleri, savundukları bir "doğaüstü" tansık gerçekleşiyordu kesin... "Reenkarnasyon"du, "transformasyon" olayıydı bu olanlar kuşkusuz (Konunun yabancıları için: Yeniden dirilme; dönüşüm). İnsanlar bilinmeyen-ama, savunucuların çok "içli dışlı" oldukları-güçlerin etkisiyle yine dünyaya geliyor; tinler bir bedenden çıkıp, öbürüne giriyor; varlıklar biçimden biçime dönüşüp duruyordu. Şaşmayın bunların kitaplarda yeri vardı. "Yaşanmış" olaylardı bunlar... Dahası, deneyler, araştırmalar, sayımlamalar (istatistik) yapılmıştı bunlar üzerine ve herşey tıpkısı tıpkısına gerçeğe uyuyordu... Daha da ötesi, Amerika'da bunların "sanayisi" bile vardı; birtakım "topluluklar", "tarikatlar", "dinler" bile oluşmuştu... "Ahir zaman"da dünyanın kurtuluşu bu yolla olacaktı kuşku yok...

Derken, günlerden bir gün "Aziz Nesin"in, "yüzde 60 kontenjanı"na giremeyen aklıevvel bir kişi, gizi çözdü: Bu böyle sanıldığı ve üzerinde günlerce tartışmalar, kurgular, çekişmeler yapıldığı gibi bir "biçimden başka biçime girme" (metamorfoz) olayı değildi. Bildiğimiz, İstanbul'un binlerce masum otobüsünden birkaçı, Belediye Başkanı'nın sorumluluğu altında ve tüm kentlinin gözleri önünde, biçim değiştirmiş, reklam anlamında örneğin: Kıskanç bayanların kocalarına giydirmemesi gereken "erossal" iç çamaşırlarına sarınarak, tapıncaksı (fetiş) iletiler içeren -gene masum- bir biçime dönüşmüştü. "Bazıları", onları artık kentdeşin evinden işine, işinden evine giderken balık istifi bindiği birer alçakgönüllü araç olarak göremiyorlardı "nedense"? Eskiden olsa, bu "bazıları"na "gominis" denir, 15 yıl "yatırılır", canını kurtarıp kaçanlara dokundurup, ardlarından "...Moskova'ya! Moskova'ya!" diye bağırılırdı. Ne var ki, o günler, "Değişen Dünya Düzeni"yle çok değişmişti... Şimdilerde böylelerinin adı "dinozorlar"dı... Bu "vay gidiler"; ise acaba neler düşünmekteydiler, bir bakalım; soruyorlardı:

"Seçimle gelmiş", "şeriatsever", "İstanbul İmamı"nın imgeleminde acaba başka neler vardı, otobüslerin camlarına varıncaya dek kaplayacak?

Sonunda konu aydınlandı: Bu yabansı yaratıklar, yollarda, gidiş gelişte kimi zaman "gözleri yiyen", kim zaman "gözlerden silinen" renk ve biçim kargaşa/kamuflaj'larıyla, sürücülerin, yayaların sinirlerini bozacak, dikkatlerini dağıtacak, kazalara neden olcaktı... Başkan uygulamayı tamamlayıp, yaratıklar bütün metropolü sardığında, tüm yeryüzü metropolleri, kentleri de bu benzersiz uygulamanın büyüsüne kapılıp benzer uygulamalara girşince, kuşkusuz "2000 yılı'nı beklemeden" kıyamet "şer-i bir biçimde" kopacak; "kafir bilici Nostradamus"un pabucu dama atılacaktı... Ama, bu arada "insan türü" yeryuvarlağından silinecek; en azından kent halkı, ülke halkı kısa sürede "musalla taşından geçecek"ti...

Hayat'ın yazarı

Evren Erem

Hayatı metnin içine "olduğu gibi" taşımaya çalışan yazara mı göz kırpacağız; yoksa hayata soru yöneltmekle yetinen, metni anlama girişimleri bütünü olarak algılayan, bu anlamda metin yoluyla bir araştırma alanı kurma niyetini gizlemeyen, ama bunu yaparken, metni bu niyetlerine hizmet edecek bir işlevler yığını olarak değil de, açık uçlu bir soruşturmanın zihinsel, duygusal hazlarını geliştirecek bir mikro– hayat olarak gören (bir) yazara mı yaklaşacağız? Nabokov, Karanlıkta Kahkaha'nın bir yerinde şunu söyletir kahramanına: "Bir edebiyat hemen hemen yalnızca Yaşam'dan ve Yaşamlar'dan besleniyorsa, ölmeye yüz tutmuş demektir. Freud'a bağlı kalan romanlardan ya da sakin kır yaşamını resmeden romanlardan hiç hazetmiyorum."

İlk yazarımız için sorunlar yumağı, ikinci yazarımıza göre bence çok daha karmaşık ve çetrefillidir. Aristoteles'ten bu yana şu veya bu biçimde tartışılagelen mimesis'i atlamadan, onu yok saymadan yazdığıyla barışık ilişkiler kurması mümkün müdür bu yazarın? Kimi zaman hayatla yazılan arasındaki ilişki, yazılanla yazılan sonrası ortaya çıkan hayat arasındaki ilişkinin gölgesinde kalabilir. Örnek mi? Hulki Aktunç'un Istıraplar Ansiklopedisi'nden "Yeni Mimesis"e bakıla: "Öç, zamanı yarım kor, yarım kaldığı zaman/ Bana soracaktır: Şiir mi, yoksa aks–i şiir mi/ O şiirden bazen de aksi kalacaktır, o gölgeden/ Bazen de gövdem kalır, akşam güneşidir ışığından/ Ürperip gülen, şiirin aslıdır bazen karşı şiir".

> Söz'ün ve Yazı'nın, yapma, değiştirme, bir şeyleri oluşturma ya da tersine, bozma, dağıtma olması gereken uğruna olan'dan uzaklaşma gibi noktalarda birbirlerinden ne kadar uzaklaştıkları, birbirlerine ne kadar yaklaştıkları tartışmalıdır.

Ya da tekrar Nabokov'a dönersek, besin kaynağı olarak sadece Yaşam'ı hedeflemiş bir yazı gerçekten de ölmeye yazgılı mıdır? Edebiyat tarihi sakın bir alıntılar tarihi olmasın. Batı edebiyatını anlamak için, İncil'i, Homeros'u, 1001 Gece Masalları'nı bilmek mi önemlidir; makro ve mikro anlamda, Batı'nın kısa hayat tarihini bilmek mi? Oyunu hayattan yana kullanmak isteyen bu yazarın, hayatı yüçeltme, hayatı kutsama eğilimiyle açık ya da örtülü bir şekilde kurması gereken bir hesaplaşmanın vazgeçilmezliği kesindir, gibi geliyor bana. Yazı bir üst hayat dili olarak yazılanı çoğaltmakta, zenginleştirmekte midir? Yoksa eksiltmekten, onun bütünlüğünü, mükemmelliğini bozmaktan başka bir işe yaramamakta mıdır? İkinciyi kabul edersek, büyük suskunun iyi evlatları olarak, hayatımızı yazmaya değil de, silmeye adamalıyız belki de. Aslında bütün bu kaosun merkezinde olmasa bile, kendisinin kurduğu, kendince önemli bir merkezde yeralan sorulardan biri şu olabilir (olmuştur ve bu gidişle (?) olacaktır): Peki hayat nedir? İki başvuru, iki sığınak: Bilge Karasu Ne Kitapsız, Ne Kedisiz'de şunu yazar: "Öyle sanıyorum ki yaşamımız sürekli bir yapıntı üretimidir. Sürekli olarak bir yapıntı içinde yaşıyoruz, ya da her yaşadığımız (önemli ya da önemsiz, ağır ya da hafif, güçlü ya da silik bir öge halinde) 'yaşamımız' dediğimiz yapıntıyı oluşturuyor. Bu büyük yapıntının ögeleri de daha sınırlı, daha küçük yapıntılar."

Bu sefer Michel Foucault'nun Ben'in Yapımı'ndan: "Ama niye her birimiz kendi hayatından bir sanat eseri çıkarmasın ortaya? Neden şu lamba, bu ev bir sanat nesnesi olsun da benim hayatım olmasın?" Söz'ün ve Yazı'nın, yapma, değiştirme, bir şeyleri oluşturma ya da tersine, bozma, dağıtma olması gereken uğruna olan'dan uzaklaşma gibi noktalarda birbirlerinden ne kadar uzaklaştıkları, birbirlerine ne kadar yaklaştıkları tartışmalıdır. Doğu'nun ve Batı'nın durdukları ve geldikleri yerler, Söz'ün ve Yazı'nın tarihi açısından farklılaşmaktadır. Bunlar başka bir yazının konusu.

GÖSTERİ / YAYIN / MÜZİK... Tel: (0212) 244 30 67– 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29

MEYDAN FOTOKOPİ
"Fotokopi bizim işimiz"
- Temiz, seri,ucuz...
- Büyütme, küçültme...
- Spiral ve tel ciltleme yapılır...
- PVC kaplanır

Sinanpaşa Mah. Has Fırın Cad. No: 65 Beşiktaş-İSTANBUL Tel: 2605607

HAMLET KİTABEVİ
• KİTAP • KASET • CD • AKSESUAR

"Türkiye'nin 24 saat açık tek kitabevi"
Sıraselviler cad. No:15 Taksim - İSTANBUL Tel/Fax: 244 26 01
"Bu dünyanın her hali bana ne kadar bitmiş, bozulmuş, ne kadar tatsız, boş geliyor. Yazık ona yazık!" Hamlet

KONSER
Grup KIZILIRMAK
Yaşamak bir ağaç gibi,
tek ve hür
Ve bir orman gibi
kardeşçesine
bu hasret bizim...
Gün: 3 Haziran 1995 Cumartesi
Saat: 14.00 ve19.00
Yer: Güney Düğün Salonu
Mersin
Bu bir BSP organizasyonudur

intermezzo
(Meyhane Yaşam)
- 30 çeşit soğuk meze, balık ve ızgara çeşitleriyle...
- Haftanın üç günü canlı müzik...

İstiklal Cad. Asmalı Mescit Sok. No: 17 Tünel/ İstanbul
Rez: Zihni Çetiner: 293 28 68

Ebenezer Sanatevi
Sanatevimizde kitapları % 20 indirimle satın alabilirsiniz
Dergi, gazete
Sahaflık kitap alınır.
Üniversiteye hazırlık kitapları
Her türlü yeni kitap
Yabancı gazete ve kitaplar
İlhan İlya Uygun
Paşacamii sok. No: 16
Kaleiçi / Antalya
Tel: 2489345

'Biz Alternatifiz'
Radyo Alternatif
107 FM
Mersin
Tel: 238 39 85

BULUNMAZ KÜLTÜR MERKEZİ

14 Mayıs Pazar
İsveç'ten bir topluluk
Rock esintileri
Saat: 19.00

15 Mayıs - Pazartesi
Şiirin militan işlevi
Seyyit Nezir
Saat: 19.00-21.00

Her tür kitap, dergi satışı ve kafeteryası ile hoş bir mekan...
AZNAVUR PASAJI 212/8 GALATASARAY-İST. TEL: (0212) 5137431

URBAN
CAFE-BAR
Sakin..
Keyifli bir mekan...
İstiklal cd. Kartal sok. 6/a
10-00.02 Tel: 252 13 25

15 Mayıs İklim Eylem Günü

Sera gazları uygarlığı tehdit ediyor

▼ Atmosfere salınan sera gazları, sanayileşme, ormanların yok edilmesi, atmosfere zarar veren itici gazlar ve doğada yok olmayan maddelerin kullanımıyla dünyanın ısısı artıyor. Uygarlık tehdit altında.

Hatice CAN

Ankara– "Sera gazları uygarlığı tehdit ediyor" deyince, sanki uzaydan gelen "dış düşmanlarımız" dünyamıza tehlikeli bir şeyler bırakmış der gibi oluyoruz aslında. Yeryüzündeki yaşamı tehdit eden Kuzey ülkelerinin dünyaya dayattığı "uygarlık"ın ta kendisi. Bu "uygarlık"a dahil olabilmek için, sanayileşmek, mobilya imalatı için ormanları yok etmek, doğada yok edilemeyen maddeleri kullanmak, atmosfere zarar veren gazları üretmek gerekli. Bunlar da sera etkisi yaratacak su buharı, CFC, HCF, karbondioksit, metan ve azot oksitleri atmosfere düşüncesizce salmak anlamına geliyor. Yeryüzünde doğal olarak bulunan bu gazlar, insanlarca çok fazla üretilip, diğer yandan da bu gazları dönüştürecek ormanlar yok edilince, yani üretim tüketim dengesi bozulunca atmosfer doğal olmayan bir biçimde ısınmaya başlıyor.

Hamburg Max Planck Enstitüsü'nden yapılan açıklamaya göre, atmosfer son 100 yılda 0.7 derece ısındı. Bir önlem alınmadığı takdirde ise, ısının bundan sonraki 100 yılda 3 derece daha artması bekleniyor.

Başladı başlayacak denilen sera etkisi ilk işaretlerini veriyor. Fırtına, tayfun ve kasırgalar, orman yangınları, kuraklık ve seller artıyor. Kutuplarda son 40 yılda meydana gelen 2.5 derecelik ısınma sonucunda, 1990 yılından bu yana birçok buzul parçası kopup okyanuslarda tehlike yaratmaya başladı.

Atmosferin ısınmaya başlamasının denizlerde çok yönlü değişiklikler ve seviyesinin yılda 3 milimetre yükselmesinin yanısıra başka sonuçları da oldu. Dünyanın tarım ekim şeritleri değişiyor. Avusturya ve Almanya'da 1992–93 yıllarında ormanlar ve meralar böcek istilasına uğradı. Açlık tehdidi hayvanların göç zaman ve rotalarının değişmesine yol açıyor.

BM raporlarına göre ısınma kuraklığı artırıyor. Çölleşme erozyonla elele ilerliyor. 150 yıldan bu yana Avrupa ilk kez kuraklıkla karşı karşıya.

Önlem alınmadığı takdirde, kıyı kentleri sular altında kalacak, 1 milyardan

fazla insan evsiz kalacak, buralardaki sanayi ve sosyal tesislerin kaybı dünya ticaret dengelerini bozacak, tropikal hastalıklar yayılacak, açlık başgösterecek. İklimbilimci Stephan Schneider'e göre, atmosferdeki ısı artışı bu hızla sürerse, 2050 yılına kadar deniz seviyesi, 25 ile 165 cm arasında yükselecek. Bunun anlamı; rakımı 0 olan Hollanda'nın tamamı ve rakımı düşük ülkelerin (Bangladeş, İngiltere, ABD kıyıları, Kuzey Avrupa ülkeleri)) büyük kısmı sular altında kalacak. 1 milyardan fazla insan iç bölgelere göç edecek. Göçlerle birlikte bugünden hesaplanması olanaksız ekonomik, sosyal problemler doğacak. Tropikal hastalıklar artacak.

Brezilya'nın Rio kentinde 1992'de yapılan büyük zirvede, ozon tabakasının delinmesine yol açan itici gazların sınırlanmasına ilişkin kararı köstekleyen ülke ABD oldu. Çünkü itici gazların dünyada en büyük üreticisi durumunda.

Rio'da 154 ülke İklim Değişikliği Çerçeve Antlaşması'na imza koydu. 1995 başında 116 ülke tarafından onaylanarak yürürlüğe konan anlaşmadaki yükümlülüklerin yeterli olmadığı ortaya çıktı. Çünkü sera etkisi yapan gazların yayılmasını durdurmak değil, acilen yüzde 60 azaltmak gerekiyor.

Son olarak geçen yıl Berlin'de toplanan BM İklim Zirvesi'nde ise, 2000 yılından sonra atmosferdeki karbondioksit yoğunlaşmasını durdurmayı amaçlayan sözleşmeyi ABD, Avustralya, Kanada ve Japonya 1997'ye ertelemeye çalıştılar. Dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen hükümet dışı örgütlerin (NGO) temsilcileri ise zirveyi ikili tutumundan dolayı protesto ettiler.

Berlin'de toplanan zirveyi protesto eden NGO'lar ortak tutum geliştirmek için bir dizi karar aldılar. Bu yılki protesto eylemleri iklimin değişmesinde trafiğin rolüne dikkat çekecek. Dünyanın tüm kentlerinde, 15 Mayıs günü bisikletlilerin trafiği bloke etmesi öngörülüyor. Bisiklet havayı kirletmeyen bir ulaşım aracı olarak teşvik ediliyor.

İkinci olarak IMF ve Dünya Bankası'nın 51 yıldır iklimin değişmesinde önemli rol oynayan, fosil yakıt kullanılan dev sanayi yatırımlarına finansal destek vermelerine dikkat çekilen bildiriler, 15 Mayıs günü dağıtılacak. Aynı gün yağmur ormanlarının korunması için mücadele eden eylemcilerin öldürülmesini kınamak için Brezilya büyükelçiliklerine protesto mesajı gönderilecek.

SELDA BAĞCAN

TÜRKÜLERİMİZ 1

SON KASETİ ÇIKTI

1- Sivas ellerinde sazım çalınır
2- Gesi bağları
3- O günler
4- Adaletin bu mu dünya
5- Tatlı dillim
6- Çemberimde gül oya
7- Yalan dünya (Selda / Moğollar)
8- Kalenin dibi (Selda / Moğollar)
9- Anayasso (Selda / Moğollar)
10- Mapusanelere güneş doğmuyor
11- Dane dane benleri
12- Bülbül
13- Bölemedim felek ile kozumu
14- Mapusane içinde
15- Eyvah gönül
16- Altın kafes
17- Nem kaldı (Selda / Kardaşlar)

MAJÖR MÜZİK YAPIM Tel: (0.212) 527 61 28

METO' BİYOGRAFİ' LER

Met - Üst

special panel konusu: ERTEM EĞİLMEZ–1

"oğuz aral'a"

bir röportajında, sinema sanatıcısı komedyen kemal sunal: "hükümetler sayemde ayakta duruyor" diyor!. sunal bu cümleyi eski sinema filmlerinin şimdinin televizyon kanallarında oynayınca da (üstelik artık 20. 30. zafer haftaları oluyor) aynı ve belki de daha fazla bir ilgiye mazhar olmaları üzerine söylüyor!. AGB verileri öyle diyor!. "babam öyle diyor" yani (AGB: Anadolu Geyik Birlikleri mi, ne?)

hatta bazı televizyon kanalları, rakip televizyon kanallarının yepisyeni yapımlarının, futbol naklen yayınlarının etkisini kırmak için de, karşılarına yine eski kemal sunal filmlerini koz olarak kullanıyor!. ve de ilginçtir, başarılı da oluyor!. seyirci 30, 40 demeden bu filmleri defalarca seyrediyor!. (tıpkı 70 yıllık cumhuriyetin yarısından çoğuna süleyman demirel'i seçip seyrettiği gibi)

aslında sadece kemal sunal filmleri değil, ertem eğilmez yönetimi, duyarlılığı, komedi anlayışı taşıyan her film izlenme oranlarını altüst ediyor!. işin özeti, ertem eğilmez'in ölüsü bile şimdi'nin dipdirilerine nal toplatıyor!. ve fakat toplum nezdinde kemal sunal, en çok "inek şaban" olarak tanınıyor ve ertem eğilmez ismini de bu işin sevdalıları dışında pek kimse bilmiyor!.

bir deli ve bir dahi'yle karşı karşıyayız!. uzmanlara zincirleme paneller yaptırtan, laf kaybından götürtecek kadar zengin bir damar üstündeyiz!. (ertem eğilmez ekibine mensup olmuş yaşayan sanatçılarımız bir belgesel hazırlasalar da bizim gibi hariçten gazel okuyanlar eksilse diyorum.

ertem eğilmez evvela, bir bu "ülke", bu "hayat" ve bu "insan" sarrafı!. mizah dergiciliği'nden geliyor!. ilk tilt makinası'nı o getirmiş!. onda, "orta karar" diye bir şey yok!. ya çok güldürür, ya da çok ağlatır!. güldürürken düşündürmek diye bir derdi yoktur!. seyirciyle kedi fareyle oynar gibi oynar!. istediğini yaptırır!. kooperatif ruhlu, usta bir terzi!.

fakat ben en çok bir ruh hali'nden, bir üretim, pratik biçimi'nden söz etmek niyetindeyim!. yeşilçam'la, özellikle ertem eğilmez sineması'yla, iç yapılanma ve sanat üretim biçimi olarak müthiş benzerlikler bulunan eski GIRGIR dergisini joker gibi kullanarak!. çünkü yeşilçam krizde olmasına, ertem eğilmez ölmesine, oğuz aabi kendi köşesine çekilmesine rağmen, (yılmaz güney de öyle) hala bir şeyler yapılıyorsa veya yapılacaksa, bu ruh hali'nden ve bu pratikten bu pratiğin dönüştürülmesinden çıkacak sanki!.

önce şimdilerde içleri boşaltılmış görünen, esameleri pek okunmayan bazı deyimleri sıralayalım!.

aşık olmak, sevdalanmak, toz yutmak, sevgi, saygı, heyecan duymak, emek vermek, tercih etmek, bedel ödemek, heves duymak, nefes tüketmek, mesele etmek, paylaşmak, helva yapmak, hayattan, sokaktan gelmek, hayatta ve sokakta mutlak bir karşılığını bulmak, gerçek ve içten olmak ve en önemlisi genç olmak!. yaş, baş, saç, ırk, din, dil önemli değil!. sadece genç olmak!. bir eksik, bir fazla dediğim ruh hali'nin anahtar deyimleri biraz bunlar!. (tabii zaman olarak da ille de 70'li yıllarda olmak!. bu ülkenin tepeden tırnağa topyekün genç olduğu, genç göründüğü bir zaman dilimi daha var mı acaba!. 68'le tohumu atılmış çok genç bir 70'li yıllar!.)

somutlamak için şöyle de yapabiliriz!. yılmaz güney'in "arkadaş" filmiyle, ertem eğilmez'in "hababam sınıfı" serisini birbirlerine katabiliriz!. öbür yılmaz güney ve ertem eğilmez filmlerini de mutlaka kenarda bulundurarak!. (özel panel konusu: yılmaz güney'in UMUT filmiyle irdelediği define aramak bulmak mevhumlarının ertem eğilmez'in SALAK MİLYONER, KÖYDEN İNDİM ŞEHİRE gibi filmlerine nasıl yansıdığını konuşabiliriz.. sonra, önceleri bir ertem eğilmez filmleri oyuncusu olan ve o döneminde kartpostal çocuğu denilen aktör TARIK AKAN'ın yılmaz güney filmleriyle nasıl bir değişime uğradığını konuşabiliriz.. 70'li yıllarda yılmaz güney ve ertem eğilmez dışında kimse yok muydu yani denilebilir!. olmaz olur mu vardı tabii ki!. fakat ben uzun soluklu olan ve günümüzü, dahası geleceği de kapsayan bir ruh hali'nden, bir sanat üretim pratiği'nden söz etmek muradındayım!.)

bakınız bu sanat üretim pratiği eski GIRGIR dergisinde şöyle yaşandı!. oğuz aral'ın kendine has ve fakat hayatta mutlak sahi–samimi–naif bir karşılığı olan müthiş anlaşılır bir mizah tarzı vardı!. eski GIRGIR dergisi önce bir gazetenin ilavesi olarak çıktı!. dili daha çok lümpen'di!. aşırı doz'da kadın cinselliği de mevcuttu!. (yılmaz güney'in ilk dönem filmlerini hatırlayınız) sonra eski GIRGIR dergi oldu!. okur, tam yüreğinden, beyninden, yani ciğerinden yakalandı!. sonra okur olan insanlar eski GIRGIR dergisi'ne gelerek çırak, kalfa ve usta oldular!. eski GIRGIR dergisi zamanla, bir ekol ve okul oldu!. tıpkı o zamanların küçük sanayi siteleri mantığı içinde!. köy enstitüleri de olabilir!.

eski GIRGIR dergisi'ne gelen gençler, geldikleri yerleri, sınıfları, atmosferleri de beraber getirdiler dergi'nin sayfalarına!. o gençler mizah üretirken kendilerini de bir anlamda ürettiler!. okur olarak edilgen bir konumda kalmayıp, üreten konumuna da geldiler, sanatçı oldular!. ve biraz önce dediğim gibi her şey o döneme özgü küçük sanayi sitesi mantığı içinde usta–çırak ilişkisi içinde gelişiyordu!. işi öğrenirken önceleri bir sürü küçük oğuz aral türüyor gibiydi, fakat sonra herkes kendi üslubunu ve yolunu seçti!. (bu da ayrı bir panel konusu)

bu ruh hali ve bu sanat üretim pratiği her türlü cereyana açık da, bir yandan da ustanın insafına kalmış yani!. lakin bu ülke'ye, bu hayata, bu insanlara özgü çok temel bir damar!. ve üstelik çok da anti medyacı bir damar!. ruhi su ile başlayıp ahmet kaya ile iyice doruğa çıkan müzik serüveninde de böyle bir ruh hali ve sanat üretim pratiği var gibi!.

eski GIRGIR dergisi bir anlamda, OLACAK O KADAR TELEVİZYONU ile televizyona taşındı, dönüşerek avni, pişmiş kelle, hbr maymun, leman olarak devam ediyor!. ertem eğilmez sineması, yine bir anlamda televizyonda BİZİMKİLER veya MAHALLENİN MUHTARLARI olarak sanki, devam ediyor!. bu ruh hali ve pratik şimdilerde en olması gereken yerlerde, solcu basın'da yok gibi!. nerede o eski gazete ve dergilerin trajları!. bunun çok sebebi olabilir!. ama çok başka bir şey de var!. o da bu dergilerin veya gazetelerin okura açılamaması veya okuru hep edilgen bir konumda düşünmesi galiba!. yoksa herşey var!. şeker var, un var, ateş var!. (mı acaba?!) herkes helva yemek istiyor!. lakin galiba "helvacı" yok!. bugünün hayat tıkanmışlığının önünü açacak unsurlar o eski ruh hali ve o eski pratik olarak görünüyor gibi!. yoksa giderek "anlatılan senin hikayendir" manzumeleri ısıtıla ısıtıla ve aynen sunula sunula "anlatılan senin geyik muhabbet'indir" haline dönüşecek!. kırık dökük, bölük pörçük de olsa, çare bu yazılanlar içinde bu yerde galiba!. tercih ve bedel meselesi!. belki de insanlar HELVACI olmaya tenezzül etmiyorlar kimbilir!.

sahi; ertem eğilmez, türkan şoray'a cezbolmuş bir kuşağa nasıl ve aniden müjde ar'ı bir seks yıldızı gibi sundu!. şimdiki helvacılar, image maker'lığa soyunuyorlar daha çok, fason çalışıyorlar!.

ertem eğilmez, muazzam bir HELVA USTASI'yla eşsiz bir sanat–hayat bilgisi kipatı!. bu yazı hem çok eksik, hem de çok karışık olsa da temel derdi, ertem eğilmez usta'nın da içinde bulunduğu bir ruh hali ve sanat üretim pratiğinden, biz'e özgü bir helva yapma biçimi'nden dem vurmaktı!.

Taner Akçam'dan La Fontaine masalları

Veysi SARISÖZEN

Taner Akçam'ın Express dergisinin 15 Nisan 1995 tarihli sayısında yayınladığı makaleyi okudum. Kötü. Bir iki yeni unsur dışında bildiğimiz görüşleri yinelemiş. Eğer dünyadaki bütün hadiseleri, neredeyse, kendisiyle, merhum Stalin yoldaş arasındaki "kavga" ile açıklayan Doğan Tarkan arkadaşımın SÖZ'ün geçen sayısında yayımladığımız yazısı "tersine çevrilmiş ya da simetrik bir Akçam yazısı" ile bizi karşı karşıya bırakmasaydı ben Taner'le tartışmaya girmezdim.

Neden? Tartışmaya değmez bir insan mı Akçam? Hayır!.. Tam tersine, bugün konumu ne olursa olsun, bilgili, en önemlisi eleştirel düşünebilen bir insan. Bizim topa tutulan marksizmimizi devrimci tarzda yenilememiz Akçam gibi marksizm-karşıtı fakat, düşünen kafalarla cesaretli bir tartışmaya girmemize bağlıdır.

Ne yazık ki bu yazı, düşünen bir kafanın marksizm karşıtı da olsa tartışmaya değer ürünlerinden değil. Kötü bir amacı var. Onu hiddete boğan gelişmeyi adıyla sanıyla dile getirmekten korkan, asıl söyleyeceğini söylerken kekeleyen şu haliyle Akçam, marksizmin devrimci yenilenmesi sürecinde, görüşleriyle kıyasıya tartışılacak bir marksizm-karşıtı bile değil.

Çok yazık.

Uzun söze gerek yok. Akçam'ı bu yazıyı yazmaya iten biricik gelişme, kitlesel sol parti girişimiyle BSP arasında -eğer başarılı olunursa, tarihsel önem kazanabilecek olan- çok ciddi görüşmelerin başlamış olmasıdır. Akçam, gerçi bu görüşmelerden haberdar değilmiş gibi davranıyor ve zaten kötü olan da bu.

Kitlesel sol parti girişiminden bahisle "Bu girişim bireylerin işidir ve buraya sadece bireyler davetlidir. Burası resmi örgütlerin veya onların resmi temsilcilerinin kendi yapılarını veri alarak aralarında anlaştıkları noktaları tesbit edecekleri bir yer değildir" diye yazıyor. Sanki davet sahibi bir asilzade davetsiz misafirleri kovalar gibi.. Oysa ortada ne bir davet, ne de davete icabet eden var. BSP ile kitlesel sol parti girişimi dostça tartışıyor. Ardından kitlesel parti girişiminde yer alan marksistlerin de bu girişimde yerinin olmadığını söylüyor. "İnsanlığın ve Türkiye'nin şu anda karşı karşıya olduğu sorunlara, ezbere bildiğimiz doktrinin (ister bilimsel sosyalizm, ister marksizm-leninizm deyin) penceresinden cevap vermeye çalışanların gitmesi gereken yer, ya mevcut sosyalist partilerden bir tanesidir ya da onları beğenmiyorsa kendisinin bir tane daha yenisini kurmasıdır" Çok açık!.. Marksistlerden arındırılmış bir girişim özlemi bu.

Akçam bizim, yani TKP'nin Akçam'ları gibi bir müphem yola girmiş. Solculuk molculuk laflarının gerisinde ve ne denli "doğmadan öldünüz" derse desin, hala var olan sosyalizmin ve güçlü birlik eğiliminin işini bitirmek niyetinde. Varınızı yoğunuzu "çöpe atın" diyor hışımla. BSP ile kitlesel sol parti arasında muhtemel bir yakınlaşma nasıl önlenir sorusuna takılıp kalması Akçam'ın entelektüel imajını "yerle bir" ediyor.

Yurtdışında tanıdığım Taner Akçam öfkeli marksistlerin karşısına geçip, marksizm-karşıtı görüşlerini açıkça anlatmaktan korkmayan bir insandı. Şimdi marksistlerin karşısına yarım ağız bir sol kimlikle çıkıyor. Sanki gizlediği bir şeyler var.

Akçam'ın kimliğinde "soldadır" diye yazıyor mu gerçekten? Onun düşünsel evrimine bir bakalım.

Geriye gitmeye ve Akçam'ı -onun yazısındaki terimlerle konuşayım-, devrimci geçmişin "kuyusuna tükürdüğü" için suçlamaya içtenlikle niyetim yok. Gençliktir, insan yanılır. Olgunlaşmış Akçam esastır.

Kamuoyu Akçam'ın olgunluk çağında marksizmden ayrıldığını çoktandır biliyor. Marksizm ne bir din ve ne de bir etnik aidiyet olmadığına göre, insan nasıl marksizmi seçmişse öyle de terkedebilir. Üstelik Taner'in bu hali, ona çok daha fazla yakışıyor. Kitlesel sol parti "laubali" olmalı diyor ya, Akçam'daki laubalilikte hoşa giden bir yan var. Her neyse...

Bu yazısında Akçam'ın düşünsel evriminde yeni bir aşamayla karşılaşıyoruz. Bir zamanlar Akçam "üç ütopya"dan sözediyordu. Biraz Freudyen, biraz Popperyen ve hayli edebi bu "üç ütopya" düşüncesinde, "sosyalist üyopya" çok sıcak, bireyin ruhunda büyüyen, hem "estetik", hem de "erotik", fakat ulaşılması olanaksız tanrısal bir öneme sahipti. "Enel sosyalizm" diyor gibiydi Akçam, sosyalizmi bireyin ruhunda değil de sınıf mücadelesinde arayanlara ve ulaşırız sananlara karşı. Şimdi "sosyalist ütopya" Akçam'ın ruhunda solmuş. Artık o sosyalist bir toplum değil, "ideal bir toplum" özleminden sözediyor. Bu "ideal toplum"un sosyalizm olmadığı tüm yazısının en içkin ve dolayımlı ana düşüncesidir.

Marksist olmayan Akçam, sosyalist de değildir.

Şimdi onun sol kimliğine geliyoruz.

T. Akçam, "statik ve kendini tanımlamış" geleneksel partilerden hoşlanmadığı gibi, kendi kimliğini de öyle açık seçik tanımlamıyor. Çok dinamik ve tarifi müşkül bir kimlik taşıyor. Biraz da çelişkili: Bir parti eğer kendi kimliğini "tanımlarsa" çok kötü, ama Akçam solu tanımlarsa bu iyi oluyor. Şöyle yazmış: "Sol olmayı tanımladığına inandığım temel değerleri, hümanist, anti-otoriter ve özgürlükçü olmak biçiminde özetliyorum."

Bu, pek de fena sayılmaz.

Marksist ve sosyalist olmasa da Akçam'ı tanımlanmış bir solcu olarak görmek herşeye rağmen sevindirici olabilirdi. Ben kendi solculuğunu böyle tanımlamış bir solcunun, biraz zorlamayla da olsa marksist ya da sosyalist amaçlı bir partide ister bireysel kişiliğiyle, isterse tüzel kişiliğiyle yer almasını bile düşünebilirdim.

Gelgelelim, Taner'in solculuğunda da çok şüpheli, gölgeli yanlar var. Kitlesel parti girişiminin sol bir kimlikle ortaya çıkışına mı intibaka çalışıyor nedir? Yazıyı dikkatle okuyanlar haklı olarak bu soruyu soruyorlar.

Akçam'a göre, marksizm de sosyalizm de anlamını yitirmiştir. Peki, sol?.. Şöyle yazıyor: "Gelinen noktada, sol kavramının da (...) anlamını yitirmiş olduğu üzerine tartışma bile yapılabilir (...) Artık kendisini sol olarak tanımlayabilecek kolektif bir kimlikten bahsetmenin imkansız hale geldiği söylenebilir."

İşte böyle!.. Ah, Taner, marksist olmayan Taner, sosyalist olmayan Taner, sol olan solcu Taner...

Anlamını yitirmiş, bahsi bile imkansız hale gelmiş olduğu söylenebilecek dediği şu sol kavramının Taner'in yazısındaki yeri nedir?.. "Avrupa merkezci" olduğu için, marksizme omuz silkse de, mülteciliğin (birçoğumuzda olduğu gibi) derin izleri var Akçam'ın üzerinde. Şöyle yazıyor: "Burada üzerinde durmayacağım nedenlerden dolayı, ben özellikle Türkiye'de sol kavramı üzerinde ısrarlı olunması gerektiğini savunuyorum."

İnanılır gibi değil!.. Batı Avrupa kapitalizmi koşullarında anlamını yitirmiş, bahse konu olmaktan çıkmış şu sol kavramını "özellikle Türkiye'de" savunuyor. Eski teknolojili endüstriyi bize layık gören modern kolonyalistlerin kibri var Akçam'ın satırlarında. Belki o, Türkiye için geçersiz olsa da, Pakistan için "sosyalizm" kavramında ve Tanganika için ise "marksizm-leninizm ve maoizm" kavramında ısrarlı olacak. "Layığınız budur" der gibidir. Demiştik ya, Taner, laubalilikten hoşlanıyor. Ve bizi marksizmin ve sosyalizmin geçersizliğini anlamaya ehil, fakat sol kavramının geçersizliğini şimdilik kabule hazır olmayan Türk ve Kürt zencileri olarak görüyor.

Akçam'ın başlattığı tartışma sadece Devrimci Yol camiasını değil hepimizi ilgilendiriyor. Devrimci Yol çevresi uzun yıllardan sonra ilk kez kendi pankartlarıyla 1 Mayıs'a katıldı.

Akçam, Türkiye'ye her gelişinde "lokumlarınız, şiş kebaplarınız, bir de solculuğunuz harika" diye bıyık altından gülüyor. Yazısında "şefleri dalgaya alın" derken, meğer kendisi tüm solu dalgaya alıvermiş... Dalgacı Taner!..

Marksist hareketimizin sorumluluk duyan insanları, Türkiye'nin yüzyüze olduğu bugünkü kriz koşullarında çok önemli bir sorun üzerinde duruyorlar.

Bu, marksist hareketin kendisini yeniden yapılandırması ya da devrimci tarzda yenilemesi sorunudur. Bu soruna masa başında bir yanıt bulunamayacağına ve biz politik eylemden kopuk bir akademik tartışma lüksüne de sahip olmadığımıza göre ne yapmalıyız? Marksist hareketin devrimci tarzda yenilenmesi sürecini politik kitle eylemiyle organik olarak birleştirmek için bize nasıl bir örgütsel biçim gerekir? Bu örgütsel biçimin bileşimi ve sosyo-politik temeli ne olabilir? Onun düşünsel platformunu oluşturmak için nasıl bir yöntem gereklidir?

Akçam'a göre, marksizm de sosyalizm de anlamını yitirmiştir. Peki, sol?.. Şöyle yazıyor: "Gelinen noktada, sol kavramının da (...) anlamını yitirmiş olduğu üzerine tartışma bile yapılabilir (...) Artık kendisini sol olarak tanımlayabilecek kolektif bir kimlikten bahsetmenin imkansız hale geldiği söylenebilir." İşte böyle!.. Ah, Taner, marksist olmayan Taner, sosyalist olmayan Taner, sol olmayan solcu Taner...

Marksizmin devrimci tarzda yenilenmesi sorunu ve ona bağlı yukardakilere benzer sorunlar, sosyalist hareketimizde farklı açılardan ele alınıyor. Marksizmin herhangi bir tarzda yenilenmesine gerek olmadığını düşünenler gibi, onu devrimci tarzda yenilemenin (ya da yeniden testten geçirmenin) farklı yöntemlerini savunanlar da var.

Akçam'ın yazısı ise, marksizmin yenilenme olanağını kategorik olarak reddeden, hatta marksizm öncesi solun yenilenmesinin önünde marksizmi bir engel olarak gören esrarlı bir önkabule dayanıyor.

Ona göre, "sol 1917 Ekim devriminden de, marksizmden de önce vardı. Bu nedenle kendisini, 1917 Ekim devrimi öncesi (marksizm diye okuyunuz, V.) ve sonrası (leninizm diye okuyunuz, V.) ile, bu tarihsel deneye ve çözülüşe yol açan doktrinle arasına mesafe koyarak yenilemesi mümkündür."

Tilki kargaya türkü söyletecek... Ezberlenmemiş bir türkü olacak bu... "Ey karga kardeş diyor kurnaz tilki, bir sol türkü söyleyip şu marksizmi bıraksan da kargalığından bir şey kaybetmezsin... Kaybetmek ne kelime... Bir yenilenirsin, bir yenilenirsin, bülbüle dönersin..." Öykünün sonu malum. Bizimki , "solculuğuma nasılsa halel gelmez, öyle ya marksizm yokken de solculuk olduğuna göre, bırakırım şu doktrini yine solcu olurum diyor ve onu "ham" yapıyorlar, götürüp Yeni Demokrasi Hareketinin kuş kafesinde bülbül gibi şakıtıyorlar.

Şaka bir yana.

Ortada yanıtlanması gereken bir soru var: Neden marksist olmayan sol kendisini yenileyebiliyor da, marksizm yenilenemiyor? Taner "çünkü o suçlu... Çöküşe yol açtı... Müebbeden yenilenmeme cezasına çarptırıldı" gibi bir şey söylüyor. Sanırsınız sosyalizmin çöküşünden öyle bir üzüntüye kapılmış ki, bu çöküşe neden olan doktrine küsmüş... İyi de şu marksist olmayan solun tarihini Akçam benden çok daha iyi biliyor. Örneğin, Karl Marks'ın, Lenin'in ve Stalin'in hiçbir şekilde suç ortaklığı yapmadığı bu marksist olmayan giyotinci teknokrat jakoben solculuğu hümanist, anti–otoriter ve özgürlükçü değerler temelinde yeniden tanımlanıp yenilenebiliyor da, niçin ne komünün ne de herhangi bir devrimin yenilgisinde ve trajedisinde doğrudan payı olmayan Karl Marks'ın kurduğu öğreti aynı değerler temelinde yeniden tanımlanamıyor ve yenilenemiyor? Şu, meclislerinde sağda ve solda oturan insanlar yüzünden bize sağ ve sol terimlerini armağan etmiş olan Fransız Devrimi'nin yol açtığı kanlı burjuva ve emperyalist Fransız projesi Akçam'a hala esin kaynağı oluyor da, bizim Ekim devrimimiz ve onun, trajik sayfalarla dolu da olsa yarattığı proje bize esin kaynağı olduğu zaman niçin işler arap saçına dönüyor? Haydi biraz da Troçkist lisan ile konuşalım: Rus devriminde 'termidor'dan söz edip sosyalist projeyi yırtıp atmak iyi de, Fransız devriminde yaşanan termidor ne oluyor?

Marksizm öncesi ve marksizm dışı sol ile marksist solu karşı karşıya koyup, ilkini seçmek, yalnızca bu seçilenin yenilenme olanağına sahip olduğunu iddia etmek umutsuz bir davadır. Bu öyle umutsuz bir davadır ki, marksizmin devrimci tarzda yenilenemeyeceği görüşünde ne kadar derinleşirseniz, genel olarak solun da yenilenemeyeceği görüşüne ve artık Türkiye'de de sol kavramında , Taner'in sözleriyle "ısrar" etmeme noktasına kayarsınız. Yukarıda belirttiğim gibi, Akçam yazısında zaten bu sonuca varılacağını, akıllıca sezdiriyor.

TKP'nin yerle bir olduğunu bir marifetmiş gibi diline pelesenk eden ve bu hazin olguda kendisini doğrulayan bir şeyler arayan Akçam ihtiyatsız davranıyor. TKP'nin likide edilmesi, tam da konumuzla ilgilidir. TKP'nin Akçamlar'ı, önce "marksizmden kurtulmak" gerektiğini, çünkü marksizmin yenilenemeyeceğini ilan ettiler, ardından da Yeni Demokrasi Hareketi'nde vatana hizmet yoluna koyuldular.

Akçam "ezbere bildiği" (niçin ezberledi ki) marksizm türküsünden pek bıkkın; biz eski TKP'liler ise, TKP'nin Akçamları'ndan dinlediğimiz Akçam türkülerinden zaten bezginiz.

Kimse kimseye türkü söylememeli. BSP'nin "kolektif batışı"na dair Akçam güfteli türkünün bıktırıcı nakaratı da buna dahil...

Sonuç yerine ne denebilir? Marksist hareket Taner Akçam'ın yerini dolduramaz. Çünkü yenilenmiş marksizm, Stalinci vida-insan yerine, tekrarı mümkün olmayan insan kavramını hümanist dünya görüşünün merkezine alır.

Bu yazdığın yazı belli ki rastlantısal ve tepkisel bir yazı sevgili Taner Akçam, seninle , yenir yutulur lokma olmayan gerçek anlamda marksizm-karşıtı nitelikli bir yazı yazdığın zaman yeniden buluşmak üzere...

İşte bu da bir 'hassasiyet'

Metin ÇULHAOĞLU

Söz'ün 11. sayısında yer alan, Doğan Tarkan imzalı "1989 ve Teroik Çürüme" başlıklı yazı, beni alıp beş yıl öncesine, ünlü "Kuruçeşme tartışmaları"na götürdü. Ben "bitti" sanıyordum, demek bitmemiş. Kuruçeşme sürecini küçümsemiyorum. Ama o platformda yapılan kimi konuşmaları anımsadıkça bugün bile kabus görmüş gibi oluyorum. Neler duymamıştık ki? Bürokratik sosyalizmi deviren işçi sınıfı hakiki sosyalizmi kuracaktı; dünya 1917'den bu yana ilk kez gerçek leninizme bu kadar yaklaşıyordu; Vorkutha maden işçileri zaten iyice istim üstündeydiler ve biz de buradan hiç olmazsa Kagarlitski'ye arka çıkıp enternasyonalist görevimizi yerine getirmeliydik vb. vb.

Yazısından anladığım kadarıyla Kuruçeşme'ye bir tür ba'sü ba'delmevt getirmek isteyen Tarkan'a önce şunu söylemek istiyorum: 1995 yılı Nisan ayında Söz'de yazdıklarının çok daha alası, beş yıl önce Kuruçeşme tartışmalarında her vesileyle kürsülerden dile getirildi. Ben bir işe yaradığını pek sanmıyorum. Peki, bugün bir işe yarar mı? Onu hiç sanmıyorum.

Tarkan'ın yazısının ana noktaları şöyle özetlenebilir:
1– SSCB'de ve Doğu Avrupa'da yıkılan, sosyalizm değil, baskıcı kapitalist rejimlerdir;

2– SSCB'de bürokrasi bir egemen sınıfa dönüşüp işçi sınıfına saldırmıştır;

3– Taner Akçam'ın görüşlerine karşı çıkmak için, SSCB'de yıkılanın sosyalizm değil devlet kapitalizmi olduğunu söylemek gerekir. bu söylenmiyorsa, Akçam haklıdır;

4– Sosyalizmin baskıcı ve otoriter olmayan, özgürlükçü ve insani yanı Rusya'da 1917–1926 arasında yaşanmıştır;

5– Bugün sosyalistler için yalnızca iki seçenek vardır: 1989'da devirenlerden ya da devrilenlerden yana olmak.

SSCB'de "kapitalist sömürü" var mıydı?

Belirli bir toplumsal düzene ilişkin genel ilkeler ve kuramsal tanımlamalar ile o düzenin belirli bir tarihsellik ve somutluktaki özgül biçimlenişi bir ve aynı şey değildir. Bu, kapitalizm için de geçerlidir, geçiş döneminin uzun yılları boyunca sosyalizm için de. Bugün, örneğin Çağlar Keyder, A. Savaş Akad ve kimi İkinci Cumhuriyetçiler, burjuva devletin soyut tanımına ait özellikleri burada, Türkiye'de bulamayınca TC Devleti'nin bir burjuva devlet olmadığını söylemekte ne kadar haklıysalar, Tarkan da sosyalist toplum düzenine ilişkin kimi tasarımların SSCB'de somutlanmamasından kalkarak, bu ülkedeki eski düzeni "baskıcı kapitalist" ilan etmekte o kadar haklıdır.

Türkiye'de sosyalistlerin, eski sosyalist ülkelere ilişkin olarak "kapitalizm", "sömürü" gibi adlandırmalara bu kadar pervasız ve destursuz biçimde başvurup, sonra da Marx'ı sahiplenmelerini öteden beri hiç anlayamadım, bugün de anlayamıyorum. Kapitalist sömürü, ekonomi alanında gerçekleşir; ama gerçekleşme koşullarını siyasette bulur. Başka deyişle, özel mülkiyeti yasaklayan, emek gücünün bir meta olarak alınıp satılmasına son veren ve işsizliği ortadan kaldıran bir siyasal ortam, kapitalist sömürünün, yani artı değer sömürüsünün koşullarını da ortadan kaldırmış olur. Kapitalist sömürü koşullarının ortadan kaldırılmasının kendi başına sosyalizm demek olmadığını ben de biliyorum. Ama, 1917'den 1991'e uzanan dönemde Rusya'da, başka herşey bir yana "kapitalist sömürü" diye bir şey yoktu ve olamazdı. Olduğu söyleniyorsa, o zaman kapitalist sömürüyü bir başka türlü tanımlamak gerekecektir.

Böyle bir tanımlamanın ne olabileceğini de kestirebiliyorum. Marksizmin yeni sol yorumlarında, kapitalist sömürü, artı değer üretiminden ve bunun siyasal bağlantılarından büsbütün koparılarak, salt emek sürecindeki fiziki konumlanış ile açıklanabilmektedir. Bu durumda, özel mülkyetin olmadığı ve emeğin meta olmaktan çıktığı bir toplumda, iş saatlerinin kısalmaması, rutin işlerin varlığını sürdürmesi, emek sürecinde disiplin ya da taylorist yöntemler uygulanması da pekala "kapitalist sömürü" sayılabilmektedir.

Sayılabilmektedir, ama böyle bir yaklaşımın marksizmle hiçbir ilgisi yoktur. Dolayısıyla, Tarkan, SSCB'de kapitalist baskı ve sömürü olduğunu söyleyecekse, Marx'ı bir kenara bırakıp başka sömürü tanımlamaları geliştirmelidir.

Marx, anarşistlere göre 'otoriter'di

Marksizmi, sosyalizmi savunmak ve Taner Akçam'a karşı çıkmak için, eski sosyalist ülkeler konusunda ille de Tarkan gibi düşünmenin neden zorunlu olduğunu bir türlü anlayabilmiş değilim. Çünkü, eğer Tarkan'ın da dediği gibi Akçam'ın konumu "sınıf çelişkisinin esas belirleyici olduğu iddiasının, dolayısıyla da tarihsel maddeciliğin terkedilmesi"ni içeren bir konumsa, böyle bir konuma salt Marx ve Engels'den hareketle de karşı durulabilir. İşin içine "reel sosyalizm" deneylerini karıştırmanın ne gereği var?

Gelgelelim, Marx ve Engels'den hareketle karşı çıkılabilecek başka birçok şey daha var. Örnekliyorum: Marx, Bakunin'e ve diğer anarşistlere göre gerçekten "otoriter" bir sosyalizm anlayışının temsilcisidir; "devletin yerini atelye almalı" diyen Proudhon'un karşısına, Komünist Manifesto'da ilk adım olarak açık, net ve yaygın bir devletçilikle çıkanlar Marx ve Engels'dir; soyut özgürlükçülük ve anti–otoriterizme sıkı zılgıtlar geçen, gene Engels'dir vb. vb. Eğer Akçam marksizmi "aslında o da devletçi ve otoriter" diye terketmişse iyi yapmıştır. Burada kendi düşüncesi çerçevesinde haklı olan Tarkan değil, Akçam'dır.

Tarkan'a göre sosyalizmin özgürlükçü ve insancıl yanının pratiği, 1917–1926 arasında Rusya'da bulunabiliyor. Sonra bulunamıyor. Peki, savaş komünizmi dönemi uygulamaları, diğer sosyalist partilerin yasaklanması, Parti içinde işçi muhalefetinin bastırılması, Makhno hareketinin ezilmesi ve Kronştad'ın dümdüz edilmesi (hepsi 1926'dan önce olmuştur) ile Stalin dönemi uygulamalarını "özgürlükçülük ve insancıllık" adına tartıp kıyaslayacak bir terazi mi bulmuş Tarkan? Bilmiyorum ama, örneğin Akçam böyle görüşleri duyup "bunların hepsi çifte standartçı" diyorsa, (elbette Tarkan karşısında) haklı olan gene Akçam'dır.

Sonra "ya devirenlerden ya da devrilenlerden yana olacaksınız" dayatması var. Tarkan, böyle diyerek, yani bir üçüncü seçenek göstermeyerek aslında kendisine de haksızlık ediyor. Tarkan'ın "devrilen"den yana olmadığı açık. Peki, "devirenden" yana mı? Sahiden böyle mi? Deviren kim? "Abus suratlı" (tabir Sadun Aren'e aittir) Yeltsin mi? Mc Donaldscılar mı? Doğan Tarkan bunlardan yana mı? Yoksa "deviren" işçi sınıfı mı? Eğer "deviren" işçi sınıfıysa, neden devirdiğinin yerine kendisi geçmedi? Hazır ortada "stalinizm" de yokken, hangi menhus ikameci jakobenizm ya da blankizm öncülük adına işçi sınıfına bir tarihsel kazık daha attı? Moskova'daki 1 Mayıs gösterilerinde komünistler niçin Stalin resimleri taşıyorlar? Bütün bunlara karşın, Tarkan'a sonuna kadar katıldığım bir yer var. Anlayabildiğim kadarıyla Tarkan "partiye benzemeyen parti, işçi sınıfının olmayan parti, sosyalistlerin bireyler olarak yer alacağı, ama sosyalist olmayan bir parti" gibi fikirlere karşı çıkıyor. Açık söyleyeyim, ben de bu ve benzeri fikirlere sonuna kadar karşı çıkıyorum. Ama şunu da söylemek zorundayım: Eğer bir insan genel olarak sosyalizme ve marksizme salt "özgürlükçü ve insancıl bir siyasal akım" olarak yaklaşırsa, artı değer sömürüsünün olmadığı bir yerde "kapitalist sömürü" keşfederse, son uğrakta varacağı yer Akçam'ınkinden pek de farklı bir yer olmayacaktır.

Doğan Tarkan, "ya devirenlerden ya da devrilenlerden yana olacaksınız" diyerek, yani bir üçüncü seçenek göstermeyerek aslında kendisine de haksızlık ediyor. Tarkan'ın "devrilen"den yana olmadığı açık. Peki, "devirenden" yana mı? Sahiden böyle mi? Deviren kim? Yeltsin mi? Mc Donaldscılar mı? Yoksa "deviren" işçi sınıfı mı? Eğer "deviren" işçi sınıfıysa, neden devirdiğinin yerine kendisi geçmedi?

Bayram değil, seyran değil

Türkiye sosyalist hareketi bugün kritik bir dönemeci almak durumunda. Oldukça kırılgan özellikler taşıyan birlik, partileşme, ilişki vb. süreçleri yaşanıyor. Çok nazenin olalım, çıtkırıldım gidelim demiyorum elbette. Ama gene de dikkatli olmakta, neyin tartışılmasından sonuç çıkıp, neyin sonuç vermeyeceğine özen göstermekte yarar var. Tarkan'ın yazısını en başta bu nedenle anlamsız, daha doğrusu arkaik buluyorum. Bugün Türkiye solunda, çöken reel sosyalizmin bal gibi "gelişkin sosyalizm" olduğunu, böyle bir düzene salt emperyalist entrikaların kıydığını söyleyen, savunan zaten yok. Ama bu, kimseye "yürü ya kulum" dedirtmemeli. Türkiye sosyalist hareketinin, 1989'da ve 1991'de çöken rejimlerin "baskıcı kapitalist rejimler" olduklarını kabullenip yoluna öyle devam etmesi ancak rüyalarda gerçekleşebilecek bir özlemdir. Keza, "partiye benzemeyen, işçi sınıfının olmayan, sosyalistlerin de olduğu, ama kendisi sosyalist olmayan parti" türü fikirler de bu ülkenin marksistleri arasında fazla alıcı bulamaz. Bulacağını sananlar varsa, "hassasiyet" neymiş, nasıl olurmuş, o zaman çok iyi görülecektir.

Kadın hareketinin bağımsızlığı...

Necla AKGÖKÇE

1 Mayıs'ta "Kadınlar Burada" pankartı ardında yürüyen kadınların arasındaydım ve sayımız bir elin parmaklarını biraz geçiyordu. Geçen yılki 1 Mayıs'ta biraz daha fazlaydık. Belki gelecek yıl daha da azalmış olacağız. Söz'ün geçtiğimiz haftaki sayısında "1 Mayıs birleştirir" başlıklı bir yazı vardı. Kadınlar sözkonusu olduğunda bu saptamanın çok da doğru olmadığını düşünüyorum. Peki ne oldu bize? Türkiye'nin en büyük gazetelerinin kadın ekleri bile, artık feminist çizgiye doğru hızla ilerliyorken, kadına yönelik bir bakanlık ismen de olsa varlığını sürdürüyorken, aylık feminist bir dergiye uzun mücadeleler sonucu tam da kavuşmuşken, BSP'de kadınlar kota uygulamasını kabul ettirmişken, demokratik kitle örgütlerinin ve bunlar içinde çalışan kadınların sayısı her geçen gün artıyorken...

Nedir bu halimiz?

Sorunun cevabı pek çok kadını ilgilendiriyor, ama sosyalist partiler içinde çalışan veya çalışmayı düşünen kadınları özellikle ilgilendiriyor. Buradan hareketle, "bağımsız kadın örgütlenmesi", farklı düşüncelere sahip, farklı sınıflar üzerinden toplumsal cinsiyetlerini kuran kadınların "eylemde birliği" gibi sevimsiz bir konuya gireceğim. Çünkü "eylemde birlik" kadınların tam da 1 Mayıs gibi, genel olarak sosyalizmin pratiğine ilişkin bir günde uygulamaya konulması gereken bir düşünceydi. Nasıl tezahür etmeliydi? Bence kadınlar farklı talepleri olan muhalif toplumsal bir grup olarak –Çünkü onların çok yaygın bir ifade ile kadın olmaktan kaynaklanan sorunları var ve bu sorunlar onları sosyalist partiler, sendikalar, demokratik kitle örgütleri ve çevre hareketi içinde birlikte çalıştıkları erkeklerden ayırıyor ve diğer kadınlarla birleştiriyor– birarada bulunmalıydılar alanda. Böyle olmadı ya da bunun tam tersi oldu. Parti disiplinine göre hareket etme zorunluluğu kadınları pratikte diğer kadınlardan ayırıyorsa, bu örgütler içinde sayılarımızın fazla olması, hatta yönetim kademelerine ulaşabilmemiz pek de anlamlı değildir.

Klasik parti yapıları kendi ideolojileri ve parti disiplinleri çerçevesinde kadınların varlığına izin veriyor. Dolayısıyla bu tür örgütler içinde yer alan sosyalist feminist kadınlar kendilerini doğrudan etkilemeyen herhangi bir toplumsal olay karşısında tavırlarını, örgütlerin kendilerine çizdikleri çerçeve dahilinde ifade etmek zorundalar. Bu tür örgütlenmeler içinde bence ciddi bir biçimde kadın sorunu var.

Kadın olma nitel bir özellik. Partili kadınlar diğer kadınlara bir şey anlatacaklarsa, –yoksa niye örgütler içinde yer alsınlar– onları sosyalist partiler içinde örgütlenmeye çağıracaklarsa, bu, kadınların ortak ezilmişliği temelinde olacak ve annenin diliyle olacak. Bu dil de –kendini ifade ediş ve kuruş tarzı anlamında– klasik parti yapılarıyla çelişir, iktidara ve hiyerarşiye mesafeli bir dildir. Sosyalistler kadınların partiler içinde yer almasını istiyorlarsa –hani daha demokratik bir görünüm kazanma açısından– kadın hareketinin özgün yapısına uygun örgütlenme tarzları geliştirmelidirler. Ayrıca sosyalist partiler içinde bulunan kadınlar da niye orada olduklarını ve ne tür yapılar içinde kendi taleplerini rahatça ifade edeceklerini tartışmalıdırlar. Kota uygulaması şüphesiz olumlu bir gelişme, ama kadınların bu kadar haklı bir talep için mücadele etmek zorunda kalmaları ataerkil zihniyet yapısının bu örgütler içinde ne denli gelişkin olduğunun da göstergesidir, bir yandan.

Sosyalistlerin büyük bir bölümü partileşti ve geri kalanlar da partileşme çabası içinde ve kendini sosyalist olarak tanımlayan kadınlara partilerde yer alma çağrısı yapılıyor. Sosyalizm son tahlilde insanların tümü için bir özgürleşme projesi önerir ve kadınlar açısından –en azından kadınların bir bölümü açısından– bu anlamda cazibesini sürdürüyor. Ama kadınların özgün ezilmişlikleri var. Kadın hareketinin bölünmesinin ve bağımlı hale gelmesinin sosyalizme yararı yoktur, kadınlara ise zararı vardır.

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım Ruhi

Bi intihar edeyim dedim

"Beni sevmek demek, sadece bıyıklarımı sevmek demek değildir."
Esat Kıratlıoğlu

Geçenlerde canım sıkıldı, bi intihar edeyim dedim. Kalkıp yolluk olarak biraz köfteyle patates kızarttıktan sonra oturup Süleyman Bey'e bi mektup yazdım.

"Sevgili babacağım (size baba diyebilirim değil mi?).

Kendimi bildim bileli bu ülkenin siyaseti içindesiniz. Bugüne dek memleketi çok iyi yönettiniz. Bütün suç bende. Ben size iyi bir vatandaş, hayırlı bir evlat olamadım. Lütfen beni affediniz. Adıos muçaços! Elbet bir gün bir yerlerde buluşuruz.

Not 1: Ölümümden kimse sorumlu değildir, ama hiç değilse biriniz çiçeklerimi sulasın.

Not 2: Hayatımda sadece bir tane şiir yazdım. Bence çok felsefi. Kitleye ulaşsın istedim. Şöyle;

"Her güzellik bela taşır içinde
Yaşamak güzel, ölüm bela
İkisine de dur diyemem".

Çekip kapıyı çıkıp gittim evden. Sokaktaki telaşlı kalabalığı elimin tersiyle itip, sekiz katlı bi apartman aramaya başladım. Mahzun gözlerle çevreye bakınıyorken ayşe düzkan'la gözgöze gelmeyelim mi! Bak sen şu Cenab–ı Hakkın işine! Hemen bana elindeki yeni kitabını gösterdi. "Baak!" dedi, "Ben yazdım" Sekiz formadan oluşan kitabının adı "Yeni İmla Kılavuzu"ydu. Hararetle kitabını övmeye başladı:

–Biliyorsun artık büyük harf yerine küçük harf kullanıyorum. Bunun yanısıra parantezleri de kaldırdım. Çünkü yan durmuş hamile kadın çağrışımı yapıyor. İki nokta üst üste diye de bir şey yok artık. Noktaları yan yana koyacağız bundan böyle, çünkü altta kalanın canı çıkıyor, ee tabii bu da eşitliğe aykırı. Ünlem işaretini de yataylaştırdım. Sevmem öyle kazık gibi duran işaretleri. Herşeyi yumuşatıyoruz. Bundan sonra alfabe de yumuşak r, yumuşak z gibi harfler de olacak. İyi mi?

"Bravo!" dedim. "Hayran kaldım" Sevindi. Tokalaşıp ayrıldık. Ne kadınlar var yarabbi! Allah başımızdan eksik etmesin. Biraz yürüdükten sonra yedi katlı bi apartmanı gözüme kestirip daldım içeriye. Ağır ağır çıktım merdivenleri. Dördüncü katta beni kapıcı sanıp, "bi sabah gazetesi, dört tane kanatlı orkid, iki paket çubuk makarna" ısmarlayan şişman bir kadına Urfa yöresinden birkaç küfür sallayıp, Kerkük dolaylarından iki tekme salladım. Koşarak çıktım merdivenleri sonra. Terasa çıktığımda hava her zamanki gibi açık sarıydı. Damda "Ahyaak!" diye bir nara attım. Insanlar yavaş yavaş toplanmaya başlamıştı. Onlara estetik bir atlama sunmalıydım. Bunları düşünürken aşağıdan bıçkın bir erkek sesi geldi.

–İn aşağı koçum. Sana karı bulduk! Gülerek ayıp bi el işareti yaptım ona. Yaşlı bi adam, "otuzsekiz yıldır halk partiliyim, böyle işaret görmedim" dedi. Genç bir bayan yaşlı adama, "amca, ne demek istiyorsun, konuyu biraz açar mısın, sürrealist misin, absürd mü takılıyorsun, Azimet Köylüoğlu'yla akraba mısın?" diye sordu. Amcam kızdı. "Atmışyedi yaşındayım. Hem emekliyim, hem de dulum. Üstelik küçükken de yetimdim. Bende kafa mı kaldı!"

Birazdan aşağıda bi hareketlenme oldu. Alanın sağ üst köşesindeki gruptan biri avaz avaz bağırdı: "Etrafın sarıldı. Boşuna direnme. Bi yere kaçamazsın. Hadi atla!" İşin keyfini çıkarmaya kararlıydım. Atlamadım. Kızıp yuh çekmeye başladılar. O sırada zınk diye bi araba durdu kalabalığın yanında. İçinden kameralarıyla televizyoncular indi. Başladılar beni çekmeye. En önlerindeki top sakallı bas bas bağırıyordu: "Hey Corç, bi tarafını kanat, barsaklarını deş. Biraz canlı ol lütfen!"

Onbeş dakika ya geçmiş ya geçmemişti ki, üç dört polis otosu girdi alana. Kalabalığı yaramayıp biraz arkalarda kaldılar. Megafondan gür bir ses yükseldi rilmiş kazancın kutsal olduğunu biliniz ve İsviçre'yi nasıl yendiğimizi aklınızdan hiç çıkarmayınız. Bir başka programda buluşmak üzere şimdilik hoşçakalınız!" Ekip otoları siren çalarak gittiler. Çok etkilendim inanın. Gözlerimden şıpır şıpır yaşlar aktı. Aşağıda millet köpürmeye başlamıştı. Öne doğru iki adım attım. "Atla, atla!" diye tempo tutmaya başladılar. Gözlerimi kapadım. Kollarımı iki yana açtım. Vee usulca gökyüzüne havalandım. Karşılaştığım ilk bulut şair, ikincisi karikatüristti. Kolkola girip meyhaneye gitmeye karar verdik. Yolda yanımızdan bir kedi geçti uçarak. "Tüh sana!" diye bağırdım. "Bir de senin için dokuz canlı derler. Utanmadın mı ölmeye!" Kedi buğulu gözlerle bana baktı ve boynunu bükerek "maooo!" diye miyavladı. Zannımca komünistti.

birden: "Aziz yurttaşlar! Vur deyin vuralım anasını satıyım! Şimdi biraz kenara çekilin de gidip vurulan teröristleri toplayalım!" Kimse birşey anlamadı. Vatandaşlardan biri "polis otosunun yanına gidip birşeyler anlattı. Birazdan aynı ses "bu kez" ufak bi yanlış anlama olmuş saygıdeğer vatandaşlar! Siz yine de vergilendi-

Alevi-Bektaşi kültürünün sesi NEFES çıktı!

- ✓ Gazi ve Ümraniye Cankırımının Otopsi Raporları
- ✓ Fikret Otyam'la Maraş Soykırımından Gazi Cankırımına
- ✓ Kızılbaşlığın Kökeni (İsmet Zeki EYUBOĞLU)
- ✓ Gönül Defterinden Dört Kapı Kırk Makam (Esat KORKMAZ)
- ✓ Kâbe ve Hac olgusu (Rıza ZELYUT)
- ✓ Cemevi Mimarisi (Nasuh BARIN)
- ✓ Artık İnsanların Hayatlarını Ertelemek Gibi Bir Niyetleri Yok (Halil ERGÜN)
- ✓ Halk Şiirimizde Antik Anadolu'nun Simgeleri (Erdoğan ALKAN)
- ✓ Osman Şahin'le Alevilik Üzerine...
- ✓ Samimiyetsizler (Lütfi KALELİ)
- ✓ Resmi İdeoloji ve Alevilik Olgusu (Cemşid BENDER)
- ✓ Din ve İnanç Sorunu (Sadun AREN)
- ✓ İnanç Kişilerin Özgür İradesine Bırakılmalı (Oğuzhan MÜFTÜOĞLU)
- ✓ Görüşleriyle Öner YAĞCI, Nevval ÇİZGEN, Nur SÜRER, Haluk BİLGİNER, Duygu ASENA...

NEFES bayilerde. Bir alın pir okuyun!

SÖZ SENDE

Siyasi çözüm de neymiş!..

Dersteydik. Herşey bir kız öğrencinin "Hocam Türk Ocağı'nı bize biraz anlatır mısınız?" sorusuyla başladı. Çünkü üniversitenin resim odasında Türk Ocağı; Ermeni, Rus ve PKK katliamlarını konu alan bir resim sergisi açmış büyük bir kurt bayrağı asmış ve şovenist kışkırtıcı resim altı yazılar yazmıştı.

Hoca önce Türk Ocağı'nın milli mücadelede cepheye asker sevketmek, kamu yararına hizmet etmek gibi fonksiyonları olduğunu anlattı.

Sonra bir öğrencinin, "Hocam Halk Evleri, İnsan Hakları Derneği gibi yapılar da kamu yararına. Onların etkinliklerini de üniversitede görebilecek miyiz?" sorusunu, "vali izin verirse ve üniversite sakıncalı görmezse" gibi sözlerle geçiştirdi.

Daha sonra Kürtçe aksanlı Türkçe diksiyonlu dolayısıyla potansiyel suçlu bir öğrencinin "Hocam peki o sergi de bayanların çıplak cesetlerinin sergilenmesini ve sergiden çıkan öğrencilerin kin duygularıyla doldurulmasını doğru buluyor musunuz? Hem sonra o sergi tek taraflı, katı milliyetçilik duygularının kışkırtıldığı bir içerik taşıyor. Bize üniversitede Turan Kültür Vakfı yayınlarının Kürt tarihi hakkındaki kitapçıklarını veriyorsunuz. Sanki Kürt tarihi oymuş gibi bizleri koşullandırmaya çalışıyorsunuz. Yok dağ Türkleri imişler de, karlar kart kurt diye ses çıkarıyormuş da Kürt böyle olmuş. Hocam bunlar komik değil mi?" sözleri geldi. Hoca:

"Neden komik olsun. Bunu yazan bir bilimadamı, yanlış bulan varsa doğrusunu yazsın biz de öğrenelim" dedi. Başka bir öğrenci: "Hocam yazanları içeri atıyorlar, yayınlayanlar tutuklanıyor. Bu kitapları evinde bulunduranlar hemen etiketlenip baskılara maruz kalıyor" diye söze girdi. Burada hoca cevap veremedi ve saldırıya geçti:

"Peki arkadaşlar siz önce o sergideki katliamları yapanları kınayın ki sizin samimiyetinize güveneyim. Gerçekten bütün insanların öldürülmesine karşı olduğunuzu anlayayım."

Arkalardan bir kız öğrenci atıldı: "Hocam kınamakla bir şey çözülmüyor ki." Bu sözlere hoca gözlerini dehşetli bir biçimde açarak yanıt verdi:

"Hah tamam ben bu sözü bir yerden hatırlıyorum ve bu sözden nefret ediyorum. Türkiye'de birileri bunu bir söylem haline getirdi. Siyasi çözüm, siyasi çözüm... Nedir Allah aşkına bu siyasi çözüm. Bir anlatın da anlayalım."

İşte dostlar böyle. Ne siyasi çözümü? Hem bize yakışır mı, biz birleşip tek yumruk olmuş Türk milletinin yüce eğitim kurumlarında bilim dalında eğitim görelim, ondan sonra da siyasi çözüm siyasi çözüm diyelim. (Verelim yetkiyi başbuğa bir ayda bitirsin işi.) Ne gerek var demokratik çözüme, uzattık mı olağanüstü hali, iki dakikada hallolur bu iş Allah'ın izniyle...

İnönü Üniversitesi'nden (Bir değil, birçok öğrenci)

Ben partizanca ölürsem eğer...

Geçtiğimiz günlerde Avrupa'nın pek çok ülkesinde İkinci Dünya Savaşı'nın bitişinin 50. yıldönümü törenlerle kutlandı...

Mussolini faşizminin "acı anı" olarak kaldığı İtalya'da bu günün kutlanması sorun yarattı... Neo-faşist bir partinin iktidar ortağı olabildiği, özgürlüklerden korkan tutucu bir kesimin varolduğu bir ortamda, faşizmin yenilgisinin kutlanmasının doğru olup olmayacağı tartışıldı.

Ulusal kurtuluş günü gibi kutlanan 8 Mayıs'ın bir işgalci devlete karşı zafer anlamına gelmediği, o günlerde iki cepheye bölünen İtalyan halkının bir bölümünün diğerine galip geldiği, yani bir "kardeş kavgası" nın simgesi olduğu söylendi.

İtalya'da faşistlerin iktidarı ele geçirmesinden sonra, Mart 1943'te, ilk kez Torino'da işçilerin yaygın bir grev eylemine girişmesiyle başlayan direniş, kısa sürede tüm yarımadaya yayılmış, çizmenin tüm dağlarında ve Alpler'de direnişçiler kendi birliklerini kurmuştu. 1945 Şubat'ında100 bin olan partizan sayısı, savaşın son günlerine kadar artarak 300 bini bulmuştu.

Partizan kuvvetlerin belkemiğini oluşturan komünistlerin direniş sırasındaki cesaret ve fedakârlıkları büyük destek ve sempati topladı. Savaş ve direniş yıllarındaki kayıplara rağmen İtalyan Komünist Partisi'nin savaş öncesindeki üye sayısı 100 bin civarında iken, 1945'te ünlü komünist lider Togliatti bu sayının 2 milyona ulaştığını söylüyordu. Ulaşılan bu rakam, ideolojik bir tercihten çok, diğer tüm kurtuluş savaşlarında olduğu gibi, varılan bir 'consensus'un sonucu... Üyelerinin çoğu sosyalizm, komünizm, liberalizm hakkında bilgi sahibi olmayan partizanlar için o günün sloganı: "Almanlar'a karşı savaş"tır.

'Kadınlar da istemiyor bizi artık'

Kendilerini yurtlarında 'yabancı' gibi hisseden Salo faşistlerinin türkülerinde bu consensus'u duyumsamak zor değil: "Kadınlar da istemiyor bizi artık/ Kara gömleklerimiz yüzünden...".

Türkü, kaybedilen kadının acısından çok, savaşın kaybedildiğinin, davanın yitirildiğinin kabulüdür...

Salo Cumhuriyeti saflarında savaşan sıradan insanlar için faşizm, bir dine inanmanın iç huzuru, bir macera, biraz da yeni yerler fethetmenin kışkırtıcı tadıydı...

50. yıl kutlamaları çerçevesinde yapılan etkinliklerde gözler o günü yaşayan partizanlardan çok, yenilen tarafa çevrildi. Acaba bugün onlar neredeydiler? Eski düşüncelerini hâlâ koruyorlar mı? Pişmanlık duydular mı?

Cevaplar şaşırtıcı:

Giano Accame, savaşta bir kolunu kaybetmiş eski bir faşist asker "Ben ne zaman uyandım, biliyor musunuz?" diye soruyor ve ekliyor: "Savaşın son günü, 25 Nisan 1945'te... Savaşın ilk gününden beri tercihim Salo Cumhuriyeti'nden yanaydı, çünkü 16 yaşındaydım. Kaçış yolunda, Brescia'da yakaladı partizanlar beni ve pek ciddiye almadıklarından 15 gün sonra serbest bıraktılar..."

O tarihlerde 16 yaşında çocuk olan bir başkası ise o günleri şöyle anlatıyor: "Yasaktı, ama herkes Rusya'ya asker gönderen postalarda geceleyin partizanların bizimle alay etmek için söyledikleri şarkıları söylüyordu: "Kara bayrak/ Savaşa giden Alpliler'in gururudur/ En iyi gençlik toprağın altına gider". Rusya'ya gidiyorduk ama kimin için? Polonya istasyonlarında gülerek esirleri, çocukları, Yahudiler'i ölüme yollayan Almanlar için mi? Rus bozgunundan sonra eve dönünce bisikletimle partizanlara katıldım."

Avrupa ülkelerinde, özellikle da Almanya'da savaştan geriye çok şey kaldı. Soykırım müzeleri, savaş kalıntısı tanklar ya da kimi duvarlardaki kurşun delikleri o günleri hatırlamak için olduğu gibi bırakılmış. Savaşın anısını canlı tutacak anıtlar, mezarlıklar yapıldı...

İtalya'da ise, diğer ülkelerin aksine, neredeyse hiçbir şey yok savaşa dair.. Savaşı hatırlatabilecek herhangi bir iz bırakmamaya özen göstermiş İtalyanlar. Mussolini'nin en ateşli konuşmalarını yaptığı Roma'daki o ünlü balkonun 50 yıldır açılmayan kapılarından başka... Balkon, bir diktatör'ün neler yapabileceğinin simgesi olarak duruyor sessizce...

İç savaştan geriye bir de şarkı kaldı, balkonun sessizliğine inat: "Ben partizanca ölürsem eğer, o bella ciao, ciao,ciao!"...

Hazırlayan: Ali Işıngör

Partizan kuvvetlerin belkemiğini oluşturan komünistlerin direniş sırasındaki cesaret ve fedakârlıkları sempati topladı. Milano'nun kurtuluşundan sonra şehirde yürüyen her yaştan partizanlar (üstte). İtalya faşizmden kurtuluşunu fedakâr, cesur ve romantik partizanlara borçluydu (altta).

Ünlü partizan liderlerinin yaşam çizgileri

Sandro PERTİNİ (1896-1990)

Roma'nın savunmasında yer aldı. Savaşın sonuna kadar yeraltı faaliyetlerinde bulundu. Ölüme mahkum edildi. Bunun üzerine Kuzey İtalya'ya kaçtı ve komünist partinin yeniden kurulmasına katkıda bulundu. Mart 1945'te Milano'nun yönetimini Longo ve Valiani ile paylaştı. Birçok kez parlamentoya giren Pertini,1978'de İtalya Cumhurbaşkanı oldu. Öldüğü zaman İtalya'da üç gün yas ilan edildi.

Raffaele CADORNA (1889-1973)

General. Roma'nın kuzeyinde nazilere karşı savaşın komutasını üstlendi. Kuzey İtalya'daki paraşüt indirmesini yönetti. Savaştan sonra Genelkurmay Başkanı oldu. Milletvekilliği.

Achille MARAZZA (1894-1964)

Savaş sırasında Kuzey İtalya'daki direnişin sorumlusu oldu. Mussolini'yi ele geçirmekle görevli birliğin komutanlığını üstlenen Marazza, De Gasperi ve Parri hükümetlerinde bakanlık yaptı.

Emilio SERENI (1907-1977)

Üniversite yıllarından itibaren komünist örgütlenme ile yakın ilişkiye girdi. Partizan arkadaşı arıyla beraber, Güney Fransa'nın kurtarılmasına yardımcı oldu. Yakalandı ve hapse girdi. Savaş sonrasında ikinci ve üçüncü De Gasperi kabinesinde bakanlık yaptı.

Luigi LONGO (1900-1980)

Milano'da sonradan Garibaldi tugaylarının çekirdeğini oluşturacak ilk partizan yapılanmalarını oluşturdu. İtalyan Komünist Partisi'nin kuruluşunda bulundu ve Togliatti'nin ölümünden sonra '64'ten '72'ye kadar partinin genel sekreterliğini yürüttü.

Bir bayram gecesi kabusu

Cemil VARLIK

Cennet Mahallesi olayının gecesi eve sıkıntılı bir ruh haliyle gittim. Efendim bendeniz İnsan Hakkı... Hayır sandığınız gibi İnsan Hakları Derneği ile bir ilgim yok. Fakat doğuştan bana verilen bu isim başıma olmadık dert açıyor. En çok da Emin Çölaşan'dan korkuyorum. Nerede bir bomba patlasa, adam televizyona çıkıyor ya da bizzat telefon ediyor "eee, hadi bakalım İnsan Hakkı, diyor, bunu da mı devlet yaptı?" Daha karıma yeni merhaba dedim demedim, telefon çaldı. Çölaşan... "N'aber İnsan Hakkı...Gördün mü olanları..." "Hayır görmedim, ama ERNK mi ne, bir örgüt işte... Bizimle ilgisi yok diyormuş.." "Bırak PKK borazanlığını" diye azarladı beni, "devlete mi inanıyorsun, terör örgütüne mi..." Bu asap bozucu konuşmanın üzerine, biraz da üstünüze afiyet yemeği fazla kaçırarak uyumuşum.

Uyumamla birlikte kendimi bilmediğim bir mekanda buluyorum. Bir TV stüdyosu mu desem, meçhul bir yer mi desem... İnsanlar bir moderatör oluyor, bir eli coplu ürkütücü kılığa bürünüyor... Moderatör saçımı çekiyor, çimdik atıyor. Ne biçim program böyle...

Bir cızırtıyla ekran aydınlanıyor. İşte yine O, Çölaşan... Omuzunda "minik kuş"... Demeye kalmadan kuş değişiyor ve gagasından çürümüş leş parçaları sarkıyor...

Görüntü değişiyor... Herhalde karım zapping yaptı diye tam bozulacakken, kendimi askıda buluyorum. Omuzlarım kopacak... Hem askıdayım, hem de TV stüdyosunda özgürüm. Karışıklık var. Hangisi şu anki halim, hangisi istikbalim, anlaşılmıyor...

O korkunç an yaklaşıyor. Telefondan boğuk bir ses, O'nun sesi:

-Ben Çölaşan, iyi günler sayın İnsan Hakkı.

"N'aber ulan İnsan Hakkı"diyor elindeki copla beni dürten adam.

Askıdaki ben "yandım allah" diyorum. TV'deki ben özgürce konuşuyorum:

-İyi günler sayın Çölaşan...

-Efendim, Cennet Mahallesi olaylarını kınamak gerekir mi, gerekmez mi?

Biraz huzursuzlansam da, gülümsüyorum.

-Bana neden soruyorsunuz sayın Çölaşan, bir durum mu var yoksa?

Askıda debeleniyorum. "Kına ulan vatan haini..." Kına mı, ne kınası yahu?...

-Susuyorsunuz İnsan Hakkı...

- Ne kınası sayın Çölaşan, nerenize yakacaksınız, ne ilgisi var canım kınanın şimdi...

-Lafı değiştirmeyin sayın İnsan Hakkı, teröristleri açıkça kınıyor musunuz, yoksa sıkmıyor mu?

-Şimdi bakın, sayın Çölaşan, ben şu teröristleri ayıplasam, yani kınasam ne olacak, kınamasam ne olacak? Devlet bırakın kınamayı, kırıyor da ne oluyor?

"Şimdi ben senin kafanı kırarım o......çocuğu" diyen adam apış arama bir tekme atıyor. Bayılıyorum. Hayret Çölaşan karşımda, doktor kılığında... "Kına da kurtul, bunlar mahvedecek seni İnsan Hakkı, gençliğine acı, bir kere kınamaktan ne çıkar a canım..."

-Sayın İnsan Hakkı, yayınladığınız raporlarda yalnız devleti suçluyorsunuz... Neden teröristleri kınamıyorsunuz?

Tekrar askıdayım, affınıza sığınarak söyleyeyim, edep yerime elektrik veren adam bar bar bağırıyor: "Kına ulan vatan haini, bölücü, kına..."

-Sayın Çölaşan, kınamasına kınarım da işe yaramaz.

-Devleti kınayınca işe yarıyor da, PKK'yi kınayınca neden işe yaramıyor İnsan bey Hakkı kardeşim?

"Bre insafsızlar, yeter, bir soluk alayım, izah edeyim..."

-İzah edeyim izin verirseniz sayın Çölaşan... Büyüklerimiz PKK'yi kınıyor mu? Hayır.. Kınamıyor, ama kırıyor... Mesela, af buyurun nasıl oluyor bilmiyorum ama, devletimiz, şu Sırrı Sakık'ı öldürüyor. Bir kere öldürse iyi... Yetmiyor bir daha öldürüyor. Sayın Çölaşan, adamı öldürüyorlar mütemadiyen... Ben ne yapayım bu Sakık'ı...

-Biz yurttaşız sayın İnsan Hakkı, devlet kırarken sen de kınayacaksın işte...İşbölümü ve işbirliği yani...

Adam hayalarımı burarken bağrıyor: "Ver kurtul şunları rezil." Aklım başımdan gitmiş. Bu adam kim yahu... "Ver kurtul" da neyin nesi?.. Yoksa... PKK'nin mi eline düştüm nedir? "Etmeyin beyler" diyorum can havliyle, bu işi ben yapamam, ben nasıl verip de kurtulayım, toprak bütünlüğümüz, kime ne verilip verilmeyeceği hükümetten sorulur ağalar, aman etmeyin..."

"Ne toprağı allahsız, örgütü ver... Ver de kurtul yoksa bitiyorsun kerata..."

-Sayın Çölaşan, rica ederim, anlatayım efendim...

-Gücünüz devletimize, Atatürkçüler'e yetiyor di mi?

-Ne yetmesi efendim, öyle şey mi olurmuş? Sebebi şudur, izah edeyim. Bendeniz teröristlere bir şey vermiyorum efendim... Bir TC yurttaşıyım. Hükümete oy veriyorum, vergi veriyorum, asker veriyorum... O da benim yerime bunları gönlünce kullanıyor efendim... Peki ama efendim, bunların kullanılması benim gönlümce olmayınca ben devleti eleştirmeyip de ne halt edeyim...

"Gidiyorsun deyyus, ver kurtul... Örgütü ver..." Örgüt ha... Çaresiz vereceğim. Başta ben İnsan Hakkı... Sonra şey Söz Hakkı, Örgüt Hakkı, Kürt Hakkı, Alevi Hakkı, Ermeni, Rum, Azınlık Hakkı, Cinsiyet Hakkı, Çocuk Hakkı, Çevre Hakkı, Barış Hakkı..." Vay soysuz sopsuzlar, ya kadın... kadın nerde ulan?" Kadın mı?.. Ne kadını be... Kadın Hakkı olur muymuş... Coplar inip kalkıyor... "Tamam, o da var..."

-Sayın İnsan Hakkı, hala kınamıyor musunuz?

-Sayın Çölaşan, müthişsiniz valla...İnsanı bir sözcükle ikna ediyorsunuz, aşkolsun yani... Devletle işbirliğinin post-itirafçı anlamını kimse sizin kadar ustaca anlatamazdı. Accayipsiniz... Harika... Vav, merhabalar Türkiye....

-Dalga mı geçiyorsun ulan sayın liboş İnsan Hakkı... Minik kuş ş'apar şimdi seni...

-Getirin ekrana Apo'yu kınayacağım... Ekran büyüyor, büyüyor... Apo.

-Şey, sayın Serok Apo, doğrusu seni ayıplıyorum, kınıyorum...

-Estağfurullah heval, bir kusurumuz mu olmuştur?

Hoppala ne diyeceğim şimdi? "Devlete ne diyorsan ona de" diye fısıldıyor Çölaşan.

-Bana bak sayın Apo, oyum silahımdır, sana karşı da kullanacağım. Seni oyumdan mahrum edeceğim.

Bana göz mü kırpıyor nedir?

-Oyundan mahrum et de, duandan mahrum etme heval...

Ne duası be arkadaş, ne diyor bu Apo? Ellerimi ağzıma götürüp boru yapıyorum:

-Heeey, Serok, beni duyuyor musun? Vergi verdiğim için büyüklerimizi kınama hakkım olduğu gibi, seni de bir vergi mükellefi olarak kınıyorum..

-Kına halo, başım üstüne, gözlerinden öperim.

-Heval'i filan karıştırma Serok... Başıma iş açma ve beni dinle... Hükümete asker veriyorum, elbette benim askerimi nasıl kullandın diye ondan hesap sorabilirim, onu kınayabilirim... Seni de kınıyorum ey Apo, aklını başına al, vicdani ret hakkımı kullanırım, artık sana ne tek asker, ne tek mermi...

Dememle, ekranda bir kızıl kıyamet kopuyor. İzli mermiler mi dersin, havan topları mı, kalaşnikof cayırtısı mı... Yığınla silahlı insan, bağırıp, çağırıyor, zıplıyor, taklalar atıyor...

-Dilini yesinler İnsan Hakkı, allah senden razı olsun. Bıji İnsan Hakkı...

Tere batıyorum. Rezalet...

–Sökmedi işte sayın Çölaşan. Ben demedim mi işe yaramaz diye...

-Üzülme İnsan Hakkı, ben de bilmez değilim kınamaylan bir şey olmayacağını... Kıracaksın İnsan Hakkı... Bitireceksin, bitireceksin... Artık senin adın "Mehmetçik İnsan Hakkı" olsun, ey İnsan Hakkı...

Çölaşan birden sırra kadem basıyor. Ve o adam gelip karşımda duruyor ve bir selam çakıyor... Kendimi ekranda bir tuhaf üniformayla görüyorum. Elimde korucuların özlük haklarıyla ilgili bir rapor...

"Ben Mehmetçik İnsan Hakkı, Hürriyet televizyonundan selamlarla... Teröristlerin Şırnak'ta insan haklarını nasıl çiğnediklerini az sonra ekranlarınızda canlı olarak izleyeceksiniz..."

-Uyan be adam... Töbe töbe... Bu kadar zıkkımlanacak ne vardı...

Karımla gözgöze geliyoruz... "Adım ne benim karıcığım" diye soruyorum... "İnsan Hakkı ayol" diyerek beni öpüyor...

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Sahibi : Olgu Ltd.Şti. Genel Koordinatör : Seyfi ÖNGİDER

Yayın Yönetmeni
Merdan YANARDAĞ

Teknik Koordinatör: Hakkı ZEL

Yazı İşleri
Dış Haberler: Osman KÖKER
Ekonomi: Sermet ÖZDOĞAN
Kültür Sanat: Sezai SARIOĞLU
Makaleler: Veysi SARISÖZEN

Haber Merkezi: Ahmed BERTUĞ, Ayla ÖNDER, Ali IŞINGÖR

İşletme Müdürü
Ali KÜÇÜK

Sorumlu Müdür:
Hüseyin AYIK

Reklam Müdürü
Emine SAPMAZ

Yayın Kurulu
Osman Köker
Seyfi Öngider
Sezai Sarıoğlu
Veysi Sarısözen
Merdan Yanardağ

Ankara Büro:
Mustafa ERDOĞAN (Haber Müdürü)
Aylan UNCU
Hatice Can KÜRTÜNCÜ

Ankara
Tel:(0312) 418 41 98
Fax:(0312) 418 22 63

İzmir:
Rıza ZINGAL

İzmir
Tel: (0232) 464 21 30

Avrupa Temsilciliği
Engin ERKİNER
Kasseler Str. 1a
60486 Frankfurt
Tel: 49.69.7075714
Fax: 49.69.625645

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 244 30 67 - 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: BBD